

Regeringens proposition

2009/10:224

Ett sammanhängande system för geografisk
miljöinformation

Prop.
2009/10:224

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 27 maj 2010

Fredrik Reinfeldt

Eskil Erlandsson
(Miljödepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en ny ramlag – lag om geografisk miljöinformation – med de lagregler som krävs för att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/2/EG av den 14 mars 2007 om upprättande av en infrastruktur för rumslig information i Europeiska gemenskapen (Inspire) i Sverige. Lagen syftar till att etablera en infrastruktur med ett sammanhängande system för tillgång till och utbyte av geografisk information som har elektronisk form och som är användbar för verksamheter och åtgärder som kan påverka människors hälsa eller miljön (geografisk miljöinformation). Det sammanhängande systemet för geografisk miljöinformation som inrättas i Sverige ska vara en del av motsvarande informationssystem inom EU.

Myndigheter, kommuner och vissa enskilda organ som har geografisk miljöinformation ska medverka i systemet genom att elektroniskt göra informationen och tjänster som gör det möjligt att hantera informationen tillgängliga för allmänheten (informationsansvar) samt dela information med andra myndigheter, kommuner och enskilda organ som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter som kan ha betydelse för miljön (samarbete).

Regeringen utser en myndighet som ska ansvara för att det svenska systemet är samordnat och hänger samman med det motsvarande system som finns inom Europeiska unionen.

Propositionen innehåller också bestämmelser om möjligheter att begränsa tillgängliggörandet av geografisk miljöinformation på grund av t.ex. sekretess och immateriella rättigheter samt om behandling av vissa personuppgifter i fastighetsregistret. Ändringar föreslås därför i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och i lagen (2000:224) om fastighetsregister.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2011.

Prop. 2009/10:224

En annan fråga som behandlas i propositionen är möjligheten att föra manuell registerkarta. Regeringen bedömer att reglerna som medger möjlighet att föra manuell registerkarta bör upphöra att gälla. Samtliga kommunala lantmäterimyndigheter bör övergå till att föra den i fastighetsregistret ingående digitala registerkartan.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	5
2	Lagtext	6
2.1	Förslag till lag om geografisk miljöinformation.....	6
2.2	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	11
2.3	Lag om ändring i lagen (2000:224) om fastighetsregister	13
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1976:839) om Statens va-nämnd	15
3	Ärendet och dess beredning	16
4	Behovet av reglering	17
4.1	Inspiredirektivets uppkomst	17
4.2	Svensk rätt	19
4.2.1	Bestämmelser om tillgång till och användning av information	20
4.2.2	Bestämmelser om integritet och sekretess	23
4.2.3	Bestämmelser angående struktur, form och kvalitet	25
4.2.4	Bestämmelser om myndigheter och myndighetsstyrning	28
4.2.5	Bestämmelser om finansiering	30
5	Allmänt om Inspiredirektivet	31
6	Genomförandet av Inspiredirektivet.....	33
6.1	Inspiredirektivet genomförs med en ny lag	33
6.2	En infrastruktur för tillgång till och utbyte av geografisk miljöinformation – samordning	36
6.3	Geografisk miljöinformation	42
6.4	Informationshanteringstjänster	48
6.5	Informationsansvar	50
6.6	Samarbete om geografisk miljöinformation	53
6.7	Upplysningar om geografisk miljöinformation och informationshanteringstjänster – metadata	57
6.8	Avgifter och andra villkor	59
6.9	Frivillig medverkan	61
7	Säkerhet, sekretess och personuppgifter i det sammanhängande systemet	63
7.1	Enskilda organs möjligheter att begränsa tillgängliggörandet av geografisk miljöinformation	63
7.2	Personuppgifter och säkerhetsfrågor i det sammanhängande systemet	70
7.3	Immateriella rättigheter i det sammanhängande systemet	73
7.4	Ändringar i offentlighets- och sekretesslagen	74

7.4.1	Direktivet och sekretessgrunderna i tryckfrihetsförordningen	74
7.4.2	Undantag från sekretess för uppgifter som ingår i söktjänster	77
7.4.3	Visningstjänster m.m.....	77
7.4.4	Intresseavvägning vid sekretessprövning	80
7.4.5	Undantag från sekretess för uppgift om utsläpp i miljön.....	83
7.4.6	Sekretessbrytande regel för samarbete om geografisk miljöinformation.....	83
8	Fastighetsregistrets ändamål	86
9	Fastighetsregisterkartan	88
10	Ikraftträdande.....	90
11	Ändring i lagen om Statens va-nämnd.....	92
12	Konsekvenser.....	92
13	Författningskommentar.....	97
13.1	Förslaget till lag om geografisk miljöinformation	97
13.2	Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).....	103
13.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (2000:224) om fastighetsregister	104
13.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1976:839) om Statens va-nämnd	105
Bilaga 1	Inspire-direktivet	106
Bilaga 2	Lagtextpromemorians lagförslag	120
Bilaga 3	Remissinstanserna	126
Bilaga 4	Lagrådsremissens lagförslag.....	127
Bilaga 5	Lagrådets yttrande	136
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 27 maj 2010.....	138
	Rättsdatablad	139

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om geografisk miljöinformation,
2. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),
3. lag om ändring i lagen om fastighetsregister (2000:224),
4. lag om ändring i lagen (1976:839) om Statens va-nämnd.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om geografisk miljöinformation

Härigenom föreskrivs¹ följande.

Infrastruktur för geografisk miljöinformation

1 § Det ska i Sverige finnas en infrastruktur med ett sammanhängande system för tillgång till och utbyte av geografisk information som har elektronisk form och som är användbar för verksamheter och åtgärder som kan påverka människors hälsa eller miljön (*geografisk miljöinformation*).

2 § Det svenska systemet för geografisk miljöinformation ska vara en del av det motsvarande informationssystem som finns i Europeiska unionen.

Regeringen utser en myndighet som ska ansvara för att det svenska systemet är samordnat och hänger samman med unionens system.

3 § Den geografiska miljöinformationen ska i fråga om platser eller geografiska områden avse

1. koordinatbaserade referenssystem för lägesbestämning,
2. geografiska rutnätssystem,
3. ortnamn och andra geografiska namn,
4. administrativa indelningar,
5. adresser,
6. fastighetsområden,
7. infrastruktur för transport,
8. vattenområden, avrinningsområden och annan hydrografi,
9. skyddade områden,
10. höjd- och djupförhållanden,
11. marktäcket,
12. bilder på jordytan (ortofoto),
13. geologiska förhållanden,
14. statistiska enheter,
15. byggnaders läge,
16. markens sammansättning,
17. mark- och vattenanvändning,
18. förhållandet mellan människors hälsa och miljön,
19. anläggningar och platser för allmännyttiga och offentliga tjänster,

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/2/EG av den 14 mars 2007 om upprättande av en infrastruktur för rumslig information i Europeiska gemenskapen (Inspire) (EUT L 108, 25.4.2007, s. 1, Celex 32007L0002).

20. anläggningar och platser för miljöövervakning,
21. produktions- och industrianläggningar samt upplagsplatser,
22. anläggningar i jordbruk eller vattenbruk,
23. befolkningsfördelning,
24. förhållanden som motiverar en särskild förvaltning, reglering eller rapportering,
25. översvämningar, jordskred, erosion, laviner, skogsbränder eller andra risker som uppstår genom naturens inverkan,
26. atmosfäriska förhållanden,
27. meteorologiska och hydrologiska förhållanden,
28. fysikaliska förhållanden i hav och annat saltvatten,
29. områden som har relativt homogena ekologiska förhållanden med likartade egenskaper (biogeografiska regioner),
30. livsmiljöer och naturtyper,
31. arters utbredning,
32. energiresurser, eller
33. mineralfyndigheter.

4 § Med *informationshanteringstjänst* avses i denna lag en funktion för att elektroniskt söka, visa eller ladda ned information, att elektroniskt omvandla eller bearbeta informationen eller att elektroniskt koppla ihop olika sådana funktioner med varandra.

Informationsansvar

5 § I den omfattning som följer av föreskrifter i anslutning till denna lag ska myndigheter, kommuner och enskilda organ som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter medverka i det sammanhängande systemet för geografisk miljöinformation genom att hålla sådan information och informationshanteringstjänster tillgängliga för andra som medverkar i eller använder systemet (*informationsansvar*).

I fråga om kommuners informationsansvar får föreskrifter enligt första stycket avse endast uppgifter som kommunerna är skyldiga att samla in eller informera om enligt annan lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av annan lag eller till följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

6 § Den som är informationsansvarig enligt 5 § ska ta fram och tillhandahålla upplysningar i elektronisk form som beskriver den geografiska miljöinformationen och de informationshanteringstjänster som hör samman med informationen (*metadata*).

Metadata ska avse informationens och tjänsternas innehåll, uppkomst och aktualitet, hur man kan finna och använda dem samt hur de presenteras och fungerar eller är avsedda att fungera i det sammanhängande informationssystemet.

Metadata ska vara samordnade med informationen och tjänsterna så att det underlättar sökningen och användningen.

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i det enskilda fallet besluta att någon som inte är informationsansvarig enligt föreskrifter i anslutning till denna lag får medverka i det sammanhängande systemet för geografisk miljöinformation.

Avgifter

8 § Den som är informationsansvarig får ta ut avgifter för att tillhandahålla geografisk miljöinformation och informationshanteringstjänster.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. grunder för uttag av avgifterna, och
2. begränsningar i rätten att ta ut avgifter och andra villkor för tillhandahållandet.

En kommun får ta ut avgifterna enligt de grunder som kommunen själv bestämmer, om inte annat följer av föreskrifter som avses i andra stycket 2.

Föreskrifter om informationsansvaret och om samarbete

9 § Regeringen får meddela föreskrifter om

1. kommuners och enskilda organs informationsansvar enligt 5 § samt hur informationsansvaret ska fördelas mellan dem, och
2. skyldigheter för kommuner och enskilda organ som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter att i fråga om geografisk miljöinformation, informationshanteringstjänster och metadata samarbeta med varandra samt med andra som deltar i systemet för geografisk miljöinformation.

Begränsningar av informationsansvarigas skyldigheter

10 § Bestämmelser om sekretess i det allmännas verksamhet och hos vissa enskilda organ finns i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Bestämmelserna i 11 §, 12 § andra stycket, 13 § och 14 § andra stycket denna lag gäller inte sådana enskilda organ som avses i första stycket.

11 § När ett enskilt organ som avses i 5 § fullgör sitt informationsansvar genom en informationshanteringstjänst som gör det möjligt att elektroniskt söka i metadata om geografisk miljöinformation och informationshanteringstjänster, får allmänhetens tillgång till metadata begränsas endast i den mån som tillgången kan skada internationella förbindelser, allmän säkerhet eller totalförsvaret.

12 § När en myndighet, en kommun eller ett enskilt organ som avses i 5 § fullgör sitt informationsansvar genom en informationshanteringstjänst som gör det möjligt att elektroniskt visa eller ladda ned geografisk miljöinformation eller metadata, att elektroniskt omvandla eller bearbeta informationen eller att elektroniskt koppla ihop olika sådana funktioner med varandra, får allmänhetens tillgång till geografisk miljöinformation och metadata begränsas i den mån som tillgången kan skada immateriella rättigheter.

När ett enskilt organ som avses i 5 § fullgör sitt informationsansvar genom sådana informationshanteringstjänster som anges i första stycket, får allmänhetens tillgång till geografisk miljöinformation och metadata också begränsas i den mån som tillgången

1. kan skada internationella förbindelser, allmän säkerhet eller totalförsvaret,

2. kan medföra skada för en myndighets verksamhet för inspektion, kontroll eller annan tillsyn eller en myndighets möjligheter att förebygga eller beivra brott,

3. avser kommersiell eller industriell information och utlämnandet kan antas medföra att en enskild lider ekonomisk skada,

4. avser personuppgifter och ett utlämnande kan innebära men för den som uppgifterna gäller, om denne inte har gett sitt medgivande till att informationen lämnas ut,

5. kan skada en enskilds personliga intressen, om denne tillhandahållit den begärda informationen utan att vara skyldig att göra detta enligt lag eller förordning, såvida inte denna person gett sitt medgivande till att informationen lämnas ut, eller

6. kan medföra negativa följder för skyddet av den miljö som informationen avser.

13 § Allmänhetens tillgång till geografisk miljöinformation och metadata får inte begränsas

1. med stöd av 11 eller 12 §, om det är uppenbart att uppgiften har sådan betydelse från miljösynpunkt att intresset av allmän kännedom om uppgiften väger tyngre än de intressen som anges i 11 eller 12 §, eller

2. med stöd av 12 § andra stycket 3–6, om uppgiften avser utsläpp i miljön.

14 § När en myndighet, en kommun eller ett enskilt organ enligt föreskrifter i anslutning till denna lag fullgör en skyldighet att samarbeta om geografisk miljöinformation, informationshanteringstjänster eller metadata får fullgörandet begränsas gentemot andra samarbetande myndigheter, kommuner eller organ i den mån som fullgörandet kan skada immateriella rättigheter.

När ett enskilt organ fullgör en skyldighet att samarbeta, får fullgörandet begränsas utöver det som anges i första stycket gentemot samarbetande myndigheter, kommuner eller andra organ endast i den mån som fullgörandet

1. kan skada internationella förbindelser, allmän säkerhet eller totalförsvaret, eller

2. kan medföra skada för en myndighets verksamhet för inspektion, kontroll eller annan tillsyn eller en myndighets möjligheter att förebygga eller beivra brott.

15 § Bestämmelser om

1. behandling av personuppgifter finns i personuppgiftslagen (1998:204),
2. behandling av personuppgifter i fastighetsregistret finns i lagen (2000:224) om fastighetsregister,

3. krav på tillstånd för upprättande av databaser med landskapsinformation samt för spridning av kartor och andra sammanställningar av

landskapsinformation finns i lagen (1993:1742) om skydd för landskaps- Prop. 2009/10:224
information,

4. säkerhetsskydd finns i säkerhetsskyddslagen (1996:627), och

5. upphovsrätt finns i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och
konstnärliga verk.

I fråga om behandling av personuppgifter enligt denna lag gäller inte 2 §
personuppgiftslagen (1998:204).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

2.2 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs¹ att det i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska införas två nya paragrafer, 10 kap. 5 a och 5 b §§, samt närmast före 10 kap. 5 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

Geografisk miljöinformation

5 a §

Annan sekretess än den som följer av 15 kap. samt 18 kap. 1–3, 8, 11 och 13 §§ hindrar inte att en uppgift som utgör metadata om geografisk miljöinformation eller informationshanteringstjänster enligt 6 § lagen (2010:000) om geografisk miljöinformation görs tillgänglig genom en sådan informationshanteringstjänst som avses i 11 § samma lag och som tillhandahålls av en myndighet.

Sekretess hindrar vidare inte att en uppgift som utgör geografisk miljöinformation eller metadata som avses i första stycket görs tillgänglig genom en sådan informationshanteringstjänst som avses i 11 eller 12 § lagen om geografisk miljöinformation och som tillhandahålls av en myndighet, om det är uppenbart att uppgiften har sådan betydelse från miljösynpunkt att intresset av allmän kännedom om uppgiften har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

Sekretessen enligt 19–40 kap. gäller inte för uppgift om utsläpp i miljön.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/2/EG av den 14 mars 2007 om upprättande av en infrastruktur för rumslig information i Europeiska gemenskapen (Inspire) (EUT L 108, 25.4.2007, s. 1, Celex 32007L0002).

Sekretess enligt 19–40 kap. hindrar inte att en myndighet fullgör sådant samarbete om geografisk miljöinformation, informationshanteringstjänster och metadata som sker med stöd av föreskrifter i en förordning som har meddelats i anslutning till lagen (2010:000) om geografisk miljöinformation.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

2.3 Lag om ändring i lagen (2000:224) om fastighetsregister

Häri genom föreskrivs¹ att 2 och 7 §§ lagen (2000:224) om fastighetsregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

I fråga om personuppgifter *skall* registret ha till ändamål att tillhandahålla uppgifter för

1. verksamhet för vilken staten eller en kommun ansvarar enligt lag eller annan författning och

a) som avser sådan egendom som registreras i fastighetsregistret,

b) som för att kunna utföras förutsätter tillgång till fastighetsanknuten information, eller

c) som avser fullgörande av underrättelseskyldighet,

2. omsättning av sådan egendom som registreras i fastighetsregistret,

3. kreditgivning, försäkringsgivning eller annan allmän eller enskild verksamhet där fastighetsanknuten information utgör underlag för prövningar eller beslut,

4. fastighetsförvaltning, byggande eller annan liknande åtgärd,

5. aktualisering, komplettering eller kontroll av fastighetsanknuten information som finns i kund- eller medlemsregister eller liknande register, *eller*

6. uttag av urval av personuppgifter för direkt marknadsföring, dock med den begränsning som följer av 11 § personuppgiftslagen (1998:204).

I fråga om personuppgifter *ska* registret ha till ändamål att tillhandahålla uppgifter för

1. verksamhet för vilken staten eller en kommun ansvarar enligt lag eller annan författning och

a) som avser sådan egendom som registreras i fastighetsregistret,

b) som för att kunna utföras förutsätter tillgång till fastighetsanknuten information, eller

c) som avser fullgörande av underrättelseskyldighet,

2. omsättning av sådan egendom som registreras i fastighetsregistret,

3. kreditgivning, försäkringsgivning eller annan allmän eller enskild verksamhet där fastighetsanknuten information utgör underlag för prövningar eller beslut,

4. fastighetsförvaltning, byggande eller annan liknande åtgärd,

5. aktualisering, komplettering eller kontroll av fastighetsanknuten information som finns i kund- eller medlemsregister eller liknande register,

6. uttag av urval av personuppgifter för direkt marknadsföring, dock med den begränsning som följer av 11 § personuppgiftslagen (1998:204), *eller*

7. fullgörande av informationsansvar eller samarbete enligt lagen (2010:000) om geografisk miljöinformation, om en personuppgift utgörs av en fastighets registerbe-teckning eller adress.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/2/EG av den 14 mars 2007 om upprättande av en infrastruktur för rumslig information i Europeiska gemenskapen (Inspire) (EUT L 108, 25.4.2007, s. 1, Celex 32007L0002).

Direktåtkomst till personuppgifter får medges endast för sådana ändamål som anges i 2 § 1–4.

Direktåtkomst till personuppgifter får medges endast för sådana ändamål som anges i 2 § 1–4 och 7.

Direktåtkomst får inte medges så att det är möjligt att använda namn, personnummer eller del av personnummer som sökbegrepp.

Direktåtkomst får medges för sökningar endast på en fastighet, tomt-rätt, samfällighet eller byggnad i taget. Om det finns särskilda skäl, får dock den statliga lantmäterimyndigheten i enskilda fall medge att sökningar sker på fler än en fastighet, tomträtt, samfällighet eller byggnad i taget.

Begränsningarna i andra och tredje styckena gäller inte för

1. verksamhet där det ingår att föra in uppgifter i registret,
2. verksamhet som avser förrättning enligt fastighetsbildningslagen (1970:988) eller motsvarande lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

² Senaste lydelse 2008:548.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1976:839) om Statens va-nämnd

Härigenom föreskrivs att 20 § lagen (1976:839) om Statens va-nämnd ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 §¹

Nämndens beslut överklagas hos Svea hovrätt. Målet prövas av hovrätten i dess sammansättning som *miljööverdomstol*.

Nämndens beslut överklagas hos Svea hovrätt. Målet prövas av hovrätten i dess sammansättning som *mark- och miljööverdomstol*.

Denna lag träder i kraft den 2 maj 2011.

¹ Senaste lydelse 1998:831.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen gav i december 2006 Lantmäteriet i uppdrag att utreda vilka författningsändringar som skulle komma att behövas för att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/2/EG av den 14 mars 2007 om upprättande av en infrastruktur för rumslig information i Europeiska gemenskapen (Inspire). Inspiredirektivet återges i *bilaga 1*. Uppdraget redovisades i oktober 2007 i rapporten Införande av Inspiredirektivet i nationell lagstiftning – behovet av författningsändringar m.m., Rapport över ett regeringsuppdrag (Regeringskansliets dnr M2007/4638/R).

Regeringen gav i maj 2008 Lantmäteriet i uppdrag att i samråd med Naturvårdsverket analysera och bedöma ekonomiska och andra konsekvenser av direktivets genomförande. Uppdraget redovisades i rapporten Kostnadsnyttoanalys för Inspiredirektivet (Regeringskansliets dnr M2008/4723/H).

I september 2008 presenterade SIS/Stanli rapporten Definition och avgränsning av geodata och tillhörande tjänster (SIS/TK 512/AG 3 N 018). I rapporten redovisas en inventering av den information och de informationshanteringstjänster samt de myndigheter som kan komma att beröras av Inspiredirektivet. Inventeringen är gjord i form av en enkätundersökning till myndigheter (Regeringskansliets dnr M2007/4638/R). I syfte att definiera direktivets avgränsning har också Miljödepartementet genomfört en enkätundersökning (M2008/413/H).

Miljödepartementet tog utifrån de nämnda rapporterna fram författningsförslag i en lagtextpromemoria – en ny miljöinformationslag och en ny miljöinformationsförordning samt ändringar i lagen (2000:224) om fastighetsregister, sekretesslagen (1980:100) och fastighetsbildningskungörelsen (1971:762). Förslagen återges i *bilaga 2*.

Rapporterna har tillsammans med lagtextpromemorian remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning av remissvaren finns tillgänglig i Miljödepartementet (M2007/4638/R).

I beredningen av ärendet har representanter för berörda myndigheter deltagit, dels genom en Inspire-arbetsgrupp (bestående av de myndigheter som bedömts ha elektronisk information som omfattas av Inspiredirektivet och därför kan komma att få informationsansvar i enlighet med den föreslagna lagstiftningen), dels genom att i mindre temaindelade grupper identifiera och avgränsa ingående informationsmängder som kan komma att omfattas av den kommande förordningen. Säkerhets- och sekretessfrågor har också diskuterats vid ett flertal tillfällen med berörda myndigheter.

Den slutliga utformningen av förslagen i lagrådsremissen har beretts dels med de berörda myndigheterna i Inspire-arbetsgruppen, dels de myndigheter som har sakkunskap i säkerhets- och sekretessfrågor.

Regeringen beslutade den 19 mars 2010 att inhämta Lagrådets yttrande över det lagförslag som återges i *bilaga 4*. Lagrådets yttrande återges i *bilaga 5*. Lagrådet hade synpunkter i fråga om redigering och förenkling av 1–4 §§ och omformulering av 15 § andra stycket i förslaget till lag om geografisk miljöinformation. Regeringen har följt Lagrådets förslag men har gett den inledande rubriken en annan lydelse eftersom den lydelsen bättre återspeglar innehållet i paragraferna. Därutöver har en del språkliga och redaktionella justeringar gjorts. Lagrådets synpunkter har kommenterats i avsnitt 7.2 och 13.

Efter Lagrådets granskning har det uppmärksammats att det, med anledning av att regeringen i propositionen 2009/10:215 Mark- och miljödomstolar har föreslagit att Miljööverdomstolen byter namn till Mark- och miljööverdomstolen, behövs göras en konsekvensändring i lagen (1976:839) om Statens va-nämnd. Propositionen innehåller därför ett sådant förslag.

4 Behovet av reglering

4.1 Inspiredirektivets uppkomst

Inspiredirektivet syftar till att skapa en rättslig ram för hantering och spridning av rumslig (geografisk) information via Internet. Med rumslig information avses i direktivet information som direkt eller indirekt avser en viss plats eller ett visst geografiskt område, dvs. det som i Sverige normalt kallas geografisk information. Direktivet bidrar till att lösa flera problem som den rumsliga informationen förknippas med i dag, bl.a. svårigheten att få tillgång till informationen, bristande kvalitet, problem vid informationsdelning mellan myndigheter. Direktivet innehåller därför regler bl.a. om hur teknisk interoperabilitet ska uppnås, att myndigheter ska sprida rumslig information i elektronisk form via nättjänster, att de ska dela den rumsliga informationen med andra myndigheter och vissa andra organ inom Europeiska unionen, samt att en samordningsstruktur ska skapas i varje medlemsland. Direktivet omfattar endast myndigheters befintliga information. Det finns inget krav på insamling av information eller uppbyggnad av nya databaser.

Infrastruktur för rumslig (geografisk) information kan beskrivas som en sammanhängande helhet av information tillsammans med olika förutsättningar för att göra informationen tillgänglig och användbar (t.ex. regelverk, tjänster för att söka, hitta och använda informationen samt system för samverkan mellan olika aktörer). Rumslig information används i alla delar av samhället – inom miljöområdet, i jord- och skogsbruket, i transportinfrastrukturen, inom tele och energi, beredskap och säkerhet samt planering, byggande och förvaltning. Inom statlig och kommunal förvaltning får rumslig information en allt större betydelse som medel för att effektivisera planering, beslut och uppföljning. Näringslivet efterfrågar information och tjänster för användning inom affärsutveckling, transportsektorn, media, turism och fritid. Rumslig information an-

vänds t.ex. som grund för ärendehantering, ledning av räddningstjänstinsatser, miljöövervakning, positionering, trafikledning, planering och byggande och inte minst som grund för tjänsteutveckling. En strukturerad hantering av informationen är en förutsättning för att utveckla e-tjänster inom samhället. Samtidigt som rumslig information används av många olika organ för vitt skilda tillämpningar så produceras och förvaltas den av många olika organ. Detta ställer krav på att det finns en grundläggande struktur för infrastrukturen som klargör för parterna hur olika frågor av gemensamt intresse bör hanteras.

Behovet av att inrätta en infrastruktur för rumslig information inom EU gjorde sig mer och mer gällande under 1990-talet i samband med förändringen av synsättet på skapandet och genomförandet av politiska mål både på nationell och på EU-nivå. Detta har främst aktualiserats inom miljöområdet, där behovet av internationell samverkan har ökat, bl.a. som en följd av klimatfrågans växande betydelse och gränsöverskridande utbredning. Betydelsen av samspel mellan miljöpolitiken och människors omvärld har blivit förstärkt i EU-lagstiftningen, senast genom antagandet av det sjätte miljöhandlingsprogrammet 2001. I dag finns det ett stort antal miljörelaterade EU-direktiv som ställer krav på medlemsländerna angående bl.a. rapportering i olika miljöfrågor. Miljöhandlingsprogrammet, liksom många av miljödirektiven, ställer krav på ökad kunskap om miljöns rumsliga (eller geografiska) dimension. För att kunna öka kunskapen krävs det att det är möjligt att få tillgång till den rumsliga informationen, samt att kunna använda denna som ett underlag för analyser, genomföranden och uppföljningar. Den rumsliga informationen förknippas dock i dag med ett antal problem som gör det svårt att skapa de nämnda möjligheterna. Dessa problem består bl.a. i svårigheten att veta vilken användbar information som finns hos olika myndigheter m.fl., bristande kvalitet och problem med informationsdelning. Samtliga dessa problem är märkbara för främst myndigheter. För att lösa problemen krävs det bestämmelser som rör tillgång till, utbyte, delning och utnyttjande av interoperabel (dvs. tillsammans fungerande) rumslig information och interoperabla tjänster.

Tankarna bakom Inspiredirektivet växte fram successivt under 1990-talet, bl.a. genom att allmänhetens delaktighet i miljöarbetet betonades. År 1990 antog rådet sitt första direktiv 90/313/EEG om rätt att ta del av miljöinformation. Direktivet är numera upphävt genom direktiv 2003/4/EG om allmänhetens tillgång till miljöinformation (miljöinformationsdirektivet). Århuskonventionen och miljöinformationsdirektivets tillkomst är två av de viktigare grunderna för Inspiredirektivet.

Utvecklingen av en ny teknologi inom GIS-området är en annan viktig faktor som har bidragit till tillkomsten av Inspiredirektivet. Med GIS (Geografiska Informationssystem) avses datorbaserade system för att samla in, lagra, analysera och presentera geografisk information. Nya tekniker, t.ex. GPS (Global Positioning System), digital bildbehandling, radardata, laserskanning och digitalisering av analoga dokument gör det möjligt att tekniskt upprätta en infrastruktur för rumslig information så som det föreslås i Inspiredirektivet.

4.2 Svensk rätt

Svensk rätt uppfyller inte de krav som direktivet ställer i form av skyldigheter för myndigheter, kommuner (under vissa förutsättningar) och enskilda organ som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter. Främst gäller det skyldigheterna att skapa metadata, att tillgängliggöra rumslig information i elektronisk form via nättjänster (informationshanteringstjänster) samt att dela information med andra s.k. offentliga myndigheter. De rättigheter för allmänheten som följer av direktivets bestämmelser om myndigheters (och andras) skyldighet att elektroniskt tillgängliggöra information, garanteras inte heller tillräckligt i svensk rätt.

I den svenska rätten finns det inga regler som tydligt hanterar etablerandet av en infrastruktur för rumslig information. Den infrastruktur som i dag ändå finns för rumslig information regleras i stället på ett indirekt sätt med regler som rör infrastrukturens olika komponenter och dess aspekter. De komponenter som brukar räknas till en infrastruktur för information är data (information), teknik, tjänster och aktörer. Dessa komponenter samspelar med varandra genom informationens förutbestämda flöde, från att den skapas och data samlas in till att den lagras, sprids och används. Det förutbestämda flödet regleras med allmänna förvaltningsrättsliga regler som behandlar de offentliga subjektens organisation och verksamhet samt deras förhållande inbördes och till medborgarna.

En stor del av de rättsregler som finns på området i övrigt är knutna till informationens olika aspekter i form av termer och uttryck som "öppenhet", "integritet och säkerhet", "struktur och form", "kvalitet", "finansiering" och "förvaltning". Dessa regler finns i grundlagen, i de allmänna förvaltningsrättsliga regelverken och olika specialförfattningar. När informationen passerar de olika processerna, t.ex. insamling, lagring och spridning, följer dess aspekter med. Aspekterna kan ha olika rättslig innebörd beroende på vilken del av informationsprocessen som informationen befinner sig i. Exempelvis kan informationen vara tillgänglig i olika utsträckning under processens gång. Under de första momenten kan informationen ingå i en arbetshandling och är då inte tillgänglig för allmänheten. Om informationen ingår i en allmän handling, kan den lämnas ut i pappersform enligt offentlighetsprincipen. Om handlingen ska lämnas ut i elektronisk form, kan andra regler för utlämnande gälla.

Inspiredirektivet innehåller regler som i olika utsträckning rör alla de nämnda aspekterna. Utgångspunkten är att informationen ska vara tillgänglig för allmänheten, myndigheter och vissa andra aktörer genom nättjänster. Detta krav på tillgänglighet kan dock begränsas bl.a. med hänsyn till frågor om sekretess och skydd för personuppgifter. Informationen ska ha viss struktur, form och kvalitet för att uppfylla kravet på interoperabilitet. Den ska exempelvis förse med standardiserade metadata. Direktivet fastställer också minimiregler för finansiering och ställer krav på en organisationsstruktur som underlättar myndigheternas inbördes relationer och till tredje man när det gäller informationens tillgänglighet.

4.2.1 Bestämmelser om tillgång till och användning av information

Offentlighetsprincipen

Offentlighetsprincipen tar sig olika uttryck i samhällslivet, bl.a. som yttrande- och meddelarfrihet för tjänstemän, domstolsoffentlighet och offentlighet vid beslutande församlingars sammanträden. När det mer allmänt talas om offentlighetsprincipen avses dock i första hand principen om allmänna handlingars offentlighet. Handlingsoffentligheten regleras primärt i tryckfrihetsförordningens andra kapitel. Enligt 2 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen ska varje svensk medborgare (även utländska medborgare enligt 14 kap. 5 § andra stycket), till främjande av ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning, ha rätt att ta del av allmänna handlingar. Denna rätt omfattar även juridiska personer (se Regeringsrättens avgörande RÅ 2003 ref. 83). Med allmän handling förstås framställning i skrift eller bild samt upptagning som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel. För att en handling ska betraktas som "allmän" måste den vara förvarad och antingen inkommen till eller upprättad hos myndigheten. Rätten till insyn förutsätter dessutom att det är fråga om en allmän handling som inte är hemlig. De enskilda eller allmänna intressen som ibland måste ges företräde framför intresset av insyn är uppräknade i 2 kap. 2 § tryckfrihetsförordningen. Begränsningar i rätten att ta del av allmänna handlingar får bara införas om det är påkallat med hänsyn till något av de uppräknade intressena och ska noga anges i en särskild lag eller i annan lag till vilken den särskilda lagen hänvisar. Den särskilda lag som avses är offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

En allmän handling som inte är hemlig ska på begäran, genast eller så snart som möjligt, på stället och utan avgift tillhandahållas den som önskar ta del av den (2 kap. 12 § tryckfrihetsförordningen). Om handlingen inte kan läsas eller uppfattas på något annat sätt än med ett tekniskt hjälpmedel, ska myndigheten ställa ett sådant till förfogande. Myndigheten är inte skyldig att tillhandahålla handlingen, om betydande hinder möter ett sådant tillhandahållande eller om den som begär handlingen utan beaktansvärd olägenhet kan ta del av handlingen hos en närbelägen myndighet. Enligt 2 kap. 13 § tryckfrihetsförordningen har sökanden rätt att (mot avgift) få en avskrift eller kopia av handlingen. Enligt samma paragraf är dock en myndighet inte skyldig att i större utsträckning än vad som följer av lag lämna ut en upptagning för automatiserad behandling i annan form än utskrift. En myndighet kan alltså endast bli skyldig att enligt offentlighetsprincipen lämna ut elektronisk information om det regleras i lag. Det finns för närvarande endast ett fåtal sådana bestämmelser.

Regleringen i 2 kap. 13 § tryckfrihetsförordningen innebär dock inte något förbud mot att också i andra fall lämna ut handlingar elektroniskt. Regeringen har i olika sammanhang framhållit att det ofta är både effektivt och ändamålsenligt att information lämnas ut i elektronisk form (se bl.a. prop. 2001/02:70 s. 34 och Handlingsplan för e-förvaltning, dnr Fi2008/491). En uttrycklig skyldighet för myndigheterna att se till att det

är möjligt för enskilda att kontakta dem med hjälp av telefax och elektronisk post, och att svar kan lämnas på samma sätt, finns i 5 § förvaltningslagen (1986:223).

E-offentlighetskommittén har i sitt slutbetänkande Allmänna handlingar i elektronisk form – offentlighet och integritet (SOU 2010:4) föreslagit att det av offentlighets- och sekretesslagen ska följa att myndigheterna efter begäran ska lämna ut elektroniskt lagrade allmänna handlingar i elektronisk form om det inte är olämpligt. Lämplighetsbedömningen ska enligt förslaget främst ta sikte på integritetsskyddsaspekter men även på andra faktorer som talar mot att lämna ut den allmänna handlingen i elektronisk form, som t.ex. säkerhetsaspekter eller tekniska och praktiska faktorer. Med kommitténs förslag kommer alltså huvudregeln för statliga och kommunala myndigheter och organ vara att allmänna handlingar ska lämnas ut i elektronisk form om sökanden begär det och det inte finns särskilda förbud mot det eller omständigheter som gör att det framstår som olämpligt. Vidare har kommittén föreslagit en samlad översyn där myndigheter åläggs att se över sina registerförfattningar och identifiera eventuella behov och brister vad avser t.ex. säkerhetsaspekter och integritetsskydd. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Informationsskyldighet mellan myndigheter

Informationsskyldighet mellan myndigheter regleras i bl.a. 6 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Enligt bestämmelsen ska en myndighet på begäran av en annan myndighet lämna en uppgift som den förfogar över i den mån hinder inte möter på grund av en bestämmelse om sekretess eller av hänsyn till arbetets behöriga gång. Informations-skyldigheten omfattar varje uppgift som myndigheten förfogar över, dvs. inte bara uppgifter ur allmänna handlingar. Att uppgifter inte alltid kan utbytas fritt mellan myndigheter framgår av 8 kap. 1 och 2 §§, där det är föreskrivet att sekretess som huvudregel gäller även mellan olika myndigheter, samt t.o.m. mellan olika verksamhetsgrenar inom samma myndighet om dessa är att betrakta som självständiga i förhållande till varandra. För att myndigheter ska kunna utföra sina arbetsuppgifter är emellertid utlämnande av sekretessbelagda uppgifter i vissa fall nödvändigt. Sekretessregleringen innehåller därför särskilda sekretessbrytande regler som har utformats efter en intresseavvägning mellan myndigheternas behov av att utbyta uppgifter och det intresse den aktuella sekretessbestämmelsen avser att skydda. Sekretessbrytande regler som gäller mellan myndigheter finns bl.a. i 10 kap. och bestämmelser om överföring av sekretess finns bl.a. i 11 kap. offentlighets- och sekretesslagen. Skyldigheten att lämna ut uppgifter kan även följa av annan författning, exempelvis en registerförfattning (jfr 10 kap. 28 § offentlighets- och sekretesslagen).

Upphovsrättslagen

I lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (upphovsrättslagen) finns bestämmelser om upphovsrätt och till upphovsrätten närstående rättigheter. Av 1 § upphovsrättslagen framgår att ett verk kan vara alltifrån ett alster av bildkonst till ett datorprogram eller en karta. Även en databas, dvs. en sammanställning av uppgifter, kan vara

skyddad enligt 1 § upphovsrättslagen. För databaser som består av ett stort antal uppgifter eller som är resultatet av en väsentlig investering finns också ett skydd som närstående rättighet enligt 49 § upphovsrättslagen. Upphovsrätten innebär bl.a. att upphovsmannen har ensamrätt att framställa exemplar av verket och att göra det tillgängligt, exempelvis genom överföring till allmänheten (2 § upphovsrättslagen). I 2 kap. upphovsrättslagen finns dock ett antal inskränkningar i upphovsrätten. Många handlingar som är upprättade vid en myndighet omfattas inte av upphovsrätt (9 § upphovsrättslagen). Vissa handlingar som en myndighet upprättar skyddas dock av upphovsrätt, t.ex. kartor enligt 9 § andra stycket 1 upphovsrättslagen. I de fall upphovsrätt gäller till en handling som en myndighet har upprättat är huvudregeln att handlingen ändå får återges (26 a § upphovsrättslagen). I vissa fall, t.ex. när det gäller kartor, får dock inte heller återgivande ske (26 a § tredje stycket upphovsrättslagen). Sådana handlingar som har getts in till myndigheten omfattas i regel av den eventuella upphovsrätt som före ingivandet fanns för handlingen. Av lagen framgår att en allmän handling oavsett upphovsrätt ska tillhandahållas enligt tryckfrihetsförordningen. Upphovsrätten får således aldrig inskränka rätten att ta del av en allmän handling (26 b § upphovsrättslagen). För vidareutnyttjande av verket gäller vanliga upphovsrättsliga regler. Det finns en specialregel om återgivande av ingivna handlingar i 26 § upphovsrättslagen. Utöver det som anges i upphovsrättslagen får verket inte utnyttjas utan upphovsmannens medgivande.

Vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga sektorn

Regeringen har beslutat om en proposition, Offentlig förvaltning för demokrati, delaktighet och tillväxt (prop. 2009/10:175), med förslag om en ny lag om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen för att genomföra det s.k. PSI-direktivet, dvs. Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/98/EG om vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn (EUT L 345, 31.12.2003, s. 90, Celex 32003L0098). I den föreslagna lagen samlas bestämmelser som tar sikte på vidareutnyttjande av handlingar. Det föreslås bestämmelser om villkor för vidareutnyttjande av handlingar som finns hos statliga och kommunala myndigheter samt vissa andra organ och som är tillgängliga för vidareutnyttjande. Lagen föreslås däremot inte reglera rätten att få tillgång till handlingar eller huruvida vidareutnyttjande är tillåtet. Bestämmelser om detta finns i andra författningar, t.ex. tryckfrihetsförordningen, olika registerlagar och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Vidareutnyttjande innebär enligt den föreslagna lagen att handlingarna används för andra ändamål än dem som de ursprungligen framställdes eller samlades in för. Varje utlämnande av information leder alltså till ett vidareutnyttjande. Myndigheters utbyte av handlingar inom ramen för deras offentliga verksamhet anses dock enligt förslaget inte vara vidareutnyttjande. PSI-direktivets handlingsbegrepp omfattar såväl pappershandlingar som handlingar i elektronisk form. I den föreslagna lagen regleras det tak för avgifter som får tas ut – de samlade avgiftsintäkterna för vidareutnyttjande får inte överstiga de totala kostnaderna för insamling, framställning, reproduktion och spridning av handlingarna, inklusive en rimlig avkastning på investeringar. De villkor som ställs för

vidareutnyttjande ska vara relevanta och icke-diskriminerande för jämförbara kategorier av vidareutnyttjande. Villkoren får inte heller begränsa konkurrensen eller i onödan begränsa möjligheterna till vidareutnyttjande. Myndigheterna har också en skyldighet att informera om vilka handlingar som tillhandahålls samt om avgifter och andra villkor för vidareutnyttjandet. En begäran om vidareutnyttjande ska behandlas skyndsamt. Att handläggningen ska ske skyndsamt betyder att en begäran om vidareutnyttjande ska hanteras så snabbt som möjligt med hänsyn till de förutsättningar som gäller i det enskilda fallet och för den berörda typen av handlingar. Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2010.

Syftet med PSI-direktivet är att skapa förutsättningar för en europeisk informationsmarknad genom att genomföra ett minimum av harmonisering och anta en allmän ram för villkor för vidareutnyttjande av handlingar som produceras inom den offentliga sektorn. Direktivet syftar främst till att främja förädling eller bearbetning, men täcker även ren vidareförmedling av information. Detsamma gäller även mer typisk användning av allmänna handlingar som lämnats ut med stöd av 2 kap. tryckfrihetsförordningen. Inspiredirektivet påverkar inte tillämpningen av PSI-direktivet (artikel 2.1).

4.2.2 Bestämmelser om integritet och sekretess

Generellt sett utgör informationens integritets- och säkerhetsaspekter en begränsande faktor i fråga om informationens tillgänglighet. Den nya tekniken skapar möjligheter att göra sammanställningar av uppgifter och göra information tillgänglig på ett annat sätt än tidigare. Information överförs mellan olika myndigheter i ett tempo som för några år sedan knappast var möjligt och informationsflödet skapar i sig nya möjligheter. Genom digitalisering av dokument och nya sökfunktioner som möjliggör sammanställningar av information finns myndigheters information att tillgå på ett helt nytt sätt. Frågor om tillgänglighet, integritet och säkerhet utgör därför kärnfrågor i e-förvaltningen. Med e-förvaltning avses verksamhetsutveckling i offentlig förvaltning som drar nytta av informations- och kommunikationsteknik kombinerad med organisatoriska förändringar och nya kompetenser. Se regeringens Handlingsplan för e-förvaltning Nya grunder för IT-baserad verksamhetsutveckling i offentlig förvaltning (Fi2008/491).

Personuppgifter

Med personuppgifter menas all slags information som direkt eller indirekt kan hänföras till en fysisk person som är i livet, 3 § personuppgiftslagen (1998:204). Syftet med personuppgiftslagen är att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter (1 §). I lagen finns vissa grundläggande krav på den som behandlar personuppgifter, till exempel att personuppgifter bara får samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål (9 §). I personuppgiftslagen anges också när behandling av personuppgifter överhuvudtaget är tillåten. Utgångspunkten är att personuppgifter bara får behandlas om den registrerade har lämnat sitt samtycke till behand-

lingen (10 §). Utan samtycke får uppgifterna bara behandlas när behandlingen är nödvändig i vissa situationer som anges i lagen. Det är t.ex. tillåtet att behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att den personuppgiftsansvarige ska kunna fullgöra en rättslig skyldighet eller kunna utföra en arbetsuppgift i samband med myndighetsutövning. Det kan också vara tillåtet att behandla personuppgifter med stöd av en intresseavvägning. Av 2 § personuppgiftslagen framgår att om det i en annan lag eller i en förordning finns bestämmelser som avviker från personuppgiftslagen, ska de bestämmelserna gälla. Det finns ett stort antal författningar, s.k. registerförfattningar, som innehåller bestämmelser om inrättande av register hos myndigheter på olika verksamhetsområden och hur myndigheterna ska behandla de uppgifter som finns i registren. En registerförfattning kan innehålla regler om för vilka ändamål personuppgifter får behandlas och på vilket sätt (genom direktåtkomst eller på medium för automatiserad behandling) information får lämnas ut.

Bestämmelser om säkerheten vid behandlingen av personuppgifter finns i 30–32 §§ personuppgiftslagen. Av dessa bestämmelser följer bl.a. att den personuppgiftsansvarige är skyldig att vidta nödvändiga organisatoriska och tekniska åtgärder för att skydda personuppgifterna och därmed åstadkomma en lämplig säkerhetsnivå. Personuppgiftslagens bestämmelser om säkerhet kompletteras i vissa fall genom särskilda regler i registerförfattningar, se t.ex. 6 § lagen (2000:224) om fastighetsregister.

Utlämnande av personuppgifter i elektronisk form

I registerförfattningarna regleras ofta i vilken utsträckning personuppgifter får lämnas ut i elektronisk form. Utlämnande kan ske genom "direktåtkomst" till registerinformationen eller genom "utlämnande på medium för automatiserad behandling". Med direktåtkomst brukar avses att den som använder registret på egen hand kan söka i detta och få svar på frågor utan att den ansvariga myndigheten i det enskilda fallet har kontroll över vilka uppgifter som lämnas ut. Sedvanlig sekretessprövning och prövning av om det kan antas att ett sådant utlämnande skulle behandlas i strid med personuppgiftslagen eller prövning enligt berörd registerlag, måste i detta fall ha gjorts på förhand. När information lämnas på medium för automatiserad behandling sker det en prövning av sökandens begäran i varje enskilt fall. Sökanden kan alltså inte hämta uppgifterna själv utan får dessa genom att den ansvariga myndigheten expedierar upptagningen efter ett beslut.

Säkerhet vid behandling av information

Det skydd som regleras i olika lagar beträffande informationssäkerhet handlar främst om att hindra obehörig åtkomst och förvanskning, samt att garantera äktheten i elektroniska dokument. Allmänna regler rörande informationssäkerhet finns i säkerhetsskyddslagen (1996:627). I säkerhetsskyddslagen finns bestämmelser om säkerhetsskydd. Säkerhetsskydd enligt 6 § är skydd mot brott som kan hota rikets säkerhet, skydd i andra fall av uppgifter som omfattas av sekretess enligt sekretesslagen och som rör rikets säkerhet och skydd mot terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott, även om brotten inte hotar rikets säkerhet. Säkerhetsskyddet ska enligt 7 § säkerhetsskyddslagen förebygga att

uppgifter som omfattas av sekretess och som rör rikets säkerhet röjs, ändras eller förstörs (informationssäkerhet), att obehöriga får tillträde till platser där de kan få tillgång till sådana uppgifter eller där verksamhet som har betydelse för rikets säkerhet bedrivs (tillträdesbegränsning) samt att personer som inte är pålitliga från säkerhetssynpunkt deltar i verksamhet som är av betydelse för rikets säkerhet (säkerhetsprövning). Enligt 9 § säkerhetsskyddslagen ska vid utformningen av informationssäkerheten behovet av skydd för automatisk informationsbehandling särskilt beaktas. Innan en myndighet inrättar ett register, som ska föras med hjälp av automatisk databehandling och som kan förutses komma att innehålla sådana uppgifter att utlämnandet av dem var för sig eller sammanställda kan skada totalförsvaret, ska myndigheten samråda med Försvarsmakten och, om uppgifternas natur ger anledning till det, Rikspolisstyrelsen. Detta framgår av 12 § första stycket säkerhetsskyddsförordningen (1996:663).

Enligt lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation, som gäller elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster med tillhörande installationer och tjänster (4 §), ska den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig kommunikationstjänst vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att behandlade uppgifter skyddas (3 och 4 §§).

Särskilda regler som värnar om rikets säkerhet vid insamling, lagring, bearbetning och presentation av information om landskapet finns i lagen (1993:1742) om skydd för landskapsinformation. Enligt lagen ska den som inrättar en databas med landskapsinformation ha tillstånd till sådan verksamhet, om databasen ska föras med hjälp av automatisk databehandling. Ett tillstånd krävs också för spridning av kartor i större skalor än 1:100 000 och andra sammanställningar av landskapsinformation (lägesbestämd information om förhållanden på och under markytan samt på och under sjö- och havsbotten). Av förordningen (1993:1745) till nämnda lag framgår att Lantmäteriet ska fatta beslut om tillstånd att inrätta databaser med landskapsinformation. Förordningen anger vidare vilka myndigheter som fattar beslut om spridning av landskapsinformation.

4.2.3 Bestämmelser angående struktur, form och kvalitet

Handling – uppgift – information – data

I författningar som reglerar infrastruktur för information används olika termer som mer eller mindre är synonymer till "information". Vilka termer som används beror på syftet med den aktuella regleringen. I tryckfrihetsförordningen används termen "handling" som en begränsning av tillämpningsområdet för reglerna om handlingsoffentlighet. En handling kan utgöras av olika slags skriftliga dokument och tekniska upptagningar som förvaras hos en myndighet och som nått ett visst handläggningsstadium. Av särskilt intresse är termen "upptagning" som bl.a. syftar på elektronisk information. Enligt 2 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen är en upptagning en handling som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniska hjälpmedel. Som exempel på upptagningar kan nämnas uppgifter som finns på cd-skivor, dvd-skivor och bandupp-

tagningar av olika slag. En upptagning har inte på samma sätt som konventionella handlingar anknytning till ett visst föremål. För att betraktas som en upptagning krävs att det är fråga om en konstellation av sakligt sammanhängande uppgifter. Det är alltså informationsinnehållet och inte den fysiska bäraren som betraktas som en handling, se prop. 2009/10:58 s. 9 och 21 f.

Termen ”uppgift” används i offentlighets- och sekretesslagen och är det objekt som lagen syftar till att skydda. (Termen används också i andra författningar som har liknande syfte, t.ex. personuppgiftslagen.) Enligt 1 kap. 1 § 2 stycket offentlighets- och sekretesslagen innebär ”sekretess” förbud att röja uppgift, vare sig det sker muntligen eller genom att allmän handling lämnas ut eller det sker på annat sätt. Om det i ett register för automatiserad behandling finns uppgifter om en viss person, dvs. uppgifter som utgör en logiskt och sakligt sammanhängande konstellation, är det denna datamängd eller upptagning som i regel är objektet för sekretessprövning.

Termen ”information” används som en generell benämning av ett visst innehåll som uttrycker ett sakförhållande, har ett syfte eller utlöser ett agerande, dvs. har en betydelse för mottagaren. Termen används bl.a. i registerförfattningar, exempelvis lagen (2000:224) om fastighetsregister som enligt 1 § ska innehålla fastighetsanknuten information. I informationsteknisk mening brukar man ofta använda ordet ”data”, som kan sägas utgöra beståndsdelar i informationen, eller med andra ord utgöra en bärare av informationen. Data är en representation av fakta, begrepp eller instruktioner i en form lämpad för överföring, tolkning eller bearbetning utförd av människor eller av automatiska hjälpmedel. En samling av information lagrad för automatiserad behandling utgör enligt 1 kap. 1 § femte stycket yttrandefrihetsgrundlagen en databas. Termen ”data” brukar inte användas i författningssammanhang, utan ersätts med den mer generella termen ”information”.

Ovanstående beskrivning som berör olika sidor av termen information, är mycket förenklad och av en sammanfattande karaktär. Termen ”handling” används konsekvent och utifrån nämnda definition. De övriga termerna, främst ”information” och ”data” men även ”uppgift” kan dock förekomma i olika sammanhang och utgör många gånger enbart synonymer till varandra. I och med den snabba IT-utvecklingen införs det ständigt nya termer som också utgör synonymer till ”information”, vilket gör att begreppsapparaten kring betydelsen av ordet ”information” blir svårare att överblicka och följa. Inspiredirektivet innehåller flera sådana termer, t.ex. datamängd, datatjänst, metadata samt objekt.

God offentlighetsstruktur

En viktig förutsättning för att allmänheten ska kunna göra sin rätt att ta del av allmänna handlingar gällande är att det går att få reda på vilka handlingar som finns hos en myndighet. I 4–6 kap. offentlighets- och sekretesslagen finns det särskilda bestämmelser om åtgärder för att underlätta sökande efter allmänna handlingar, registrering och utlämnande av allmänna handlingar. Dessa bestämmelser kompletterar 2 kap. tryckfrihetsförordningen. En myndighet som i sin verksamhet använder auto-

matisk databehandling, ska ordna denna med beaktande av handlings- offentligheten. Detta kallas för ”god offentlighetsstruktur”.

Med god offentlighetsstruktur menas att myndigheten bör ordna informationssystemen så att allmänna handlingar skiljs från andra handlingar, att handlingarna inte innehåller förkortningar och koder som försvårar begripligheten, att det framgår av upptagningar om och när uppgifter tillförts, ändrats eller gallrats, samt att allmänheten har möjlighet att använda en s.k. presentationsterminal. God offentlighetsstruktur är starkt kopplad till informationens integritets- och säkerhetsaspekter. God offentlighetsstruktur förutsätter med andra ord att det ska finnas en ”god sekretesstruktur”, så att uppgifter som bedöms bli föremål för sekretess inte är generellt tillgängliga. Olika behörighetsnivåer eller tekniska spärrar kan här vara nödvändiga i myndighetens informationssystem. I offentlighets- och sekretesslagen finns det regler om myndigheters skyldighet att registrera handlingar som kommer in till eller upprättas vid myndigheten. Uppgifter som ska registreras om handlingen är bl.a. datum då handlingen kom in eller upprättades, diarienummer, vem handlingen rör. Inom informationsteknologin (IT) brukar sådana uppgifter kallas metadata.

Arkivregler

De allmänna handlingarna hos en myndighet bildar ett arkiv enligt 3 § arkivlagen (1990:782). Arkivet ska bevaras, hållas ordnat och vårdas så att det tillgodoser rätten att ta del av allmänna handlingar, behovet av information för rättskipningen och förvaltningen samt forskningens behov. I 5 och 6 § arkivlagen finns det regler om arkivvård och arkivbeständighet. Riksarkivet får, enligt 2 § första stycket 2 arkivförordningen (1991:446), meddela föreskrifter om vad som för olika fall krävs av materiel och metoder med hänsyn till behovet av beständighet. Inom området ”automatiserad behandling” finns det en rad viktiga och detaljerade föreskrifter; t.ex. Riksarkivets föreskrifter om elektroniska handlingar, RA-FS 2009:1-2. Dessa föreskrifter behandlar bl.a. frågor om bevarande av elektroniska handlingar, informationssäkerhet och tekniska krav. Ett fungerande informationsutbyte ställer krav på interoperabilitet inom områdena rättsäkerhet, informationssäkerhet, processer, rutiner, begrepp, informationsstandarder, överföringsmetoder och IT-lösningar. Inom samtliga områden aktualiseras frågor som regleras av arkivförfattningar.

Register och databaser

Som framgår ovan innehåller personuppgiftslagen allmänna bestämmelser om integritetsskydd vid behandling av personuppgifter. Eftersom kraven är olika för olika verksamheter, kompletteras personuppgiftslagen genom särskilda registerförfattningar. Registerlagar gäller före personuppgiftslagen. Dessa brukar ange vilken information som ska ingå i det aktuella registret eller databasen samt hur den ska vara strukturerad. Register och databaser brukar ingå i myndighetens informationssystem där även annan information, som är nödvändig för att förvalta registret eller databasen lagras. Det kan exempelvis vara information som ska registreras enligt 5 kap. offentlighets- och sekretesslagen eller enligt arkivförfattningarna. Övrig sådan information (dvs. metadata) som lagras i informa-

4.2.4 Bestämmelser om myndigheter och myndighetsstyrning

Regeringens styrning av myndigheterna

De generella förutsättningarna för styrning av de statliga myndigheterna, dvs. myndigheternas ansvar, roll och skyldigheter gentemot allmänheten och medborgarna, styrs genom lagar och förordningar. Det generella regelverket består bl.a. av förvaltningslagen (1986:223), myndighetsförordningen (2007:515), lagen (1996:1059) om statsbudgeten (budgetlagen) och förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Förvaltningslagen syftar bl.a. till att värna medborgarnas rättssäkerhet i deras kontakter med förvaltningsmyndigheter samt att förbättra myndigheternas service till allmänheten. Myndighetsförordningen innehåller bl.a. bestämmelser om myndighetens ledning, ledningens ansvar och delegering. I budgetlagen finns bestämmelser angående hanteringen av statens inkomster och utgifter m.m. Förordningen om årsredovisning och budgetunderlag innehåller bestämmelser angående myndigheternas rapportering av verksamheten till regeringen.

Förutsättningarna för myndigheternas mera långsiktiga verksamhet beslutas av regeringen i respektive myndighets instruktion. Myndighetens verksamhet läggs också fast i årliga regleringsbrev och specifika regleringsuppdrag och genom andra förordningar. I regleringsbreven kan det bl.a. ingå vilka mål en myndighet ska uppnå med sin verksamhet samt vilka uppdrag myndigheten har. Myndigheter kan exempelvis ha som mål eller uppdrag att verka för en nationell samordning inom visst område, bl.a. geodata (Lantmäteriet), den officiella statistiken (Statistiska centralbyrån) eller miljökvalitetsmål (Naturvårdsverket och Statens geotekniska institut m.fl.). I förordningar med instruktioner för myndigheterna finns olika administrativa bestämmelser, som är mer specifika än i myndighetsförordningen, om hur myndigheten ska utföra sitt arbete.

Myndighet

Med myndighet menas ett statligt eller kommunalt organ som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter och som en offentligrättslig författning har skapat för detta ändamål. Detta inbegriper statliga och kommunala förvaltningsmyndigheter och domstolar. Vad som avses med ”myndighet” bestäms utifrån formerna för verksamheten och inte arbetsuppgifternas art eller vilken funktion organet har. Även om ett enskilt organ med stöd av 11 kap. 6 § regeringsformen har anförtratts offentliga arbetsuppgifter eller t.o.m. myndighetsutövning, kan organet inte anses utgöra en myndighet enligt regeringsformen. Att myndighetsbegreppet är organisatoriskt och inte funktionellt innebär också att även offentliga organ som inte har myndighetsutövning som sin huvudsakliga uppgift är myndigheter.

Myndighetsutövning utmärks av att det innefattar beslut eller andra åtgärder som ytterst är uttryck för samhällets maktbefogenheter i förhållande till medborgarna. Besluten kan gälla rättigheter, skyldigheter, förmå-

ner eller annat jämförbart och således vara såväl gynnande som förpliktande för den enskilde. Utanför begreppet myndighetsutövning faller ärenden som avgörs genom att myndigheten träffar avtal om saken med någon enskild.

I offentlighets- och sekretesslagen finns det olika bestämmelser som anger i vilka fall även andra organ än myndigheter ska tillämpa handlingsoffentligheten. Enligt 2 kap. 4 § ska det som är föreskrivet i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av allmänna handlingar hos en myndighet i tillämpliga delar också gälla vissa andra organ. Vilka dessa organ är anges i bilagan till offentlighets- och sekretesslagen. Samma regler blir genom detta tillämpliga på de i bilagan angivna organen trots att de inte är myndigheter. Prövning av utlämnande av allmänna handlingar anses innefatta myndighetsutövning. Det finns också särskilda författningar som anger att andra organ än de som ska tillämpa offentlighetsprincipen har en skyldighet att lämna ut handlingar, se t.ex. lagen (2005:181) om miljöinformation hos vissa enskilda organ.

Myndigheternas service

Förvaltningslagen reglerar kontakterna mellan myndigheterna och allmänheten i samband med handläggning av ärenden och även vid annan förvaltningsverksamhet. Ett syfte med förvaltningslagen är att underlätta dessa kontakter för medborgarna. Av 4 och 5 §§ förvaltningslagen framgår att svenska myndigheter har en serviceskyldighet. De ska lämna upplysningar, vägledning, råd och annan hjälp till enskilda i frågor som rör myndighetens verksamhet. Enligt 16 § förvaltningslagen har en sökande, klagande eller annan part rätt att ta del av det som har tillförts ärendet om detta avser myndighetsutövning mot någon enskild (partsinsyn). Denna rätt att ta del av uppgifter gäller med de begränsningar som följer av 10 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen. Utvecklingen när det gäller allmänhetens användning av persondatorer och Internettjänster har skapat nya förutsättningar för kommunikationen mellan medborgare och myndigheter. Inom ramen för arbetet med e-förvaltning (regeringens handlingsplan för e-förvaltning, Fi2008/491), ska myndigheterna i allt större utsträckning vara tillgängliga via elektroniska hjälpmedel och på så sätt ha information lättillgänglig och kunna ta emot meddelanden elektroniskt. Myndigheterna ska också ha som mål att vara elektroniskt tillgängliga för ärendehantering via s.k. e-tjänster. Någon generell skyldighet för myndigheter att inrätta e-tjänster (dvs. elektroniska tjänster, tjänster som är tillgängliga i ett elektroniskt medium, t.ex. Internet) finns dock inte enligt nuvarande rättslig reglering.

Samverkan

För att underlätta för medborgarna att ha att göra med myndigheter finns det också en regel om samverkansskyldighet mellan myndigheter, 6 § förvaltningslagen. I paragrafen är föreskrivet att ”varje myndighet ska lämna andra myndigheter hjälp inom ramen för den egna verksamheten”. Myndigheternas skyldighet att lämna varandra uppgifter regleras dock inte av 6 § förvaltningslagen utan av 6 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen. Regeln om samverkansskyldighet är dock inte en sådan före-

4.2.5 Bestämmelser om finansiering

Normgivningsmakten

Enligt regeringsformen är det riksdagen som fattar beslut om att införa avgifter som innebär ett ingrepp i enskildas ekonomiska förhållanden, (8 kap. 3 §). Sådana avgifter brukar kallas offentligrättsliga eller tvingande. Riksdagen kan delegera rätten att meddela föreskrifter om offentligrättsliga avgifter till regeringen eller till kommunerna (8 kap. 9 § andra stycket). Avgifter för varor eller prestationer avsedda att bidra till eller helt täcka det allmännas kostnader, frivilliga avgifter, hör till regeringens beslutsområde (8 kap. 13 § första stycket 2). En myndighet kan bestämma nivån på en offentligrättslig avgift endast om riksdagen medgett att regeringen bemyndigar en förvaltningsmyndighet eller kommun att meddela bestämmelser i ämnet (8 kap. 11 §).

Villkoren för avgiftsbelagd verksamhet vid statliga myndigheter regleras främst i avgiftsförordningen (1992:191) med tillhörande föreskrifter, tjänsteexportförordningen (1992:192) och kapitalförsörjningsförordningen (1996:1188) samt i respektive myndighets instruktion och regleringsbrev. I författningarna regleras myndighetens rätt att ta ut avgifter, vem som bestämmer avgifterna, vem som får disponera avgiftsintäkterna och hur överskott respektive underskott ska regleras. Där bestäms också de ekonomiska mål som ska tillämpas i avgiftsbesluten.

Självkostnadsprincipen

Avgiftsförordningen (1992:191) gäller för statliga myndigheter under regeringen och tillämpas om inte något annat följer av annan förordning eller av ett särskilt beslut av regeringen. Registerlagar, förordningar med myndighetsinstruktion och regleringsbrev innehåller vanligtvis preciseringar (eller specifika bestämmelser) avseende myndigheternas avgifter vid tillhandahållande av information. En generell princip som gäller för beräkning av avgifter och som normalt ligger till grund för myndighetsstyrande dokument är den s.k. självkostnadsprincipen. Självkostnadsprincipen innebär att avgifter ska beräknas så att full kostnadstäckning uppnås, 5 § avgiftsförordningen (1992:191). Enligt Ekonomistyrningsverkets föreskrifter och allmänna råd innebär självkostnadsprincipen att myndigheter ska beräkna avgiftsnivån så att den långsiktiga självkostnaden täcks. Avgifterna ska sättas så att intäkterna på ett eller några års sikt täcker samtliga med verksamheten direkt eller indirekt förenade kostnader. Det bör i sammanhanget noteras att riksdagen har fattat ett beslut om en enhetlig princip för prissättning av information som myndigheter tillhandahåller i elektronisk form, dvs. att avgiften ska svara mot kostnaderna för att ta fram och distribuera informationen. I vissa fall finns det skäl att ta ut avgifter som även bidrar till kostnader för t.ex. insamling och registrering (prop. 1997/98:136, Statlig förvaltning i medborgarnas tjänst). Detta gäller för myndigheter vilka har som huvudsyfte att tillhandahålla information.

Tillhandahållande av elektronisk information inom ramen för en myndighets affärsverksamhet är ett område som inte är direkt reglerat i de ovan redovisade reglerna. Sådant tillhandahållande utgör uppdragstjänster som i allmänhet regleras i förordningar med myndighetsinstruktioner, regleringsbrev eller särskilda författningar som ålägger en viss myndighet att utföra en viss uppgift. Specifika regler om både utformning av försäljning och prissättning samt villkors utformning kan förekomma.

Kommunala myndigheters rätt att ta ut avgifter

Kommuner och landsting får enligt 8 kap. 3 b § första stycket kommunallagen (1991:900) ta ut avgifter för tjänster och nyttigheter som de tillhandahåller inom det icke obligatoriska området. Det finns i allmänhet inte någon skyldighet för kommuner och landsting att ta ut avgifter. I fråga om beräkningen av kommunernas avgifter gäller inte principen om marginalkostnad såsom för statliga myndigheter. Enligt 8 kap. 3 c § kommunallagen får kommunerna och landstingen inte ta ut högre avgifter än som svarar mot kostnaderna för tjänsterna eller nyttigheterna (självkostnadsprincipen). Avgifterna ska med tillämpning av gällande redovisningsprinciper sättas så att man undviker överskott. Självkostnadsprincipen gäller som huvudregel för all verksamhet som kommunerna och landstingen bedriver och oberoende av om verksamheten drivs i egen regi, genom egna företag eller genom anlitande av utomstående entreprenörer. I de båda senare fallen måste dock principen regleras i avtal, bolagsordning eller dylikt (se NJA 2008 s. 120). För vissa kommunala avgifter som regleras i specialförfattningar finns särskilda bestämmelser om självkostnad. Dessa bestämmelser innebär dock ingen avvikelse från kommunallagens allmänna självkostnadsprincip. Självkostnadsprincipen hänför sig till det totala avgiftsuttaget för en verksamhet. Huvudregeln är att kostnaden för den enskilda prestationen inte har någon betydelse vid tillämpningen av självkostnadsprincipen.

5 Allmänt om Inspiredirektivet

Inspiredirektivet trädde i kraft den 15 maj 2007 och skulle vara genomfört i nationell rätt senast den 15 maj 2009. Målet är att skapa en infrastruktur för rumslig (geografisk) information i Europa. Bakgrunden till direktivet är behovet av bättre tillgång till information för att utforma och genomföra EU:s miljöpolitik. Medlemsstaterna ska skapa och driva infrastrukturer med enkelt användbara elektroniska tjänster som gör informationen tillgänglig via Internet för dels allmänheten inom EU, dels myndigheter, kommuner och enskilda organ som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter inom EU i deras arbete som rör miljön. Vilken information som ryms under benämningen ”rumslig information” definieras bl.a. i direktivets tre bilagor. Inspiredirektivet bygger på att de infrastrukturer för rumslig information som redan finns i medlemsländerna utnyttjas och omfattar befintlig elektronisk information som innehas av offentliga myndigheter. De offentliga myndigheter som innehar den information

som träffas av direktivet, informationsansvariga myndigheter, ska enligt direktivet bli skyldiga att tillgängliggöra informationen för allmänheten och att dela informationen med andra myndigheter inom Sverige och övriga EU (datadelning). För detta ändamål ska ett nät med olika typer av tjänster byggas upp (nättjänster), t.ex. sök-, visnings- och nedladdningstjänster. Det ställs inga krav på ny uppbyggnad av datamängder, men på harmonisering av information och tjänster, dvs. att information och tjänster ska följa vissa bestämda standarder så att de kan kombineras, insamlas eller fungera med annan information och tjänster från andra källor. Förutom informationsansvariga myndigheter öppnar direktivet upp för att även andra organisationer ska kunna tillgängliggöra sin information i infrastrukturen (frivillig medverkan). Europeiska kommissionen ska inrätta en Inspire-geoportal, dvs. en portal på Internet där medlemsstaterna via sina nationella portaler ska ge tillgång till sina respektive nättjänster och sin information.

Inspire skapar förutsättningar för uppbyggnad, beskrivning och åtkomst till rumslig information på ett standardiserat sätt vilket effektiviserar hanteringen av denna, nationellt och i EU, till gagn för såväl den offentliga sektorn som övriga delar av samhället. Direktivet sätter ramarna för infrastrukturen. För att säkerställa att de nationella infrastrukturen för rumslig information är förenliga med varandra och är användbara i gränsöverskridande sammanhang, är det dock nödvändigt att anta gemensamma bestämmelser inom flera specifika områden. Sådana detaljer regleras i ett antal genomförandebestämmelser som ska tas fram under de närmaste åren i enlighet med vad som anges i direktivet. Genomförandebestämmelser antas i form av beslut eller förordningar, vilka båda är bindande och direkt tillämpliga för dem som de riktar sig till eller i form av direktiv som måste genomföras i nationell lagstiftning. Europeiska rådet har delegerat till Europeiska kommissionen att genomföra de rättsakter som rådet beslutat om. Detta sker främst inom ramen för systemet med genomförandekommittéer där medlemsstaterna har möjlighet att följa upp och övervaka kommissionens genomförande. För genomförandet av Inspiredirektivet har en Inspire-genomförandekommitté inrättats, med representanter från samtliga medlemsstater och kommissionen. När det gäller genomförandebestämmelserna avseende metadata samt interoperabilitet (dataspecifikationer) anger direktivet tidpunkterna för när genomförandebestämmelserna ska antas. I övriga fall har Europeiska kommissionen lagt fast en tidsplan.

Följande tidsplan gäller för genomförandebestämmelserna:

- metadata (förordning), antogs den 3 december 2008,
- övervakning och rapportering (beslut), antogs den 5 juni 2009,
- sök- och visningstjänster (förordning), antogs den 19 oktober 2009,
- tillgång för EU:s institutioner (förordning), antogs den 29 mars 2010,
- nedladdnings- och omvandlingstjänster (förordning), kommittébeslut i december 2009, har ännu inte publicerats i Europeiska unionens officiella tidning,
- dataspecifikationer bilaga I (förordning), kommittébeslut i december 2009, har ännu inte publicerats i Europeiska unionens officiella tidning,

- dataspecifikationer bilaga II och III, ska beslutas av kommittén senast i maj 2012, samt
- förbindelsetjänster, ska beslutas av kommittén senast i juni 2012.

Frågor som enligt direktivet kommer att omfattas av direkt gällande genomförandebestämmelser ska inte införas i nationell rätt med hänsyn till risken för dubbelreglering och felaktigt genomförande. Däremot ska den nationella rätten ange de förutsättningar som ska gälla vid tillämpningen av genomförandebestämmelserna. Sådana förutsättningar kan t.ex. vara att myndigheter åläggs vissa skyldigheter.

Direktivet är, enligt artikel 2, subsidiärt i förhållande till andra direktiv som överlappas av Inspire (t.ex. direktiv 2003/4/EG om allmänhetens tillgång till miljöinformation och 2003/98/EG om vidareutnyttjande av offentlig information hos offentliga myndigheter) och påverkar inte förekomsten av eller äganderätten till offentliga myndigheters immateriella rättigheter.

6 Genomförandet av Inspiredirektivet

6.1 Inspiredirektivet genomförs med en ny lag

Regeringens förslag: De lagregler som behövs för att genomföra Inspiredirektivet tas huvudsakligen in i en ny lag om geografisk miljöinformation.

Lantmäteriets och lagtextpromemorians förslag innebär också att de lagregler som behövs för att genomföra Inspiredirektivet tas in i en ny lag. Lagtextpromemorian har dock delvis en annan lagteknisk och språklig utformning då detta förslag innebar dels att lagen (2005:181) om miljöinformation hos vissa enskilda organ skulle tas in som ett eget kapitel i förslaget till ny lag, dels att den information som omfattas av Inspiredirektivet benämndes rumslig information.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna har tillstyrkt förslaget om en ny lag för genomförandet av Inspiredirektivet. *Naturvårdsverket* har anfört att den nya lagstiftningen på området innebär ett stort steg framåt i genomförandet av den Nationella Geodatastrategin och uppbyggnaden av en nationell infrastruktur för geodata – en infrastruktur som bidrar till genomförandet av miljöpolitiken, en hållbar samhällsutveckling och e-samhället. *Lantmäteriet* har anfört att den tekniska karaktären medför att det är svårt att placera direktivets regler i det nationella rättssystemet, men att förslaget innebär att direktivets regler på ett bra sätt har förenklats och förtydligats – avsaknaden av sektorsövergripande regler inom området elektroniskt informationsutbyte i svensk rätt har hittills haft en bromsande verkan för utvecklingen inte minst av svensk e-förvaltning. *Kartografiska Sällskapet* har anfört att det föreslagna regelverket bildar ett välutformat lagligt fundament för genomförandet. Enligt *Skogsstyrelsen* harmoniserar lagförslaget väl med Inspiredirektivets krav.

Vissa remissinstanser, bl.a. *Lantmäteriet*, *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI)*, *Naturvårdsverket*, *Sveriges Kommuner och*

Landsting, Malmö kommun och Sveriges geologiska undersökning (SGU), har haft synpunkter på förslaget att reglera Inspiredirektivet och lagen (2005:181) om miljöinformation hos vissa enskilda organ (som var en del av införandet av direktiv 2003/4/EG om allmänhetens tillgång till miljöinformation – Miljöinformationsdirektivet) i samma lag. Enligt *Lantmäteriet* leder förslaget att föra samman regleringen av Inspiredirektivet med lagen (2005:181) om miljöinformation hos vissa enskilda organ till att tillämpnings- och tolkningsproblem uppkommer samt att användningen av geodata begränsas mer än nödvändigt. *SMHI* och *SGU* har anfört att de båda direktiven bygger på olika grunder och har olika syften, vilket gör att det finns en påtaglig risk för tillämpningssvårigheter.

Skälen för regeringens förslag: Syftet med Inspiredirektivet är att fastställa allmänna bestämmelser för att inrätta en infrastruktur för rumslig (geografisk) information i elektronisk form inom Europeiska unionen avsedd att användas för unionens miljöpolitik samt för politik och verksamheter som kan påverka miljön (artikel 1.1). Den gemensamma infrastrukturen ska grundas på infrastrukturer för rumslig information som inrättas och drivs av medlemsstaterna. Utgångspunkten för de allmänna bestämmelserna är att de ska säkerställa att de infrastrukturer för rumslig information som skapas av medlemsstaterna är interoperabla och möjliga att använda på unionsnivå och i gränsöverskridande sammanhang. Informationen bör göras tillgänglig på den mest lämpliga nivån. Information från olika källor inom unionen bör kunna kombineras på ett enhetligt sätt och delas mellan flera användare och tillämpningar. Information som samlas in av en offentlig myndighet på en nivå bör kunna delas av offentliga myndigheter på andra nivåer. Det ska vara lätt att hitta tillgänglig information, att avgöra om den kan användas för ett visst syfte och få reda på vilka villkor som gäller för utnyttjandet. I direktivets ingress, skäl 1, anges: ”Gemenskapens miljöpolitik måste syfta till hög skyddsnivå med beaktande av de olikartade förhållandena inom gemenskapens olika regioner. Information, inbegripet rumslig information, behövs också för utformning och genomförande av denna politik och annan gemenskapspolitik där miljöskyddskrav skall integreras enligt artikel 6 i fördraget.”

Såsom redogjorts för i avsnitt 4.2 uppfyller svensk rätt inte direktivets krav som bl.a. innebär att myndigheter, kommuner (under vissa förutsättningar) och enskilda organ åläggs olika skyldigheter. För att den infrastruktur för miljörelaterad geografisk information som direktivet ställer krav på ska finnas i Sverige behöver det i svensk rätt införas bestämmelser om att aktörer som har geografisk miljöinformation ska kunna åläggas ett informationsansvar, innebärande skyldigheter att ta fram metadata och informationshanteringstjänster, att anpassa och tillgängliggöra information och tjänster via sina hemsidor och via en geoportal. Vidare behövs bestämmelser om samarbete runt geografisk miljöinformation med andra offentliga myndigheter som har eller behöver information, bestämmelser om vilken information som omfattas, bestämmelser om att det ska finnas ett sammanhängande system innehållande bl.a. informationshanteringstjänster, en geoportal som länkar till informationsansvarigas hemsidor och till EU:s Inspireportal. Det krävs även regler som gör det möjligt att ta ut avgifter och ställa upp andra villkor för tillgången till infor-

mation, bestämmelser om möjlighet att tillåta frivillig medverkan i systemet samt bestämmelser om samordning av infrastrukturen.

Det har vid de inventeringar som gjorts hittills visat sig att merparten av de aktörer som har sådan geografisk information i elektronisk form som omfattas av direktivet och därför bör åläggas informationsansvar är statliga myndigheter. Det är ett stort antal svenska myndigheter som berörs och som, när de åläggs informationsansvar, måste samverka med varandra på ett för Sverige nytt sätt. Direktivets genomförande innebär därför ett första genomförande av en e-förvaltning.

Direktivet använder dock ett mer vidsträckt myndighetsbegrepp än vad som normalt brukas i Sverige. Det är organets uppgifter som är avgörande för om det ska betecknas som "offentlig myndighet" eller inte. Detta innebär att det finns ett antal aktörer i det svenska samhället som faller in under direktivets definition av "offentlig myndighet" men som inte betraktas som myndigheter i svensk rätt. Det rör sig bland annat om kommuner (om de har geografisk information som omfattas av direktivet som de är skyldiga att samla in enligt annan lag) och enskilda organ som bolag eller föreningar som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter. Flera svenska författningar på området, som gäller myndigheter, är inte tillämpliga på dessa organ, t.ex. avgiftsförordningen, förvaltningslagen eller författningar som rör allmänhetens tillgång till allmänna handlingar.

Älägganden för enskilda eller kommuner kräver lagform enligt 8 kap. 3 och 5 §§ regeringsformen. Enligt 8 kap. 7 § regeringsformen kan regeringen efter bemyndigande i lag meddela föreskrifter om bl.a. hälsoskydd (punkten 1) och natur- eller miljövard (punkten 4). De bestämmelser som behövs för att uppfylla Inspiredirektivet tar sikte på bättre tillgång till information om miljön och faktorer som har påverkan på miljön och människors hälsa.

Syftet med offentlighetsprincipen är att främja ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning. Det grundläggande syftet är med andra ord att ge allmänheten möjlighet att få insyn i och kontrollera myndigheternas verksamhet. Detta leder till effektivitet i förvaltningen och ger en garanti för enskildas rättsäkerhet (SOU 1997:39 s. 468 f). Offentlighetsprincipen fyller också ett syfte som informationsförsörjare i en vidare mening. Genom att åberopa offentlighetsprincipen kan bl.a. forskare, privata företag, journalister få fram uppgifter som man sedan kan utnyttja för den egna verksamheten. Den information som en myndighet själv sprider är i första hand inriktad antingen på materiella frågor som myndigheten ägnar sig åt eller på myndighetens verksamhet i stort. Sådan informationsspridning har dock också betydelse för den offentliga insynen.

Med hänsyn till att regleringen om handlingsoffentlighet inte innebär någon generell skyldighet för myndigheter att på eget initiativ sprida eller tillgängliggöra allmänna handlingar i elektronisk form via Internet, blir slutsatsen att nämnda reglering inte medför att svensk rätt uppfyller direktivets krav. Skyldigheten för myndigheter, kommuner och vissa enskilda organ att göra geografisk miljöinformation tillgänglig elektroniskt via informationshanteringstjänster bör därför regleras i en särskild lag och tillhörande förordning. Skyldigheten bör inte påverka bestämmelserna om handlingsoffentlighet. En annan sak är att den geografiska miljöinformation i elektronisk form som omfattas av direktivet kan vara att anse som allmänna handlingar hos de myndigheter och andra organ som

har att tillämpa regleringen i 2 kap. tryckfrihetsförordningen och i offentlighets- och sekretesslagen om tillgång till allmänna handlingar.

De bestämmelser som behövs bör således för såväl myndigheter, kommuner och enskilda organ i huvudsak samlas i en ny lag om geografisk miljöinformation. Direktivet kommer att kompletteras av en mängd genomförandebestämmelser som påverkar direktivets genomförande i svensk rätt. De mer detaljerade bestämmelserna som behövs för genomförandet är lämpade för att meddelas i en förordning i anslutning till lagen. Lagen bör därför ha karaktär av ramlag.

Flera remissinstanser har anfört att tolknings- och tillämpningsproblem kan uppkomma om lagen (2005:181) om miljöinformation hos vissa enskilda organ tas in som ett kapitel i den nya lagen. Regeringen har tagit intryck av detta och den nya lagen bör därför enbart ha de bestämmelser som krävs till följd av Inspiredirektivet.

Infrastrukturen, det sammanhängande systemet och samordning behandlas i avsnitt 6.2.

Definitionen av geografisk miljöinformation behandlas i avsnitt 6.3.

Definitionen av informationshanteringstjänst behandlas i avsnitt 6.4.

Informationsansvaret behandlas i avsnitt 6.5.

Samarbete om geografisk miljöinformation behandlas i avsnitt 6.6.

Upplysningar om geografisk miljöinformation – metadata behandlas i avsnitt 6.7.

Avgifter och andra villkor behandlas i avsnitt 6.8.

Frivillig medverkan i det sammanhängande systemet behandlas i avsnitt 6.9.

Svensk rätt behöver också anpassas beträffande regler om möjligheter att begränsa tillgängliggörandet och genom sekretess, vilket behandlas i avsnitt 7.

Vidare behöver ändring ske i fastighetsregisterlagen vad gäller ändamål och direktåtkomst, se avsnitt 8.

6.2 En infrastruktur för tillgång till och utbyte av geografisk miljöinformation – samordning

Regeringens förslag: I lagtexten anges att det i Sverige ska finnas en infrastruktur med ett sammanhängande system för tillgång till och utbyte av elektronisk geografisk miljöinformation som är användbar för verksamheter och åtgärder som kan påverka människors hälsa eller miljön. För att infrastrukturen ska fungera ska det finnas ett sammanhängande system som omfattar alla delar som behövs för att uppfylla direktivets krav. Det svenska systemet ska vara en del av det motsvarande informationssystem som finns inom Europeiska unionen. Regeringen utser den myndighet som ska ansvara för samordningen av det sammanhängande systemet.

Lantmäteriets och lagtextpromemorians förslag innebär också att ett av syftena med lagen är en fungerande infrastruktur för utbyte och tillgång till geografisk information. Lagtextpromemorian har dock delvis en annan lagteknisk och språklig utformning då förslaget innebar att lagen

(2005:181) om miljöinformation hos vissa enskilda organ skulle tas in i den nya lagen. Prop. 2009/10:224

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna har anförut att de är positiva till inrättandet av en infrastruktur för rumslig information i enlighet med Inspiredirektivet och att Lantmäteriet utses att ansvara för samordningen. *Fiskeriverket* har anförut att det är viktigt att Sverige får en väl fungerande infrastruktur för rumslig information och att det är mycket värdefullt att tillgängligheten till data som lagras hos de olika myndigheterna ökar. *Helsingborgs kommun* har anförut att det är positivt att den aktuella informationen samlas och görs tillgänglig för andra samt att kommunen i sitt arbete kommer att ha nytta av informationen om den tillhandahålls på ett överskådligt sätt. *Landskrona kommun* har anförut att det är positivt att lägesorienterad information med miljöanknytning görs enkelt tillgänglig då det kommer att underlätta i informationen till allmänheten, för att kunna genomföra analyser av tillståndet i miljö och miljöfaktorerers betydelse för människors hälsa. *Svensk Energi* har anförut att syftet med direktivet och uppbyggnaden av infrastrukturen är oklart. Ett antal remissinstanser, däribland *Säkerhetspolisen*, *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)* och *Lantbrukarnas Riksförbund (LRF)*, har ställt sig tveksamma till inrättande av infrastrukturen, då vissa problem från säkerhets- och sekretessynpunkt kan uppkomma med enklare tillgång till information och genom att information från olika källor lättare kan kombineras.

Lantmäteriet, *Naturvårdsverket*, *Sjöfartsverket* och *Kartografiska Sällskapet* har framfört synpunkter på användningen av uttrycket ”det sammanhängande systemet”. Enligt *Lantmäteriet* bör termen infrastruktur i enlighet med Inspiredirektivet användas. *Lantmäteriet* har anförut att ett införande av ”infrastruktur” (för geodata) i svensk rätt skulle bekräfta en redan gällande, mångårig och internationellt erkänd användning av den termen. *Kartografiska Sällskapet* har anförut att det är viktigt att begrepp i lagen är tydliga och förståeliga. En del begrepp i lagförslaget, exempelvis det sammanhängande systemet, känns konstgjorda och omständliga och är sannolikt inte lättförståeliga för medborgaren. Flera remissinstanser, däribland *Boverket*, *Lantmäteriet*, *länsstyrelserna i Stockholms, Jönköpings, Norrbottens, Skåne, Västra Götalands, Västmanlands och Västerbottens län*, *Naturvårdsverket*, *Malmö kommun*, *Sveriges Kommuner och Landsting*, *Sjöfartsverket*, *Sveriges lantbruksuniversitet (SLU)* och *Sveriges geologiska undersökning (SGU)* har anförut att lagstiftningen inte bör begränsas till att endast avse miljöändamål. *Länsstyrelserna i Stockholms, Jönköpings, Norrbottens, Skåne, Västra Götalands, Västmanlands och Västerbottens län* har anförut att det är ett viktigt steg i riktning mot en fungerande infrastruktur för geodata att skapa ett nationellt regelverk, men att det är angeläget att inte begränsa detta till miljöinformation och användning för miljöändamål. *Länsstyrelserna* har anförut att samma regelverk skulle med fördel kunna utvidgas för att stödja hela bredden av den utveckling som pågår inom ramen för den nationella geodatastrategin och uppbyggnaden av e-förvaltningen samt att länsstyrelserna med sin bredd i verksamheter har stor nytta av enhetliga former för samverkan med många andra myndigheter. Även *Malmö kommun* ser uppbyggnaden av infrastrukturen för geodata som betydelsefull för fler verksamheter än det som kan klassificeras som miljöfrågor, även på den kommunala ni-

vån, och har anförut att det är svårt, för att inte säga omöjligt, att avgränsa användningen med hänvisning till vad som kan påverka miljön – det skulle t.ex. innebära att två skilda system för leverans respektive användning av dessa data krävs och att informationsansvariga ställs inför svåra ändamålsprövningar. *Sjöfartsverket* har föreslagit att den informationsinfrastruktur som byggs upp får en mer generell utformning och att miljöområdet ses som ett exempel på ett område för vilket informationsinfrastruktur för rumslig information kan användas. *Sveriges Kommuner och Landsting* har anförut att det är olyckligt att det inte funnits tillräcklig tid att skapa ett mer framåtsyftande regelverk för geodata för samhällets behov samt att ett snävt miljö- och Inspire-fokus riskerar att fördröja och försena den framtida utvecklingen mot en sammanhållen e-förvaltning. *Boverket* har anförut att det finns många andra viktiga användningsområden för geodata i samhället än endast aspekten av skyddet för människors hälsa eller miljön samt att behov av att reglera tillgång till och delning av geodata som faller utanför Inspiredirektivets bilagor I–III finns redan i dag och kommer att bli ännu starkare framgent. *Naturvårdsverket* har anförut att i stället för miljösyftet bör infrastrukturens omfattning framgå av de specificerade temaområdena. Enligt *Lantmäteriet* bör lagen syfta till att ge en rättslig grund för en infrastruktur för geodata och användningen av infrastrukturen bör inte begränsas till specifika områden eller verksamheter. Detta ger, enligt *Lantmäteriet*, bättre förutsättningar för att uppnå regeringens mål i e-förvaltningen, mål i regelförenklingsarbetet, samt målet att öka och bredda användningen av grundläggande geodata. En sådan grund medför också, enligt *Lantmäteriet*, att informationsinfrastrukturen i högre utsträckning får en utformning som är mer hållbar och beständig i förhållande till såväl den informationstekniska utvecklingen som den rättsliga utvecklingen på området.

Kiruna kommun har anförut att informationsbehovet och efterfrågan på miljödata är mycket stort samt att den föreslagna samordningen till *Lantmäteriet* förefaller väl genomtänkt. *Vetenskapsrådet* har anförut att rådet och FORMAS bör vara representerade i den samordningsorganisation för myndigheter som avses upprättas. *Sjöfartsverket* har föreslagit att *Lantmäteriet* i en framtida samordningsroll också samråder med berörda myndigheter när det gäller att utfärda föreskrifter för fullgörandet av ansvaret för informationshanteringstjänster och metadata. *Lantmäteriet* har tillstyrkt förslaget att myndigheten ska samordna den svenska infrastrukturen, men framhållit att samordningsrollen måste avgränsas på ett tydligt sätt, att *Lantmäteriet* bör också ges möjlighet att utfärda verkställighetsföreskrifter samt att det också krävs regler för nationell samordning av hur tillgång till och utbyte av datamängder och informationshanteringstjänster ska ske mellan Sverige och andra medlemsstater. *Sveriges lantbruksuniversitet* har anförut att det även behövs regler angående tematiskt samordningsansvar. *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI)* har anförut att *Lantmäteriets* samverkan med de informationsansvariga bör ske på samarbetsbasis i och med att de informationsansvariga omfattas av direktivets regler om tillhandahållande av informationen.

Syfte och tillämpning

Inspiredirektivet syftar till att skapa en rättslig ram för hantering och tillgängliggörande av geografisk miljöinformation via Internet. Direktivet bidrar till att lösa flera problem som geografisk information i allmänhet förknippas med i dag, bl.a. svårigheten att få tillgång till informationen, bristande kvalitet, problem vid informationsdelning mellan myndigheter. Direktivet innehåller därför regler om hur teknisk interoperabilitet ska uppnås, att myndigheter ska tillgängliggöra geografisk miljöinformation i elektronisk form via tjänster och dela den geografiska miljöinformation med andra myndigheter, kommuner och enskilda organ som behöver informationen i sitt miljöarbete samt med vissa organ inom EU och att en samordningsstruktur ska skapas i varje medlemsland. Behovet av en infrastruktur för geografisk miljöinformation har närmare beskrivits i avsnitt 4.

Av direktivets ingress, skäl 6, framgår: ”Infrastrukturen bör utformas i syfte att säkerställa att rumsliga data lagras, görs tillgängliga och underhålls på den mest lämpliga nivån. Rumsliga data från olika källor inom gemenskapen bör kunna kombineras på ett enhetligt sätt och delas mellan flera användare och tillämpningar. Rumsliga data som samlas in av en offentlig myndighet på en nivå bör kunna delas av offentliga myndigheter på andra nivåer. Rumsliga data bör göras tillgängliga på villkor som inte i onödan begränsar en utökad användning. Det bör vara lätt att hitta tillgängliga rumsliga data, att avgöra om de kan användas för ett visst syfte och få reda på vilka villkor som gäller för utnyttjandet.”

I Inspiredirektivets artikel 1 anges att syftet med direktivet är att fastställa allmänna bestämmelser för att inrätta infrastrukturen för rumslig information i Europeiska unionen (kallad Inspire), avsedd att användas för unionens miljöpolitik samt för politik och verksamheter som kan påverka miljön.

Inspire ska grundas på infrastrukturer för rumslig information som inrättats och drivs av medlemsstaterna. Enligt artikel 3.1 definieras infrastrukturen för rumslig information som metadata, rumsliga datamängder och rumsliga datatjänster, nättjänster och nätteknik, avtal om delning, tillgång och utnyttjande, samt mekanismer, processer och förfaranden för samordning och övervakning som är fastställda, i drift eller görs tillgängliga i enlighet med detta direktiv. Med ”rumsliga datamängder” menas identifierbara samlingar av ”rumslig information”, dvs. sådan information som direkt eller indirekt avser en viss plats eller ett visst geografiskt område. Vilken rumslig information som direktivet omfattar framgår på ett indirekt sätt av dess tre bilagor som anger motsvarande rumsliga data-teman. Mer om vilken information som omfattas, i lagen benämnd geografisk miljöinformation, finns i avsnitt 6.3.

En infrastruktur för geografisk miljöinformation kan således beskrivas som en sammanhängande helhet av information tillsammans med olika förutsättningar för att göra informationen elektroniskt tillgänglig och användbar, t.ex. lagstiftning och annat regelverk, tjänster för att söka, hitta och använda informationen elektroniskt samt system för samverkan mellan olika aktörer vilket inbegriper sådant som samordningsstrukturer och avtalslösningar.

Lagens syfte är en fungerande infrastruktur för elektronisk tillgång till och utbyte av geografisk miljöinformation. För att infrastrukturen ska fungera behöver det i Sverige finnas ett sammanhängande system som ska vara en del av det motsvarande informationssystem som finns inom den Europeiska unionen. Det sammanhängande systemet består av alla de delar som behövs för att uppfylla Inspiredirektivets krav; informationsansvar som åläggs aktörer som har geografisk miljöinformation innebärande skyldigheter att ta fram metadata och informationshanterings-tjänster, att tillgängliggöra informationen och tjänsterna via sina hemsidor på Internet, samarbete runt miljöinformation med andra som har eller behöver information, uppbyggnad av en geoportal som länkar till informationsansvarigas hemsidor och till EU:s Inspireportal, avgifter och andra villkor för tillgången till information, avtal samt samordning av systemet.

Direktivets begrepp ”interoperabilitet” innebär förmågan hos ett system eller en komponent att fungera ihop med andra system eller komponenter utan särskilda åtgärder. Definitionen av interoperabilitet enligt direktivet är ”möjlighet att kombinera rumsliga datamängder och få tjänster att samverka, utan regelbundet återkommande manuellt ingripande, så att resultatet blir sammanhängande och så att mervärdet hos dessa datamängder och tjänster ökar” (artikel 3.7). Detta innebär att införandet av Inspiredirektivet ska bidra till att det går att kombinera information och informationshanteringstjänster från olika källor över Europeiska unionen på ett konsekvent sätt utan särskilda åtgärder. Interoperabilitet kan uppnås antingen genom att ändra och sedan lagra befintlig information i den nya formen eller genom att omvandla befintlig information med hjälp av särskilda omvandlingstjänster vid tidpunkten för användning. Genom att myndigheten tillhandahåller harmoniserad information och tjänster väntas användarna använda mindre tid och ansträngningar till att förstå och integrera informationen när de bygger sina applikationer baserade på information som levereras genom infrastrukturen för Inspire. För att uppnå interoperabilitet krävs alltså att information och tjänster följer vissa gemensamma specifikationer för hur information och tjänster ska vara utformade. Dessa specifikationer regleras i genomförandebestämmelser till direktivet. Anpassningen av informationen kan, som nämnts, antingen ske genom att datamängderna omarbetas eller genom att de kan omvandlas genom särskilda omvandlingstjänster.

Ett flertal remissinstanser har ansett att begreppet infrastruktur bör användas i stället för ett sammanhängande system. Båda begreppen används i lagtexten för att dels tillmötesgå de remissinstanser som anser att ordet infrastruktur är väl inarbetat vad avser geografisk information (eller geodata), dels få ett mer korrekt och lättanvänt uttryck för det som avses i sin helhet; ett sammanhängande system för geografisk miljöinformation. Infrastruktur är ett ord som företrädesvis används för ett lands nödvändiga strukturer som t.ex. byggnader, vägar, transporter och energiförsörjning. När det gäller elektronisk information används ordet för kablar och ledningar för bredband, även i lagtext. Det sammanhängande systemet för geografisk miljöinformation, där infrastrukturen enligt Inspiredirektivet ingår, innehåller alltför många delar som det ännu inte faller sig naturligt att i lagtext enbart benämna infrastruktur, t.ex. information, tjänster, avtal och samordning. Lagen om geografisk miljöinformation

och det sammanhängande system som den reglerar är det första steget i Sverige på vägen mot e-förvaltning. När utvecklingen på området har kommit längre kan ordet infrastruktur komma att få ett mer vidsträckt användningsområde vad gäller elektronisk information i allmänhet och samordningsstrukturer för sådan information i synnerhet.

Ett flertal remissinstanser har pekat på att tillämpningen av den nya lagen och det sammanhängande system som nu skapas inte bör begränsas till miljöinformation och användning för miljöändamål. Samma regelverk skulle med fördel kunna utvidgas för att stödja hela bredden av den utveckling som pågår inom ramen för den nationella geodatastrategin och uppbyggnaden av e-förvaltningen. Det finns dock inte för närvarande anledning att utöka lagens tillämpningsområde utöver vad direktivet kräver, framförallt på grund av kostnadsaspekter. Såsom redogörs för i avsnitt 12 kommer uppbyggnaden av det sammanhängande systemet för geografisk miljöinformation att medföra kostnader på i storleksordningen 100 miljoner kronor per år under de närmaste åren.

Den infrastruktur som nu skapas inom ramen för det sammanhängande systemet för geografisk miljöinformation kommer dock att kunna användas även för annan lämplig och nyttig information. Utöver frivillig medverkan vad gäller geografisk miljöinformation kan även annan information tillgängliggöras i systemet. Den inledande bestämmelsen har ändrats från att omfatta det i lagtextpromemorian föreslagna "geografisk miljöinformation som kan ha betydelse för *skyddet* för människors hälsa eller miljö" till "geografisk miljöinformation som är *användbar för verksamheter och åtgärder* som kan påverka människors hälsa eller miljö" vilket gör tillämpningsområdet vidare och mer i överensstämmelse med direktivet. Detta leder till att infrastrukturen kan användas för annan geografisk information än sådan som har direkt koppling till miljö- eller hälsoskydd så länge som informationen är användbar på sätt som anges. Vid tillämpningen ska särskilt beaktas säkerhets- och sekretessskyddsbestämmelser i svensk rätt och skydd för den personliga integriteten. De undantag som görs vad gäller sekretess för allmänhetens tillgång via söktjänster eller vad gäller samarbete mellan myndigheter, vilka närmare behandlas i avsnitt 7, gäller dock enbart geografisk miljöinformation i enlighet med direktivet.

Samordning av det sammanhängande systemet

Enligt artikel 19.2 ska medlemsstaten utse en kontaktpunkt, i normalfallet en offentlig myndighet, som ska ha ansvaret för kontakter med kommissionen med avseende på Inspiredirektivet. Kontakterna rör främst samarbete runt geografisk miljöinformation och informationshanterings-tjänster med unionens institutioner enligt artikel 17.4. De rör också rapporteringsskyldigheten enligt artikel 21.

Av artikel 19.2 framgår att kontaktpunkten ska understödjas av en samordningsstruktur, med hänsyn till behörighets- och ansvarsfördelningen inom medlemsstaten. Några utgångspunkter för denna samordningsstruktur anges i artikel 18. En samordningsstruktur ska inrättas på olika förvaltningsnivåer för att samordna bidragen från alla dem som har intresse av infrastrukturen för rumslig information. Samordningen ska röra bidragen från bl.a. användare, producenter, leverantörer av mervärdestjänster

och samordningsorgan när det gäller identifiering av relevant information, användarbehov, information om nuvarande praxis och rapportering om genomförandet av direktivet. Detaljerade bestämmelser inom detta område regleras i genomförandebestämmelser. Genomförandebestämmelser avseende EU:s institutioners och organs tillgång till medlemsstaternas infrastruktur antogs den 29 mars 2010 – kommissionens förordning (EU) nr 268/2010 av den 29 mars 2010 om genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/2/EG vad avser tillgången för gemenskapens institutioner och organ till medlemsstaternas rumsliga datamängder och datatjänster på harmoniserade villkor. Genomförandebestämmelser avseende övervakning och rapportering antogs den 5 juni 2009 – kommissionens beslut av den 5 juni 2009 om genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/2/EG när det gäller övervakning och rapportering (2009/442/EG).

Regeringen utser den myndighet som ska ansvara för samordningen av det sammanhängande systemet. Frågor om samordning och samordningsstrukturer samt vad som krävs av den samordningsansvariga myndigheten och de informationsansvariga myndigheterna för fullgörandet av övervakning och rapportering kommer att behandlas i arbetet med förordningen i anslutning till lagen.

Det sammanhängande systemet omfattar många komponenter som ska fungera ihop för att direktivets syfte – enklare tillgång till geografisk information – ska uppnås. Samtidigt måste exempelvis skyddet av känslig information upprätthållas. De åtgärder som varje medlemsstat enligt artikel 17.1 är skyldig att inrätta för att underlätta datadelningen mellan myndigheter får inte, enligt samma artikel andra punkten, medföra begränsningar som vid tidpunkten för utnyttjandet kan leda till praktiska hinder mot datadelningen. Det är först när systemet är på plats som det till fullo går att avgöra om sådana praktiska hinder förekommer. Det kan alltså finnas anledning att återkomma till denna fråga.

6.3 Geografisk miljöinformation

Regeringens förslag: *Geografisk miljöinformation* definieras i lagtexten som geografisk information som har elektronisk form och som är användbar för verksamheter och åtgärder som kan påverka människors hälsa eller miljön. Den geografiska miljöinformation som omfattas av lagens tillämpning anges på ett övergripande sätt som uppgifter som i fråga om platser eller geografiska områden avser information i de olika avseenden (teman) som återfinns i Inspiredirektivets bilagor I–III.

Lantmäteriets och lagtextpromemorians förslag har en annan språklig utformning genom att den information som omfattas av lagen benämns rumslig information i lagtextpromemorian.

Remissinstanserna: *Naturvårdsverket* har anfört att det finns en oklarhet i definitionen av rumslig information, vilket delvis är en följd av hänvisningen till miljöändamål. Det finns, enligt verket, inget skäl att avgränsa definitionen för rumslig information för ett bestämt syfte eftersom paragrafen redan innehåller en uttömmande uppräkningslista av vad som avses med rumslig information.

Flera remissinstanser har vidare haft synpunkter på användningen av uttrycket rumslig information. *Boverket*, *Lantmäteriet*, *Göteborgs och Malmö kommuner*, *Kartografiska Sällskapet*, *Sjöfartsverket* och *Naturvårdsverket* har anförts att termen geodata bör användas i den nationella lagstiftningen. *Lantmäteriet* har anförts att inom den befintliga svenska infrastrukturen används "geodata" som ett samlingsnamn för information som direkt eller indirekt avser en viss plats eller ett visst geografiskt område – med andra ord beskriver företeelser inklusive deras geografiska läge. *Malmö kommun* har anförts att termen "miljöinformation" för Inspires datateman både avgränsar och syftar fel eftersom en adress, en kommungräns eller en fastighetsbeteckning kan varken i allmänt språkbruk eller i ärendehantering i en kommunal verksamhet betecknas som miljöinformation. *Naturvårdsverket* och *Kartografiska Sällskapet* har anförts att ett alternativ vore att ersätta rumslig information med "geografisk information". *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI)* har anförts att uttrycket rumslig information är missvisande, därför att det inte klart språkbruksmässigt anger vad som omfattas. SMHI har föreslagit att uttrycket byts ut mot "lägesbestämd information" som även innefattar exempelvis dynamisk information om förhållandena i atmosfären eller haven.

När det gäller den information som omfattas av förslaget har *Svensk Energi* anförts att även om det framgår att syftet är att få ett bättre underlag för utformning av EU:s miljöpolitik så har *Svensk Energi* svårt att se att all den information som ska ingå är relevant för utformningen av miljöpolitiken och att det är oklart exakt vilken typ av information som ska omfattas. *Banverket*, *Naturvårdsverket*, *länsstyrelserna i Stockholms, Jönköpings, Norrbottens, Skåne, Västra Götalands, Västmanlands och Västerbottens län* och *Skatteverket* har anförts att beskrivningen av ingående information bör motsvara den indelning som följer av direktivet. Vissa förslag till ändrad rubricering av ingående information har förts fram av bl.a. *Lunds universitet*, *Lantmäteriet*, *Statens geotekniska institut (SGI)* och *Sjöfartsverket*.

Skälen för regeringens förslag

Direktivets begrepp rumslig information

Enligt artikel 3 tillämpas Inspiredirektivet på infrastrukturen för rumslig information, vilken definieras som rumsliga data och datamängder, rumsliga datatjänster med tillhörande nättjänster, nätteknik, avtal samt förfaranden för samordning och övervakning. Infrastrukturen behandlas i avsnitt 6.2. Det finns ingen direkt definition av begreppet rumslig information, men däremot av rumsliga datamängder. Med rumsliga datamängder menas identifierbara samlingar av rumslig information, dvs. sådan information som direkt eller indirekt avser en viss plats eller ett visst geografiskt område. Vilken rumslig information som direktivet omfattar framgår på ett indirekt sätt av dess tre bilagor som anger motsvarande rumsliga datateman.

Inspire står för Infrastructure for Spatial Information in the European Community. I direktivets engelska version används uttrycken "spatial information", "spatial data" och "spatial data set". I den svenska versionen har de översatts till "rumslig information", "rumsliga data" och "rums-

liga datamängder”. Dessa uttryck har inte tidigare använts i Sverige utan här har i stället andra termer och uttryck i olika utsträckning kommit till användning – geografisk information, landskapsinformation, geodata eller lägesbunden information. I de övriga nordiska länderna har uttrycket spatial information i stället översatts till geografisk information.

Information – data

Orden information och data används ofta som synonymer i olika sammanhang. I andra sammanhang avses med data representation av fakta, begrepp eller instruktioner i form lämpad för överföring, tolkning eller bearbetning av människor eller maskiner. Dessa data måste sedan tolkas för att få innebörd, dvs. utgöra information. Data definieras också ofta som något som kan representeras i digital form, dvs. de siffror, textsträngar och bilder som lagras i en databas.

Geografisk information, landskapsinformation, geodata m.m.

Det mest använda uttrycket i Sverige för den information som träffas av direktivet är geografisk information. Ett kriterium för att information ska kunna kallas ”geografisk” är att den har någon form av lägesbestämning, dvs. den har någon form av koordinatangivelse eller kan kopplas ihop med ett objekt som har det. Geografisk information beskriver således företeelser som kan visas på en karta med hjälp av koordinater eller annan lägesangivelse, t.ex. en adress. Synonymt med geografisk information används i vissa sammanhang termen landskapsinformation. I lagen (1993:1742) om skydd för landskapsinformation avses med denna term lägesbestämd information om förhållanden på och under markytan samt på och under sjö- och havsbotten (2 §).

En annan term som har kommit till användning, främst under de senaste åren, är geodata. SIS/Stanli har på uppdrag av Geodatarådet definierat ”geodata” (rapport Definition och avgränsning av geodata och tillhörande tjänster, SIS/TK 512/AG 3 N 018). Geodata definieras som data som beskriver företeelser inklusive deras geografiska läge. Det geografiska läget anges direkt, i ett geodetiskt referenssystem, eller indirekt. ”Geografisk information” och ”geografiska data” förekommer som synonymer till geodata. Geodata kan vara uppmätta, beräknade, uppskattade eller på annat sätt konstaterade. (Geodata i form av prognoser eller scenarier ingår inte.) Geodata innefattar exempelvis kartdata såväl som registerinformation om byggnader, sjöar, vägar, vegetation och befolkning. I förordningen (2009:946) med instruktion för Lantmäteriet används termen geodata som en samlingsbenämning på geografisk information och fastighetsinformation. Lantmäteriet har enligt 4 § ett nationellt samordningsansvar för produktion, samverkan, tillhandahållande och utveckling inom området för geografisk information och fastighetsinformation (geodataområdet).

Miljöinformation

Miljöinformation kan rent språkligt sägas utgöra information om miljön eller information om påverkan på miljön.

I 2 § lagen (2005:181) om miljöinformation hos vissa enskilda organ definieras miljöinformation som information om miljön och faktorer som kan påverka miljön, och hur människors hälsa, säkerhet och livsvillkor samt kulturmiljöer och byggnadsverk kan påverkas av miljön eller av sådana faktorer som kan påverka miljön. I författningskommentaren till paragrafen sägs följande. ”Paragrafen anger vad som avses med miljöinformation utifrån definitionen av miljöinformation i konventionens artikel 2.3 och direktivets artikel 2.1. Begreppet omfattar information i skriftlig form, bild- eller ljudform, elektronisk form eller annan form. Miljöinformation utgörs av uppgifter om tillståndet för olika delar av miljön, t.ex. luft och atmosfär, vatten, jord, mark, landskap och naturområden, biologisk mångfald, inbegripet genetiskt modifierade organismer och samspelet mellan dessa. Det kan också vara fråga om information om olika faktorer som påverkar eller troligtvis påverkar miljöns tillstånd, som exempelvis substanser, energi, buller, strålning, avfall och utsläpp. Begreppet omfattar även uppgifter om sådana faktorer som planer, program, verksamheter eller åtgärder som påverkar eller troligtvis påverkar antingen miljöns tillstånd eller sådana faktorer som i sin tur kan påverka miljön. Miljöinformation kan också finnas i ekonomiska analyser som används för beslutsfattande på miljöområdet. Information om tillståndet för människors hälsa etc. i den mån den påverkas av miljöns tillstånd, samt faktorer, verksamheter eller åtgärder som påverkar miljön ingår också i vad som kan omfattas av begreppet miljöinformation. Definitionen av miljöinformation sträcker sig med andra ord från information om miljöns tillstånd och förhållanden som kan påverka miljön till effekter för människors hälsa och miljön” (prop. 2004/05:65 s. 133 f.).

Information som avser platser och geografiska områden och som är användbar för verksamheter och åtgärder som kan påverka människors hälsa eller miljön

Vilken information som direktivet omfattar framgår på ett indirekt sätt av dess tre bilagor som grupperar relevant information under olika teman.

Enligt direktivets första bilaga omfattas temana referenskoordinatsystem, geografiska rutnätssystem, geografiska namn, administrativa enheter, adresser, fastighetsområden, transportnät, hydrografi samt skyddade områden. Enligt den andra bilagan omfattas höjddata, landtäckte, ortofoto och geologi. De två första bilagorna omfattar sådan information som utgör främst grundläggande geografisk information. Även viss grundläggande fastighetsinformation ingår här. Det sista temat i bilagan, skyddade områden, får anses utgöra miljöinformation. Den tredje bilagan omfattar flera teman som kan anses innehålla geografisk information, fastighetsinformation och miljöinformation. Bilagan omfattar statistiska enheter, byggnader, mark, markanvändning, människors hälsa och säkerhet, allmännyttiga och offentliga tjänster, anläggningar för miljöövervakning, produktions- och industrianläggningar, jordbruks- och vattenbruksanläggningar, befolkningsfördelning – demografi, områden med särskild förvaltning, begränsning eller reglering samt enheter för rapportering, naturliga riskområden, atmosfäriska förhållanden, geografiska meteorologiska förhållanden, geografiska oceanografiska förhållanden, havsom-

råden, biogeografiska regioner, naturtyper och biotoper, arters utbredning, energiresurser och mineralfyndigheter. Prop. 2009/10:224

Sammanfattningsvis kan sägas att den information som omfattas av direktivet utgörs av såväl geografisk information som viss grundläggande fastighetsinformation men även miljöinformation. Därutöver krävs att informationen dels avser ett område där en medlemsstat har eller utövar jurisdiktion, dels finns i elektronisk form (det finns inget krav på nyinsamling av information). Den infrastruktur som upprättas ska användas för unionens miljöpolitik samt för politik och verksamheter som kan påverka miljön. Uttrycket "som kan påverka miljön" kommer igen på flera ställen i direktivet. Den information som omfattas av direktivet överlappar delvis vad som motsvarar ovan angivna definitioner av geodata och miljöinformation. I lagen bör därför användas uttrycket *geografisk miljöinformation* som avser just den information som omfattas av Inspiredirektivet. *Geografisk miljöinformation* bör definieras som geografisk information som har elektronisk form och som är användbar för verksamheter och åtgärder som kan påverka människors hälsa eller miljön. Vidare bör anges vilken geografisk miljöinformation som lagen ska tillämpas på, nämligen geografisk miljöinformation som i fråga om platser eller geografiska områden avser viss uppräknad information, som punkt för punkt motsvarar de teman som återfinns i Inspiredirektivets bilaga I–III enligt följande.

1. koordinatbaserade referenssystem för lägesbestämning (vilket motsvarar bilaga I, tema 1),
2. geografiska rutnätssystem (bilaga I, tema 2),
3. ortnamn och andra geografiska namn (bilaga I, tema 3),
4. administrativa indelningar (bilaga I, tema 4),
5. adresser (bilaga I, tema 5),
6. fastighetsområden (bilaga I, tema 6),
7. infrastruktur för transport (bilaga I, tema 7),
8. vattenområden, avrinningsområden och annan hydrografi (bilaga I, tema 8),
9. skyddade områden (bilaga I, tema 9),
10. höjd- och djupförhållanden (bilaga II, tema 1),
11. marktäcket (bilaga II, tema 2),
12. bilder på jordytan (ortofoto) (bilaga II, tema 3),
13. geologiska förhållanden (bilaga II, tema 4),
14. statistiska enheter (bilaga III, tema 1),
15. byggnaders läge (bilaga III, tema 2),
16. markens sammansättning (bilaga III, tema 3),
17. mark- och vattenanvändning (bilaga III, tema 4),
18. förhållandet mellan människors hälsa och miljön (bilaga III, tema 5),
19. anläggningar och platser för allmännyttiga och offentliga tjänster (bilaga III, tema 6),
20. anläggningar och platser för miljöövervakning (bilaga III, tema 7),
21. produktions- och industrianläggningar samt upplagsplatser (bilaga III, tema 8),
22. anläggningar i jordbruk eller vattenbruk (bilaga III, tema 9),
23. befolkningsfördelning (bilaga III, tema 10),
24. förhållanden som motiverar en särskild förvaltning, reglering eller rapporter (bilaga III, tema 11),

- 25. översvämningar, jordskred, erosion, laviner, skogsbränder eller andra risker som uppstår genom naturens inverkan (bilaga III, tema 12),
- 26. atmosfäriska förhållanden (bilaga III, tema 13),
- 27. meteorologiska och hydrologiska förhållanden (bilaga III, tema 14),
- 28. fysikaliska förhållanden i hav och annat saltvatten (bilaga III, tema 15 och 16),
- 29. områden som har relativt homogena ekologiska förhållanden med likartade egenskaper (biogeografiska regioner) (bilaga III, tema 17),
- 30. livsmiljöer och naturtyper (bilaga III, tema 18),
- 31. arters utbredning (bilaga III, tema 19),
- 32. energiresurser (bilaga III, tema 20), eller
- 33. mineralfyndigheter (bilaga III, tema 21).

Vissa av beskrivningarna av temana i direktivets bilagor bör omformuleras av språkliga eller sakliga skäl. Exempelvis bör bilaga III tema 18 Biotoper och naturtyper ändras till livsmiljöer och naturtyper i punkten 30 ovan eftersom de två begreppen i den svenska versionen av direktivet betyder samma sak (i den engelska versionen står Habitats and biotopes). Bilaga III tema 14 bör i punkten 27, förutom meteorologiska förhållanden, kompletteras med hydrologiska förhållanden eftersom det bättre beskriver den faktiska omfattningen av temat. Bilaga III tema 15 Geografiska oceanografiska förhållanden – Fysikaliska förhållanden i oceanerna (strömmar, salthalt, våghöjd osv.) och tema 16 Havsområden – Fysikaliska förhållanden i hav och saltsjöar indelade i områden och delområden med likartade egenskaper, bör i punkten 28 läggas ihop till att avse fysikaliska förhållanden i hav och annat saltvatten.

Direktivets bilagor anger en generell definition för varje tema. Vilken information som omfattas av respektive tema framgår dock inte på något fullständigt sätt, utan kommer att regleras med genomförandebestämmelser. Den 14 december 2009 fattade Inspire-genomförandekommittén beslut om genomförandebestämmelserna för Inspiredirektivets bilaga I. Genomförandebestämmelserna för bilaga II och III ska beslutas av kommittén senast den 15 maj 2012.

Svensk Energi har anfört att det är svårt att se att all den information som ska ingå är relevant för utformningen av miljöpolitiken och att det är oklart exakt vilken typ av information som ska omfattas. Direktivet ger dock inget utrymme för att vid genomförandet överväga huruvida all den information som radas upp i bilagorna ska omfattas eller inte. Vilken information som ska omfattas kommer att framgå av de kommande genomförandebestämmelserna och av den förordning som regeringen meddelar i anslutning till lagen om geografisk miljöinformation.

Frågan om begränsningar av tillgängliggörande av geografisk miljöinformation behandlas i avsnitt 7.

6.4 Informationshanteringstjänster

Regeringens förslag: I lagtexten definieras *informationshanteringstjänst* som en funktion för att elektroniskt söka, visa eller ladda ned information, att elektroniskt omvandla eller bearbeta informationen eller att elektroniskt koppla ihop olika sådana funktioner med varandra.

Lantmäteriets förslag innebar att direktivets uttryck ”rumsliga data-tjänster” och ”nättjänster” skulle användas.

Lagtextpromemorians förslag överensstämmer i stort sett med regeringens förslag, dock användes ordet metod i definitionen.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har med ett undantag inte haft några synpunkter på termen informationshanteringstjänst eller definitionen av den. *Lantmäteriet* har påpekat att ordet funktion är bättre än det i lagtextpromemorian föreslagna ordet metod i definitionen samt anfört dels att metod skulle kunna sammanblandas med synonymer som tillvägagångssätt och förfarande, vilket inte är avsikten, dels att en tjänst är något som ger en användare åtkomst till funktionalitet som tillhandahålls av en producent.

Skälen för regeringens förslag: Inspiredirektivet har två uttryck för de elektroniska tjänster som, vid sidan om den geografiska miljöinformation som omfattas, är av central betydelse för direktivets genomförande – ”rumsliga datatjänster” och ”nättjänster”. Rumsliga datatjänster är tjänster som på något sätt hanterar geografisk information och som inte behöver nås via Internet, medan nättjänster innebär att tjänsten nås via Internet. I artikel 3.1 anges att såväl rumsliga datatjänster som nättjänster ingår i infrastrukturen för rumslig information. I artikel 3.4 definieras rumsliga datatjänster som operationer som med hjälp av ett datorprogram kan utföras på de rumsliga data som ingår i rumsliga datamängder eller tillhörande metadata. Under rubriken Nättjänster anges i artikel 11 en skyldighet för medlemsstaterna att inrätta och driva ett nät med ett antal uppräknade tjänster för de rumsliga datamängder och datatjänster som omfattas av direktivet. Det framgår vid närmare läsning inte någon avgörande skillnad mellan direktivets två begrepp ”rumsliga datatjänster” och ”nättjänster”. De nättjänster som räknas upp i artikel 11 kan även ses som operationer som med hjälp av ett datorprogram kan utföras på den information och de upplysningar om informationen (metadata) som omfattas av direktivet, i enlighet med definitionen av rumsliga datatjänster. Inget av de två uttrycken är vedertagna i svensk lagstiftning. I lagen om geografisk miljöinformation bör därför *informationshanteringstjänst* införas som en samlad term för alla de elektroniska tjänster som omfattas av direktivet och lagen.

För att geografisk miljöinformation ska kunna tillgängliggöras gentemot allmänheten och delas mellan olika myndigheter, kommuner och enskilda organ på olika nivåer inom unionen krävs tillgång till informationshanteringstjänster. De informationshanteringstjänster som närmare anges i direktivets artikel 11 är:

– *söktjänster* som gör det möjligt att med utgångspunkt i innehållet i metadata söka efter geografisk miljöinformation och informationshanteringstjänster (det ska också vara möjligt att visa innehållet i metadata),

– *visningstjänster* som gör det möjligt att visa, navigera, zooma in och ut i visningsbar geografisk miljöinformation och visa förklarande information och relevant innehåll i metadata,

– *nedladdningstjänster* som gör det möjligt att ladda ned och, när så är möjligt, få direkt åtkomst till kopior av geografisk miljöinformation,

– *omvandlingstjänster* som gör det möjligt att omvandla geografisk miljöinformation i syfte att uppnå interoperabilitet (användbarhet i det sammanhängande systemet), och

– *förbindelsetjänster* som gör det möjligt att sätta sig i förbindelse med informationshanteringstjänster.

Mot bakgrund av de olika typer av informationshanteringstjänster som angetts ovan bör *informationshanteringstjänst* i lagen definieras som en funktion för att elektroniskt söka, visa eller ladda ned information, att elektroniskt omvandla eller bearbeta informationen eller att elektroniskt koppla ihop olika sådana funktioner med varandra.

Informationshanteringstjänsterna ska enligt direktivet ta hänsyn till relevanta användarkrav och vara lättanvända, tillgängliga för allmänheten och åtkomliga via Internet eller något annat lämpligt telekommunikationsmedel. Direktivet anger också vilka andra sökkriterier som ska kunna användas för dessa tjänster. Medlemsstaterna ska se till att offentliga myndigheter har teknisk möjlighet att sammanlänka sin geografiska miljöinformation och sina informationshanteringstjänster (artikel 12). Det finns dock ett antal undantag genom vilka allmänhetens eller de offentliga myndigheternas tillgång till information och tjänster kan begränsas (artikel 13 och 17). Begränsningarna kan göras med hänsyn till olika skyddsvärda intressen, bl.a. allmän säkerhet eller nationellt försvar, sekretessfrågor och immateriella rättigheter, vilket behandlas närmare i avsnitt 7.

På EU-nivå ska kommissionen inrätta och driva en Inspire-geoportal på Internet med tillgång till medlemsstaternas tjänster (artikel 15). En geoportal tillhandahåller webbaserade tjänster som underlättar för användarna att söka, hitta, titta på och ladda ner geografisk information från olika källor som fysiskt ligger lagrade i olika miljöer. Portalen ska enligt kommissionens tidsplan finnas på plats i november 2010.

Hur de olika tjänsterna ska utformas och minimikriterier för prestanda regleras närmare i ett antal genomförandebestämmelser. Genomförandebestämmelserna avseende sök- och visningstjänster antogs den 19 oktober 2009 (kommissionens förordning (EG) nr 976/2009 av den 19 oktober 2009 om genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/2/EG med avseende på nättjänster) och ska vara i drift senast i oktober 2011. För nedladdningstjänster och omvandlingstjänster, fattade Inspire-genomförandekommittén beslut om genomförandebestämmelserna den 14 december 2009. Genomförandebestämmelser avseende förbindelsetjänster ska enligt plan antas i juni 2012.

6.5 Informationsansvar

Regeringens förslag: Myndigheter som har geografisk miljöinformation eller informationshanteringstjänster som omfattas av lagen ska medverka i det sammanhängande systemet för geografisk miljöinformation genom att göra informationen och tjänsterna tillgängliga för dem som medverkar i eller använder systemet. Detsamma ska gälla enskilda organ som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter och kommuner. För kommuner gäller skyldigheten endast i fråga om uppgifter som de är skyldiga att samla in eller informera om enligt annan lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av annan lag eller till följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

Regeringen får meddela föreskrifter om kommuners och enskilda organs informationsansvar och om hur informationsansvaret ska fördelas mellan dem.

Lantmäteriets och lagtextpromemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna har inte haft några synpunkter på utformningen av informationsansvaret eller bemyndigandet att meddela föreskrifter. Ett antal remissinstanser, främst kommuner, har framfört synpunkter på informationsansvarets fördelning. Enligt *Kammarkollegiet* bör utgångspunkten för informationsansvarets fördelning vara myndigheternas redan befintliga ansvarsområden enligt lag eller annan författning. *Malmö kommun* stöder att informationsansvaret läggs på olika statliga myndigheter. *Göteborgs kommun* har anført att det är viktigt att kommunerna inte åläggs direkt informationsansvar för några datamängder och att kommuner ska medverka på frivillig basis med sin information. *Södertälje kommun* har anført att det finns en del oklarheter i förslaget, t.ex. anges inte kommunen som informationsansvarig i någon del, utan detta ansvar har ålagts en del statliga myndigheter – eftersom kommunen i praktiken är källan till många av de informationsslag som omfattas av förslaget kommer kommunens roll i informationsspridningen därigenom att bli oklar. *Helsingborgs kommun* har anført att det är rimligt att även kommunerna bidrar med viss information, t.ex. avslutade avfallsanläggningar och deponier. *Sveriges Kommuner och Landsting* stödjer förslaget om att staten tar det fulla informationsansvaret samt har anført att om det skulle visa sig att kommuner eller landsting har enstaka datamängder som omfattas av direktivet, är det inte ändamålsenligt att tilldela informationsansvaret till som mest 290 kommuner eller 20 lands-ting och regioner och att det i sådana fall är mer samhällsekonomiskt effektivt att en statlig myndighet samlar in befintligt elektroniskt material och tilldelas informationsansvaret för dessa datamängder. Flera kommuner, däribland *Falu*, *Göteborgs*, *Huddinge*, *Hässleholms*, *Karlstads*, *Landskrona*, *Motala*, *Perstorps*, *Piteå*, *Södertälje* och *Uppsala kommuner* har framfört att kommunerna måste få ekonomisk kompensation för de merkostnader som Inspiredirektivet medför för kommunerna. *Sveriges Kommuner och Landsting* har anført att en del av den information som omfattas av Inspiredirektivet härrör från kommuner och i någon utsträck-

ning från landsting eller regioner, att det är viktigt att staten uppmärksammar de kostnader som nödvändiga omstruktureringar av kommunal data, liksom tillskapande av metadata, kommer att generera samt att kommunerna levererar i dag – i huvudsak på avtalsmässig grund och mot viss ekonomisk ersättning – geodata till samhället, såväl direkt till användare som via det statliga Lantmäteriet och andra myndigheter.

Skälen för regeringens förslag

Direktivets tillämpningsområde

Direktivet innehåller inte någon enskild artikel där tillämpningsområdet definieras. Tillämpningsområdet framgår i stället indirekt, på ett förhållandevis svårförståeligt sätt, främst av artikel 3 och 4 som innehåller definitioner och villkor som avgränsar tillämpningsområdet. Enligt artikel 3 tillämpas Inspiredirektivet på infrastrukturen för rumslig information, vilken definieras som rumsliga data och datamängder, rumsliga data-tjänster med tillhörande nättjänster, nätteknik, avtal samt förfaranden för samordning och övervakning. Infrastrukturen har närmare behandlats i avsnitt 6.2. Med rumsliga datamängder menas identifierbara samlingar av rumslig information, dvs. sådan information som direkt eller indirekt avser en viss plats eller ett visst geografiskt område. Vilken information som direktivet omfattar, i lagen angiven som geografisk miljöinformation, framgår på ett indirekt sätt av direktivets tre bilagor som anger motsvarande rumsliga datateman. Begreppet geografisk miljöinformation har närmare behandlats i avsnitt 6.3.

Enligt artikel 4 tillämpas direktivet på sådana rumsliga datamängder, i elektronisk form, som rör ett eller flera teman i direktivets bilagor och som innehas av eller förvaras för

a) en offentlig myndighet, har framställts eller tagits emot av en offentlig myndighet, eller underhålls och uppdateras av den myndigheten, och faller inom ramen för dess offentliga arbetsuppgifter, eller

b) en tredje part som uppfyller de tekniska förutsättningarna för att dela data med offentliga myndigheter och har fått tillgång till nätet i enlighet med artikel 12 (tredje parter medverkan behandlas i avsnitt 6.9 om frivillig medverkan).

Av bestämmelserna om att information ska innehas av, förvaras för, ha framställts eller tagits emot av, eller underhålls och uppdateras av en s.k. offentlig myndighet framgår att den information som omfattas hos myndigheter endast är den som förekommer i allmänna handlingar. Direktivet ställer inga krav på insamling av geografisk miljöinformation utan avser sådan information som vid varje given tidpunkt finns tillgänglig.

Direktivet använder ett mer vidsträckt myndighetsbegrepp än vad som normalt används i Sverige. Det är myndighetens eller organets uppgifter som är avgörande för huruvida det ska betecknas som ”offentlig myndighet” eller inte. Förutom statliga myndigheter och kommuner omfattas fysiska eller juridiska personer som har offentliga förvaltningsuppgifter enligt nationell lag, inbegripet särskilda uppdrag, verksamheter eller tjänster som rör miljön, eller som har offentligt ansvar eller offentliga uppgifter eller som tillhandahåller offentliga tjänster som har samband med miljön under överinseende av en offentlig myndighet (artikel 3.9). Enligt artikel 4.6 kan en offentlig myndighet på den lägsta förvaltningsnivån

(kommuner i Sverige) åläggas informationsansvar endast om det finns nationella lagar eller bestämmelser som innebär krav på insamling eller spridning av information som omfattas av direktivet.

I direktivets artikel 4.2 sägs att om flera identiska kopior av information förekommer hos olika myndigheter, ska direktivet tillämpas på referensversionen från vilken kopiorna härrör. Det är alltså inte meningen att samma information ska behöva tillgängliggöras i infrastrukturen av flera olika myndigheter. Enligt direktivets ingress, skäl 6, bör infrastrukturerna för rumslig information i medlemsstaterna utformas i syfte att säkerställa att information lagras, görs tillgänglig och underhålls på den mest lämpliga nivån, vilket ger medlemsstaterna ett visst tolkningsutrymme vid bedömningen. Vid bedömningen av vilken information som utgör referensversion bör hänsyn tas till om den aktuella myndigheten har ett informationsförsörjningsansvar enligt en författning eller om den av andra skäl är mest lämpad att åläggas informationsansvar.

Informationsansvar

För att i största möjliga mån undvika de tillämpnings- och tolkningsproblem som kan bli följden av de nämnda artiklarna i direktivet, bör de skyldigheter som följer av direktivet anges tydligt i lagstiftningen om geografisk miljöinformation. Eftersom genomförandet av Inspiredirektivet är det första steget på en svensk e-förvaltning finns inte några liknande myndighets- och sektorsövergripande bestämmelser och begrepp i svensk lagstiftning i dag. Ett sådant nytt begrepp som införs i lagen är *informationsansvar* som innebär att myndigheter, kommuner och enskilda organ som har geografisk miljöinformation eller informationshanteringstjänster ska medverka i det sammanhängande systemet för geografisk miljöinformation genom att hålla informationen och hanteringstjänsterna elektroniskt tillgängliga för dem som medverkar i eller använder systemet.

Kommuner bör endast kunna åläggas ett informationsansvar avseende uppgifter som utgör geografisk miljöinformation och som kommunerna är skyldiga att samla in eller informera om enligt annan lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av annan lag eller till följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

Vilka myndigheter, kommuner och enskilda organ som ska ha informationsansvar samt hur informationsansvaret ska fördelas mellan de informationsansvariga bör framgå av en förordning, bl.a. av skäl som anges i avsnitt 7.4.6. Regeringen bör därför få ett bemyndigande att meddela föreskrifter om kommuners och enskilda organs informationsansvar och hur informationsansvaret ska fördelas mellan dem. Regeringen kan, med stöd av 8 kap. 13 § regeringsformen, meddela föreskrifter om statliga förvaltningsmyndigheters informationsansvar och hur informationsansvaret ska fördelas mellan myndigheterna. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan därutöver meddela tillämpningsföreskrifter t.ex. om hur informationsansvaret närmare ska fullgöras.

Under det inventeringsarbete som hittills har gjorts (och fortfarande pågår) för att utröna vilken geografisk miljöinformation som finns i Sverige har det visat sig att den absoluta merparten av de som kommer att åläggas informationsansvar är statliga myndigheter. Vissa enskilda organ

kan dock komma att åläggas informationsansvar, liksom kommuner för viss information som de är skyldiga att samla in eller informera om enligt annan författning. Direktivets tre bilagor anger översiktligt vilken geografisk miljöinformation som omfattas. Dessa kommer att kompletteras av genomförandebestämmelser för varje bilaga. Dataspecifikationer för bilaga I i form av en EU-förordning var föremål för kommittébeslut i december 2009, men har ännu inte publicerats i Europeiska unionens officiella tidning. Dataspecifikationer för bilaga II och III ska beslutas av kommittén senast i maj 2012. Det är inte förrän genomförandebestämmelserna är antagna som man kan fullt ut veta vilken information som omfattas. Andra direktiv, som t.ex. Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/56/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på havsmiljöpolitikens område (Ramdirektiv om en marin strategi), hänvisar till Inspiredirektivet vad gäller tillgång till information.

Flera remissinstanser har lyft frågan att den kommunala sektorn i många fall förser myndigheterna med information som sedan lagras i nationella register och därför indirekt kommer att beröras av Inspiredirektivet, vilket gör att merkostnader kan uppkomma för kommunerna. Frågan om kommunernas kostnader och inblandning är befogad och relevant, men ligger till stor del utanför Inspiredirektivet. Kommunerna kommer endast i de fall som anges i lagen, nämligen när de har information som de enligt annan lag eller författning är skyldiga att samla in eller informera om, att pekas ut som informationsansvariga. Dessa fall kommer att vara få, vilket innebär att kommunerna i de flesta fall inte behöver ta fram metadata, tillgängliggöra information m.m. i enlighet med Inspire. Dock är kommunerna i många fall leverantörer av information till statliga myndigheter, exempelvis Lantmäteriet, när det gäller adresser och i vissa fall fastigheter. Det ligger då i de informationsansvariga myndigheternas intresse att påverka sina informationsleverantörer så att materialet de får av leverantören är i sådant skick att myndigheten inte behöver lägga ned alltför mycket arbete på det själv och därmed bl.a. undvika dubbelarbete och totalt sett hålla kostnaderna för informationshanteringen så låga som möjligt. I praktiken kommer den informationsansvariga myndigheten att vilja komma överens med kommunerna om att deras information, när den levereras till nationella register, är anpassad och utformad på ett visst sätt, bl.a. i fråga om metadata och dataspecifikationerna. Informationshanteringen blir då mer rationell i hela försörjningskedjan vilket bidrar till en effektiv informationsförsörjning och minskade kostnader för både användare och leverantörer. Detta innebär att kommunerna själva har möjlighet att bestämma om sitt deltagande och bidrag till infrastrukturen.

6.6 Samarbete om geografisk miljöinformation

Regeringens förslag: Regeringen får meddela föreskrifter om skyldigheter för kommuner och sådana enskilda organ som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter att samarbeta om geografisk miljöinformation, informationshanteringstjänster och metadata.

Lantmäteriets och lagtextpromemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal remissinstanser har haft synpunkter på förslagen angående samarbete. *Falu kommun* har anfört att det är bra att myndigheter som har nytta av miljöinformation får ta del av all tillgänglig information. *Länsstyrelserna i Stockholms, Jönköpings, Norrbottens, Skåne, Västra Götalands, Västmanlands och Västerbottens län* och *Sveriges lantbruksuniversitet* har framhållit att det är av största betydelse att man i enlighet med direktivets intentioner så långt möjligt undanröjer hinder av praktisk, teknisk, ekonomisk och juridisk karaktär mot en effektiv delning av data myndigheter emellan. Enligt länsstyrelserna är det utvidgade regelverket i den del som avser samarbete (datadelning) mellan myndigheter och myndigheternas interna användning av informationen särskilt viktigt – länsstyrelserna har med sin stora bredd i verksamheter stor nytta av enhetliga former för samverkan med många andra myndigheter. *Vetenskapsrådet* har anfört att det bör framgå att forskningens tillgång till geodata måste förenklas och att forskningens tillgång i dag är kraftigt begränsad på grund av avgifter för information och begränsningar av datatillgång. *Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)* har anfört att förslaget till lag innehåller vissa termer och uttryck som inte är entydigt definierade. Detta gäller t.ex. "samarbete" som enligt SKL måste tydliggöras för att undvika oklarheter kring vad och vilka som omfattas av reglerna, t.ex. bör enbart informationsansvariga myndigheter, kommuner eller enskilda organ kunna åläggas en skyldighet att samarbeta.

Skälen för regeringens förslag: Med datadelning enligt direktivets artikel 17 avses myndigheters, kommuners eller vissa enskilda organs möjlighet att få tillgång till sådan information och sådana tjänster som omfattas av direktivet samt att utbyta och utnyttja dessa vid utförandet av offentliga uppgifter som kan påverka miljön. Detsamma gäller s.k. offentliga myndigheter enligt artikel 3.9 a–b i övriga medlemsstater inom EU samt EU:s institutioner och organ. De s.k. offentliga myndigheter som omfattas av direktivets krav på datadelning är enligt 3.9 a statlig eller annan offentlig förvaltning, inbegripet offentliga rådgivande organ på nationell, regional eller lokal nivå och enligt 3.9 b fysiska eller juridiska personer som har offentliga förvaltningsuppgifter enligt nationell lag, inbegripet särskilda uppdrag, verksamheter eller tjänster som rör miljön. De s.k. offentliga myndigheter som inte omfattas av direktivets krav på datadelning är de som avses i artikel 3.9 c fysiska eller juridiska personer med offentligt ansvar eller offentliga uppgifter, eller som tillhandahåller offentliga tjänster som har samband med miljön under överinseende av en myndighet, annan offentlig förvaltning eller ett organ som har offentliga förvaltningsuppgifter enligt nationell lag.

I lagen om geografisk miljöinformation bör inte termen datadelning användas utan i stället bör formuleringen *samarbete* om geografisk miljöinformation, informationshanteringstjänster och metadata användas. De som kommer att delta i samarbetet är dels de som tillgängliggör geografisk miljöinformation, informationshanteringstjänster och metadata (vilket i huvudsak är desamma som de som är informationsansvariga), dels de som enbart får tillgång till information, tjänster och metadata samt dels de som både tillgängliggör och får tillgång, dvs.

– informationsansvariga myndigheter, enskilda organ och kommuner enligt lagen om geografisk miljöinformation,

– de som är informationsansvariga enligt motsvarande bestämmelser i andra länder i Europeiska unionen (artikel 17.4),

– Europeiska unionens institutioner och organ som har inrättats genom internationella avtal där Europeiska unionen och Europeiska unionens medlemsstater är parter (artikel 17.5), och

– myndigheter, kommuner och enskilda organ inom Europeiska unionen som utan att vara informationsansvariga fullgör offentliga uppgifter som kan påverka miljön (artikel 17.1 och 17.4).

Som redogjorts för ovan omfattas inte offentliga myndigheter enligt artikel 3.9 c av kravet på samarbete enligt artikel 17. Distinktionen mellan vilka enskilda organ som omfattas av direktivets krav på samarbete och de som inte gör det är inte helt enkel. Det är fråga om skillnaden mellan fysiska eller juridiska personer

– enligt artikel 3.9 b som har offentliga förvaltningsuppgifter enligt nationell lag, inbegripet särskilda uppdrag verksamheter eller tjänster som rör miljön, och

– enligt artikel 3.9 c med offentligt ansvar eller offentliga uppgifter, eller som tillhandahåller offentliga tjänster som har samband med miljön under överinseende av en myndighet, annan offentlig förvaltning eller ett organ som har offentliga förvaltningsuppgifter enligt nationell lag.

Den avgörande skillnaden torde vara om den fysiska eller juridiska personen självständigt har offentliga förvaltningsuppgifter enligt nationell lag eller om de utför sådana eller liknande uppgifter under överinseende av någon myndighet, kommun eller enskilt organ som har offentliga förvaltningsuppgifter enligt nationell lag. I båda fallen ska det finnas en koppling till miljön. De fysiska eller juridiska personer som avses i artikel 3.9 c kan dock åläggas informationsansvar enligt direktivet och det kan vara så att dessa därför bör få del av möjligheter till samarbete. När det gäller tillgång till information och tjänster för EU:s institutioner och organ, ska medlemsstaterna ge sådan tillgång enligt harmoniserade villkor. Genomförandebestämmelser avseende dessa villkor antogs den 29 mars 2010.

Direktivet innebär i praktiken att myndigheter, kommuner och enskilda organ som omfattas av artikel 17 ges både rättigheter och skyldigheter. De är skyldiga att aktivt tillgängliggöra geografisk miljöinformation (och metadata) via nättjänster gentemot andra myndigheter. Detta utgör en form av tvingande myndighetssamverkan. Inspiredirektivet ställer också krav på och reglerar vissa förutsättningar för denna samverkan – krav för nyttjande (offentliga uppgifter för miljöändamål), datamängder, tjänster, leverans ("utan praktiska hinder"), samt förutsättningar för att ta ut avgifter. I sammanhanget bör också nämnas att ytterligare krav och förutsättningar uppställs genom PSI-direktivet – krav på villkoren för nyttjande av allmänna handlingar till annat ändamål än för offentliga uppgifter. Även dessa krav måste tas i beaktande vid genomförandet av samarbetet.

Tillgången till och utbytet av information kan och bör ske i det sammanhängande systemet när detta finns på plats. Innan dess får det ske med geografisk miljöinformation i befintligt skick genom befintliga tjänster eller på annat lämpligt sätt. Tillgängliggörandet får dock begränsas enligt artikel 17.7 på vissa grunder vilket beskrivs i avsnitt 7. Skyldigheten för myndigheter, kommuner och enskilda organ att tillgängliggöra information, tjänster och metadata sinsemellan innebär inte att detta

måste ske kostnadsfritt. Enligt artikel 17.3 får medlemsstaterna tillåta offentliga myndigheter som tillhandahåller information och tjänster att licensiera till och kräva betalning från de offentliga myndigheter eller unionsinstitutioner och unionsorgan som använder dessa. Däremot får samarbete som innebär rapporteringsskyldighet enligt unionens miljölagstiftning inte avgiftsbeläggas.

De åtgärder som vidtas av medlemsstaten får utöver de möjligheter till begränsningar av tillgänglighöret eller möjligheter att ta ut avgifter eller ställa upp andra villkor inte medföra begränsningar som vid tidpunkten för utnyttjandet kan leda till praktiska hinder (artikel 17.2). Offentliga myndigheter måste lätt kunna få tillgång till relevant information och informationshanteringstjänster när de utför sina offentliga arbetsuppgifter. Åtkomsten kan t.ex. hindras om den styrs av enskilda ad hoc-förhandlingar mellan offentliga myndigheter varje gång sådan åtkomst begärs. Medlemsstaten måste därför vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga sådana praktiska hinder. Detta kan ske exempelvis genom att berörda myndigheter, kommuner och enskilda organ på förhand ingår överenskommelser med varandra.

Lantmäteriet har genom sitt samordningsansvar inom geodataområdet också ansvar för samordningen av det praktiska genomförandet av Inspire-direktivet. Detta sker bl.a. inom ramen för arbetet med den nationella geodatastrategin (Regeringskansliets dnr M2008/1403/H, M2009/1394/H och M2010/1971/H), vilken är den långsiktiga planen för att på nationell nivå hantera informationsförsörjning inom geodataområdet. Inom Lantmäteriet pågår arbete för att få infrastrukturen med det sammanhängande systemet för geografisk miljöinformation på plats. Modeller för samverkan, avtal, finansiering och prissättning samt den tekniska infrastrukturen tas fram. Användaren ska ges enkel åtkomst till den geografiska miljöinformationen och informationshanteringstjänsterna via en nationell geodataportal (geodata.se), vilken kommer att vara Sveriges Inspire-portal. Portalen kan ses som ett nav i det nätverk eller den infrastruktur för geografisk information, webbtjänster och metadata som finns i Sverige. Den färdiga portalen med en teknisk lösning som fungerar tillsammans med affärsmodeller och administrativa rutiner ska vara i drift under år 2010.

Närmare preciseringar och förtydliganden av hur samarbetet om den geografiska miljöinformationen och informationshanteringstjänsterna ska utformas bör framgå av den kommande förordningen om geografisk miljöinformation, bl.a. av skäl som anges i avsnitt 7.4.6. Regeringen bör därför få meddela föreskrifter om skyldigheter för kommuner och enskilda organ att delta i samarbetet i det sammanhängande systemet för geografisk miljöinformation. Regeringen kan, med stöd av 8 kap. 13 § regeringsformen, meddela föreskrifter om statliga förvaltningsmyndigheters samarbetsskyldigheter. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan därutöver meddela tillämpningsföreskrifter t.ex. om hur samarbetsskyldigheten närmare ska fullgöras.

6.7 Upplysningar om geografisk miljöinformation och informationshanteringstjänster – metadata

Regeringens förslag: För att infrastrukturen och det sammanhängande systemet ska fungera, ska myndigheter, enskilda organ och kommuner som är informationsansvariga ta fram och tillhandahålla metadata för den information och de tjänster som de är informationsansvariga för. Metadata definieras som elektroniska upplysningar som beskriver den geografiska miljöinformationen och de informationshanteringstjänster som hör samman med informationen. Metadata ska beskriva informationens innehåll, uppkomst och aktualitet, hur den presenteras och fungerar i systemet samt hur man kan finna och använda den och informationshanteringstjänsterna i systemet.

Lantmäteriets och lagtextpromemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De remissinstanser, däribland *Falu kommun*, som har haft synpunkter angående metadata är positiva till att informationsansvariga myndigheter åläggs skyldighet att ta fram och upprätthålla metadata. *Lunds universitet* har anfört att metadata bidrar till att information av flera slag finns tillgänglig i olika sammanhang och genom olika medier. *Uppsala kommun* har framhållit att för att uppnå direktivets syfte bör kvaliteten på de datamängder som ska tillhandahållas inte bara beskrivas utan informationen bör också kvalitetssäkras på en sådan nivå att den blir användbar. *Sveriges lantbruksuniversitet* har anfört att en ökad användning av standarder för metadata och tjänster är en mödosam men nödvändig del av det egna kvalitetsarbetet. *Högskolan i Gävle* har anfört att söktjänster med dagens teknik är tänkta att nyttja metadata men det finns en teknikutveckling som syftar till att begränsa användandet av metadata för sökning, varför det inte är lämpligt att anvisa att metadata ska användas för sökning.

Skälen för regeringens förslag: Med metadata avses elektroniska upplysningar som beskriver geografisk miljöinformation (informationsmängder) och informationshanteringstjänster, bl.a. avseende innehåll, tillgänglighet och kvalitet. Metadata är en förutsättning för att skapa de sökfunktioner som ska underlätta för användarna att hitta rätt geografisk miljöinformation. Metadata är nödvändiga för att det ska vara möjligt att finna, inventera och utnyttja information och tjänster. Enligt Inspire-direktivets artikel 5 ska medlemsstaterna skapa metadata för information och tjänster som motsvarar de teman som förtecknas i direktivets bilagor. Dessa metadata ska hållas uppdaterade. Detta innebär att alla informationsmängder som faller inom direktivets tillämpningsområde ska förse med metadata. Det är alltså inte fråga om att skapa metadata enbart för nya informationsmängder. Metadata ska enligt direktivet bl.a. ange vilken kvalitet och giltighet informationen har, vilka offentliga myndigheter som har ansvaret för att upprätta, förvalta, underhålla och distribuera informationen och tjänsterna, samt vilka begränsningar som gäller för allmänhetens tillgång till dessa. För att skapa metadata som kan användas

på olika nivåer, både nationellt och på gemenskapsnivå, krävs det att dessa är i överensstämmelse med gemensamma bestämmelser. Sådana genomförandebestämmelser har antagits och trädde i kraft den 24 december 2008 – kommissionens förordning (EG) nr 1205/2008 av den 3 december 2008 om genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/2/EG om metadata. När metadata skapas ska det därför också anges hur de överensstämmer med genomförandebestämmelserna.

För att uppfylla direktivets krav och för att det sammanhängande systemet ska fungera bör lagen om geografisk miljöinformation ha bestämmelser om att upplysningar ska tas fram som beskriver den geografiska miljöinformationen och de informationshanteringstjänster som hör samman med informationen (metadata). Dessa upplysningar ska tillhandahållas elektroniskt av informationsansvariga myndigheter, kommuner och enskilda organ för den information och de tjänster som de är informationsansvariga för.

Metadata ska beskriva informationens (datamängdens) och informationshanteringstjänsternas innehåll, uppkomst, aktualitet, hur de presenteras och fungerar eller är avsedda att fungera i systemet samt hur man kan finna och använda den geografiska miljöinformationen och informationshanteringstjänsterna i systemet. Metadata ska vara samordnade med informationen och tjänsterna så att sökningen och användningen av informationen och tjänsterna underlättas. Direktivet innehåller, som ovan redogjorts för, ytterligare bestämmelser om vad metadata ska innehålla utöver det som ska anges i lagen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kommer att meddela tillämpningsföreskrifter vad avser metadata i den kommande förordningen om geografisk miljöinformation. Dessutom kompletteras bestämmelserna i lagen och förordningen som ovan angetts av bestämmelser i kommissionens förordning om metadata.

Direktivet anger olika tidpunkter för när metadata ska vara framtagna, beroende på vilka teman i direktivets bilagor den relevanta informationen motsvarar. För bilagorna I och II gäller en kortare tidsperiod – två år efter dagen för antagande av genomförandebestämmelserna – vilket innebär att metadata ska finnas i december 2010. För bilaga III gäller fem år efter dagen för antagande av genomförandebestämmelserna för framtagande av metadata (dvs. december 2013). Behovet av metadata gör sig dock gällande först när den geografiska miljöinformationen och tillhörande informationshanteringstjänster ska tillgängliggöras elektroniskt i det sammanhängande systemet, tidigast i maj 2011 för bilaga I och II.

Direktivet förutsätter att metadata ska användas för sökning, även om det i framtiden på grund av teknikens utveckling kan komma att ske en förändring av hur metadata används i söktjänster.

En skyldighet för en myndighet, en kommun eller ett enskilt organ att ta fram och tillhandahålla metadata förutsätter ett utpekande av informationsansvar i förordningen om geografisk miljöinformation.

6.8 Avgifter och andra villkor

Regeringens förslag: Den som är informationsansvarig får ta ut avgifter för att tillhandahålla geografisk miljöinformation och informationshanteringstjänster. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om grunder för uttag av sådana avgifter, begränsningar i rätten att ta ut avgifter och andra villkor för tillhandahållandet i det sammanhängande systemet. Kommuner får, om inte annat framgår av föreskrifter om begränsningar och andra villkor, ta ut avgifter enligt de grunder som kommunen bestämmer.

Lantmäteriets och lagtextpromemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. I lagtextpromemorian föreslogs ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om avgifter. I regeringens förslag har det i lagen angetts att informationsansvariga får ta ut avgifter och förtydligats att bemyndigandet att meddela föreskrifter om avgifter avser grunder för och begränsningar i möjligheten att ta ut avgifter samt andra villkor. Vidare har det angetts vissa förutsättningar för kommuners avgiftsuttag.

Remissinstanserna: Inga remissinstanser har haft något att erinra mot förslaget om ett bemyndigande till regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, att meddela föreskrifter om avgifter. Några instanser, däribland *Ekonomistyrningsverket*, har haft synpunkter på hur bestämmelserna om avgifterna ska utformas i detalj och några instanser har framhållit att det är av största betydelse att man i enlighet med direktivets intentioner så långt möjligt undanröjer hinder av praktisk, teknisk, ekonomisk och juridisk karaktär mot en effektiv delning av data myndigheter emellan.

Skälen för regeringens förslag: Rätten att ta ut avgifter vid tillhandahållande av information via informationshanteringstjänster framgår motsatsvis av Inspiredirektivets artikel 14.1 och 14.2. Avgifter får tas ut för alla nättjänster utom de som avses i artikel 11.1 a och b, dvs. söktjänster och visningstjänster. Dessa ska göras tillgängliga kostnadsfritt för allmänheten. Visningstjänsterna får dock avgiftsbeläggas i vissa fall. Avgiften ska då syfta till att säkra underhåll av information och motsvarande informationshanteringstjänster, särskilt när det rör sig om mycket stora volymer av information som uppdateras regelbundet (t.ex. meteorologisk information).

Direktivet fastställer i artikel 17.3 en princip om grunden för avgiftsättning. Avgifterna måste vara till fullo förenliga med det allmänna syftet att underlätta delning (samarbete) av information och informationshanteringstjänster mellan offentliga myndigheter. Avgifterna ska hållas på den lägsta nivå som krävs för att skydda den ekonomiska bärkraften hos de myndigheter som tillhandahåller information och tjänster, tillsammans med en rimlig avkastning på investeringar. Kravet på självfinansiering för offentliga myndigheter som tillhandahåller rumslig information och tjänster ska följas i tillämpliga fall. Ett undantag från dessa principer gäller dock för unionens institutioner och organ. Dessa ska inte betala av-

gifter för information som medlemsstaten tillhandahåller för att fullgöra sin rapporteringsskyldighet enligt unionens miljölagstiftning.

I svensk rätt regleras statliga myndigheters rätt att tillhandahålla information mot avgifter främst i avgiftsförordningen (1992:191). Avgiftsförordningen tillämpas om inte något annat följer av en annan förordning eller särskilt beslut av regeringen (2 §). Rätten att ta ut avgifter kan därför även regleras i en myndighets instruktion, andra föreskrifter eller ges av regeringen genom särskilda bemyndiganden i regleringsbrev för myndigheten. De flesta myndigheter under regeringen har inga särskilda bemyndiganden att ta ut avgifter och är därför bundna av de generella bestämmelserna i avgiftsförordningen.

Om en statlig myndighet inte har någon särskilt föreskriven rätt eller särskilt bemyndigande att ta ut avgifter för att tillhandahålla information, kan myndigheten endast ta ut den avgift som gäller enligt avgiftsförordningen för utlämnande av allmän handling. Enligt 4 § första stycket 9 avgiftsförordningen får myndigheter mot avgift tillhandahålla elektronisk information. Detta får ske endast om det är förenligt med myndighetens uppgift enligt lag, instruktion eller annan förordning. För avgifter som tas ut enligt 4 § får myndigheten själv, inom ramen för full kostnadstäckning, besluta om grunderna för avgiftssättningen, om inte regeringen har beslutat något annat (5 § andra stycket). Bestämmelsen är också avgränsad till verksamhet som är av tillfällig natur eller av mindre omfattning (4 § andra stycket). Tillhandahållande av sådana tjänster som avses i direktivet är inte av sådan karaktär som avses i 4 § avgiftsförordningen.

Svensk rätt överensstämmer med direktivets huvudprincip om beräkning av avgifter. För statliga myndigheter gäller självkostnadsprincipen som innebär att avgifter ska beräknas så att full kostnadstäckning uppnås. Dessa avgifter grundas på kostnaden för att ta fram och distribuera informationen, dvs. det som motsvarar marginalkostnaden för uttaget. För vissa grundläggande informationsresurser har statsmakterna bedömt att de bör vara användarfinansierade. De ansvariga myndigheterna är då skyldiga att ta ut avgifter som också finansierar upprätthållandet av grundläggande informationsresurser (prop. 1997/98:136, Statlig förvaltning i medborgarnas tjänst). Detta regleras i särskilda bemyndiganden för myndigheter att ta ut avgifter. Dessa kan finnas i författning, men även i regleringsbrev eller i propositioner som riksdagen har antagit. Även för kommuner och landsting gäller självkostnadsprincipen vid uttag av avgifter. Enligt 8 kap. 3 c § kommunallagen (1991:900) får avgifterna som tas ut inte vara högre än som svarar mot kostnaderna för tjänsterna eller nyttigheterna. Avgifterna ska sättas så att man undviker överskott.

Kommuner och landsting får enligt 8 kap. 3 § b första stycket kommunallagen ta ut avgifter för tjänster och nyttigheter som de tillhandahåller inom det icke obligatoriska området. För tjänster och nyttigheter som de är skyldiga att tillhandahålla får de enligt andra stycket i samma paragraf ta ut avgifter bara om det är särskilt föreskrivet. Av rättsfallet RÅ 84 2:61 framgår att det i den lag som ålägger kommunen skyldigheten också måste finnas ett bemyndigande som ger kommuner rätt att ta ut avgifter. Hur avgifterna närmare får tas ut kan framgå av föreskrifter som regeringen meddelar.

En bestämmelse om rätt för informationsansvariga myndigheter, kommuner och enskilda organ att ta ut avgifter bör tas in i lagen liksom ett bemyndigande för regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, att meddela föreskrifter om avgifter och andra villkor. Som anförts ovan är kommuner bundna av självkostnadsprincipen och kommuner bör därför få ta ut avgifter enligt grunder som de själva bestämmer, förutom om annat framgår av föreskrifter om begränsningar eller andra villkor. Detta bör anges i lagen.

Enligt artikel 14.4 ska medlemsstaten se till att e-handelstjänster är tillgängliga om en myndighet tar ut avgifter för andra nättjänster än söktjänster. Sådana tjänster får omfattas av friskrivning, klicklicenser eller vid behov licenser. Vad som avses med elektroniska handelstjänster anges i 2 § lagen (2002:562) om elektronisk handel och andra informations-samhällets tjänster (e-handelslagen). Med informationssamhällets tjänster avses tjänster som normalt utförs mot ersättning och som tillhandahålls på distans, på elektronisk väg och på individuell begäran av en tjänstemottagare. E-handelslagen genomför Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/31/EG om vissa rättsliga aspekter på informationssamhällets tjänster, särskilt elektronisk handel, på den inre marknaden ("Direktiv om elektronisk handel"). Detta direktiv har hämtat definitionen för tjänster från Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter. Enligt detta direktiv omfattar informationssamhällets tjänster en mängd näringsverksamheter som bedrivs online, t.ex. försäljning av varor. Själva leveransen av varor eller tillhandahållande av offline-tjänster omfattas inte. Någon skyldighet för myndigheter att göra e-handelstjänster tillgängliga finns inte enligt svensk rätt. Artikel 14.4. måste införas i svensk rätt. Bemyndigandet bör därför omfatta rätt att meddela föreskrifter även om andra villkor för tillgången till geografisk miljöinformation och informationshanteringstjänster. Andra villkor kan avse t.ex. licenser och e-handelstjänster.

6.9 Frivillig medverkan

Regeringens förslag: Även andra än informationsansvariga får, efter beslut i det enskilda fallet av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, frivilligt medverka med sin geografiska miljöinformation i det sammanhängande systemet.

Lantmäteriets och lagtextpromemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet av de remissinstanser som kommenterat förslaget är positiva till frivillig medverkan. *Lunds universitet* menar att det förefaller rimligt att möjlighet till frivillig medverkan ges. *Malmö kommun* har tillsammans med Lantmäteriet och andra statliga myndigheter ambitionen att utöver vad Inspiredirektivet kräver utveckla den nationella infrastrukturen för geodata och att underlätta användningen i samhället, också för utvecklingen av informationstjänster och produkter på marknaden. *Sveriges Kommuner och Landsting* har anført att kommunernas medverkan i samarbetet bygger på frivillighet och är av avgörande

betydelse för den totala samhällsnyttan. *Lantmäteriet* har anfört att reglerna om prövning av frivillig medverkan blir svåra att tillämpa i praktiken och att kostnaderna för att bygga upp och upprätthålla prövningsverksamheten sannolikt kommer att överstiga nyttan.

Skälen för regeringens förslag: Inspiredirektivet ställer krav på att frivillig medverkan ska tillåtas enligt artiklarna 3.10, 4.1 c ii och 12. Frivillig medverkan ska enligt direktivet vara möjlig för fysiska och juridiska personer som inte är s.k. offentliga myndigheter (tredje parter enligt direktivet). Detta gäller om de har geografisk miljöinformation som omfattas av direktivet och under förutsättning att deras information och tjänster uppfyller kraven i direktivet och genomförandebestämmelserna, särskilt med avseende på de krav som gäller för metadata, informationshanteringstjänster och interoperabilitet.

Av direktivets ingress, skäl 12, framgår att direktivet bör tillämpas på sådan information som omfattas av direktivet och som innehas av eller förvaras för offentliga myndigheter samt för offentliga myndigheters utnyttjande av sådan information när de utför sina offentliga uppgifter. Under vissa förhållanden bör dock direktivet också tillämpas på sådan information som innehas av fysiska eller juridiska personer som inte är offentliga myndigheter (tredje part), förutsatt att dessa fysiska eller juridiska personer begär detta. Bakgrunden är bl.a. att viss rumslig information och tjänster som är av betydelse för gemenskapspolitik som direkt eller indirekt rör miljön innehas av tredje part. Medlemsstaterna bör därför ge tredje part möjlighet att bidra till de nationella infrastrukturerna, förutsatt att det inte medför sämre samstämmighet och användarvänlighet hos den rumsliga information och tjänster som omfattas av infrastrukturen (skäl 18).

Även andra än informationsansvariga bör därför efter beslut i det enskilda fallet av regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, kunna frivilligt medverka med sin geografiska miljöinformation i det sammanhängande systemet. En bestämmelse med denna innebörd bör tas in i lagen om geografisk miljöinformation. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kommer att meddela tillämpningsföreskrifter vad avser frivillig medverkan enligt 7 §.

7 Säkerhet, sekretess och personuppgifter i det sammanhängande systemet

7.1 Enskilda organs möjligheter att begränsa tillgängliggörandet av geografisk miljöinformation

Regeringens förslag: I lagen om geografisk miljöinformation anges att ett enskilt organs fullgörande av informationsansvar genom olika informationshanteringstjänster eller dess deltagande i samarbete om geografisk miljöinformation, får begränsas endast på särskilt angivna grunder. Fullgörandet av informationsansvaret får dock inte begränsas med stöd av de angivna grunderna om det är uppenbart att uppgiften har sådan betydelse från miljösynpunkt att intresset av allmän känedom om uppgiften väger tyngre än de intressen som anges. Begränsning av informationsansvar avseende utsläpp i miljön får endast ske på vissa av de angivna grunderna.

Lantmäteriets och lagtextpromemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens, men regeringens förslag har fått en annan lagteknisk utformning genom att de bestämmelser som förs in i lagen om geografisk miljöinformation bara behandlar de grunder som enskilda organ, som inte omfattas av offentlighets- och sekretesslagen, får åberopa för att begränsa allmänhetens tillgång till informationshanteringstjänster eller organets deltagande i samarbete om geografisk miljöinformation. De motsvarande bestämmelser som avser myndigheter, kommuner och sådana enskilda organ som omfattas av offentlighets- och sekretesslagens reglering ska föras in i sistnämnda lag. Möjligheten att begränsa fullgörandet av informationsansvaret eller deltagandet i samarbetet vad gäller immateriella rättigheter regleras för samtliga informationsansvariga aktörer i lagen om geografisk miljöinformation.

Remissinstanserna: *Datainspektionen* har anfört att författningsförslagen bl.a. innebär att myndigheter åläggs långtgående skyldigheter att göra rumslig information elektroniskt tillgänglig för allmänheten och andra myndigheter – information som bl.a. rör förhållandet mellan miljö och människors hälsa, dvs. information som kan vara mycket integritetskänslig och som är omgärdad av särskilt restriktiva regler i personuppgiftslagen. Enligt *Datainspektionen* finns det en risk att förslagen får långtgående konsekvenser för den personliga integriteten. *Datainspektionen*s uppfattning är att utgångspunkten vid genomförandet av Inspire-direktivet är att dataskyddsdirektivet (95/46/EG) gäller. Det innebär att även om det i artikel 17 inte finns någon uttrycklig begränsning med hänvisning till sekretess som omfattar personuppgifter, kan datadelning mellan myndigheter begränsas om dataskyddsdirektivets bestämmelser inte skulle vara uppfyllda. *Säkerhetspolisen* menar att författningsförslaget innebär att en ny och omfattande möjlighet till direktåtkomst införs och har anfört att – förutom att direktåtkomsten innebär att myndigheterna i förväg måste göra en sekretessprövning beträffande all information som

görs tillgänglig – ger direktåtkomsten ger upphov till frågan om hur samkörningen förhåller sig till den s.k. finalitetsprincipen, som innebär att en personuppgift endast får behandlas för det ändamål den ursprungligen samlades in. Enligt Säkerhetspolisen har båda dessa frågor stor betydelse för bland annat skyddet av den personliga integriteten. *Lunds universitet* har anfört att det kan finnas ett behov av begränsningar av informationsansvarets skyldigheter för att skydda den enskildes integritet, men att det är värdefullt med en strikt tolkning av hur personliga intressen ska kunna hindra tillhandahållande av information som är av nytta för samhället. *Statens energimyndighet*, *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap*, *Säkerhetspolisen* och *Lantbrukarnas riksförbund (LRF)* har tagit upp den problematik som kan uppkomma i fråga om sekretess när mängder av information görs tillgängliga tillsammans – enskilda uppgifter som var för sig kan vara harmlösa, kan sammanställas ge information som kan skada de intressen som sekretessen avser att skydda. *Falu kommun* har anfört att det är bra om man tar hänsyn till sabotagerisken innan all information görs tillgänglig för allmänheten. *Säkerhetspolisen* har anfört att ett tillgängliggörande av information utan tillräckliga säkerhetsskyddsöverväganden medför en risk för att information som skulle kunna utnyttjas för brottslig verksamhet, såsom inbrott, skadegörelse, sabotage eller terrorhandlingar, sprids och blir offentlig samt att detta leder till att säkerheten i samhället minskar – ett faktum som måste vägas mot direktivets syfte att åstadkomma en bättre tillgång till rumslig information.

Försvarsmakten har anfört att förslaget till miljöinformationslag undergräver det skydd som svensk lagstiftning genom reglerna om sekretess och skydd för landskapsinformation gett olika typer av rumslig information. *Försvarsmakten* har vidare anfört följande. Ett försämrat skydd för landskapsinformation kan få allvarliga konsekvenser för Sveriges totalförsvar och på sikt riskera att försämma rikets säkerhet. Den intresseavvägning som införts i förslaget till lag medför betydande praktiska svårigheter. Avvägningen mellan intresset av allmän kännedom om miljöinformation och intresset av att ge offentlighet åt uppgifter som kan antas skada totalförsvaret eller rikets säkerhet, kan inte ske utan kunskap om sakförhållanden som de olika intressena avser att skydda. Denna sakkunskap finns inte hos alla instanser som kan bli utsedda till informationsansvariga. Det är viktigt att informationsansvariga konsulterar berörda myndigheter med sakkunskap inom området.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har anfört att samhällets sårbarhet och säkerhet avseende kritisk infrastruktur måste beaktas särskilt och utgöra grund för sekretessbedömningar innan rumslig information kan göras allmänt tillgänglig. Liknande synpunkter har förts fram av *Post- och telestyrelsen*, *Svenska kraftnät*, *Säkerhetspolisen* och *Svensk Energi*. *Svensk Energi* har framhållit att det är viktigt att lagen om skydd för landskapsinformation kan bibehållas intakt samt att statistiksekretessen vidmakthålls.

Lantmäteriet och *Naturvårdsverket* har anfört att regler för när informationsansvaret får eller inte får begränsas bör utformas på samma sätt oavsett om informationen tillhandahålls för allmänheten eller för myndigheter.

Länsstyrelserna i Stockholms, Jönköpings, Norrbottens, Skåne, Västra Götalands, Västmanlands och Västerbottens län har anfört att denna typ

av samarbete på alla sätt måste underlättas inte minst ekonomiskt men också med ett minimum av formaliteter i hanteringen – det handlar t.ex. om att förenkla otidsenliga regelverk kring databas- och spridningstillstånd respektive kring ändamålsprövning av ”harmlösa” personuppgifter som till exempel fastighetsbeteckningar och adressuppgifter.

Statistiska centralbyrån (SCB) har anfört följande. Mot bakgrund av statistiksekretessen är det viktigt att man utgår från ett scenario med en tudelning av informationen i geodata och geostatistik. Samtidigt ska båda dessa infrastrukturer integreras och ge användaren en sammanhållen information på ett enkelt sätt. För SCB:s del är det endast statistik om befolkningens egenskaper och geografiska fördelning som kommer att omfattas av den nu föreslagna regleringen. Åtagandet på statistikens område endast omfattar de statistiska talen och inte de bakomliggande enskilda uppgifterna.

Sveriges lantbruksuniversitet har efterlyst en större klarhet om sekretesskydd och vilka begränsningar som tillåts vid datadelning mellan myndigheter och anfört följande. Spridning av information till allmänheten får begränsas bl.a. om den kan medföra negativa följder för skyddet av den miljö som informationen avser, exempelvis lokaler för hotade arter. Samma begränsning borde gälla datadelning mellan myndigheter så att skyddet för hotade arter kan upprätthållas när informationen hanteras av tredje part, dvs. annan än den myndighet, kommun eller det enskilda organ som tillgängliggör informationen.

Försvarsmakten, Statens energimyndighet och Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) har anfört att det är oklart hur de föreslagna sekretessbestämmelserna förhåller sig till sekretesslagen (1980:100) och att bestämmelserna i stället bör redovisas i sistnämnda lag (nuvarande offentlighets- och sekretesslagen).

Skälen för regeringens förslag

Myndigheter, kommuner och enskilda organ som har sådan geografisk miljöinformation som omfattas av lagen kan åläggas ett informationsansvar. Informationsansvaret innebär en skyldighet att i elektronisk form, via Internet tillgängliggöra geografisk miljöinformation (standardiserad och försedd med metadata) och informationshanteringstjänster som gör det möjligt att söka, visa, eller ladda ned den geografiska miljöinformationen. Informationen kan komma att tillgängliggöras via de informationsansvarigas egna hemsidor men även länkas till Lantmäteriets geoportal, geodata.se, och därifrån vidare till EU:s geoportal.

Den geografiska miljöinformationen och tillhörande informationshanteringstjänster ska tillgängliggöras dels gentemot allmänheten (enligt artikel 11 och 13), dels gentemot andra ”offentliga myndigheter” inom Sverige och EU (enligt direktivets artikel 17).

Direktivet har i artiklarna 13 och 17 bestämmelser om vilka möjligheter som finns att begränsa tillgången till informationen i det sammanhängande systemet. Innebörden i dessa bestämmelser överensstämmer inte helt med svensk rätt.

Direktivet och den föreslagna lagen om geografisk miljöinformation omfattar myndigheter, kommuner och vissa enskilda organ. Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) omfattar i huvudsak myndigheter

och kommuner samt vissa enskilda organ (2 kap. 1–5 §§). De sekretessbrytande bestämmelser som behövs på grund av direktivets krav bör för dessa organs del föras in i offentlighets- och sekretesslagen, se vidare avsnitt 7.4. Det är angeläget att de enskilda organ som kan komma att åläggas informationsansvar i den kommande förordningen och som inte omfattas av regleringen i offentlighets- och sekretesslagen har möjlighet att tillämpa direktivets möjligheter att begränsa tillgången till viss geografisk miljöinformation. Detta bör regleras i lagen om geografisk miljöinformation liksom samtliga informationsansvarigas möjligheter (utöver den sekretess till skydd för immateriella rättigheter som regleras i offentlighets- och sekretesslagen) att begränsa tillgänglighetsförhållandet av geografisk miljöinformation om det skulle skada immateriella rättigheter, se vidare avsnitt 7.3. Med ”enskilda organ” avses andra enskilda organ än sådana som avses i 2 kap. 3–5 §§ offentlighets- och sekretesslagen.

Enskilda organs tillgänglighetsförhållande av metadata via söktjänster

När en informationsansvarig avgör vilken tillgång allmänheten ska ges till uppgifter i en informationshanteringstjänst som gör det möjligt att söka i metadata om geografisk miljöinformation och få tillgång till en träfflista som anger vilken geografisk miljöinformation som finns och hos vilken informationsansvarig den kan återfinnas (en söktjänst), så får tillgången enligt artikel 13.1 första stycket endast begränsas om tillgången skulle få negativa följder för internationella förbindelser, allmän säkerhet eller det nationella försvaret. Det behövs en bestämmelse i lagen som anger att informationsansvariga enskilda organ får begränsa tillgången till metadata om geografisk miljöinformation och informationshanteringstjänster via en söktjänst på dessa grunder. Direktivets uttryck ”det nationella försvaret” får anses motsvara det i svensk rätt vedertagna ”totalförsvaret” vilket inkluderar såväl militär verksamhet (militärt försvar) som civil verksamhet (civilt försvar), se 1 § lagen (1992:1403) om totalförsvar och höjd beredskap. I lagen om geografisk miljöinformation bör därför ”totalförsvaret” användas. Direktivets uttryck ”allmän säkerhet” får sägas ha en vidare innebörd än det i svensk rätt använda ”rikets säkerhet” som främst avser frågor om hot mot rikets yttre säkerhet. Med ”allmän säkerhet” kan avses även hot mot den inre säkerheten i ett land. Via en söktjänst kan en användare i det sammanhängande systemet inte se eller på annat sätt få någon tillgång till information utan får enbart se en träfflista över vilken information som finns och hos vilken informationsansvarig den återfinns. För att kunna se information behövs en visningstjänst. Att det endast på dessa få grunder går att begränsa tillgången till informationen via söktjänster bedöms därför inte utgöra något problem i praktiken.

Enskilda organs tillgänglighetsförhållande av information via övriga informationshanteringstjänster

För informationsansvarigas tillgänglighetsförhållande av geografisk miljöinformation via övriga informationshanteringstjänster (visnings-, nedladdnings-, omvandlings- och förbindelsetjänster) får enligt artikel 13.1 andra stycket tillgången begränsas på fler grunder, nämligen om tillgången skulle inverka negativt på något av följande:

a) sekretess som omfattar offentliga myndigheters förfaranden, då sådan sekretess föreskrivs enligt lag,

b) internationella förbindelser, allmän säkerhet eller nationellt försvar,

c) domstolsförfaranden, personers möjlighet att få en rättvis rättegång eller en offentlig myndighets möjligheter att genomföra en undersökning av straffrättslig eller disciplinär art,

d) sekretess som omfattar kommersiell eller industriell information, där sådan sekretess föreskrivs i nationell lagstiftning eller gemenskapslagstiftning i syfte att skydda legitima ekonomiska intressen, inbegripet det allmänna intresset att upprätthålla sekretess för statistiska uppgifter och skattesekretess,

e) immateriella rättigheter,

f) sekretess som omfattar personuppgifter och/eller akter om en fysisk person, om denna person inte har gett sitt medgivande till att informationen lämnas ut till allmänheten, om sådan sekretess föreskrivs i nationell lagstiftning eller gemenskapslagstiftning.

g) en persons intressen eller skyddet av en person, om denne frivilligt tillhandahållit den begärda informationen utan att vara skyldig att göra detta enligt lag eller utan att kunna tvingas att göra detta enligt lag, såvida inte denna person gett sitt medgivande till att informationen lämnas ut, och

h) skydd av den miljö som informationen avser, exempelvis lokalisering av sällsynta arter.

De grunder som anges ovan som skäl för begränsning av elektroniskt tillgängliggörande gentemot allmänheten via tjänster som inte är söktjänster, överensstämmer ordagrant med de avslagsgrunder som anges i artikel 4.2 i direktiv 2003/4/EG om allmänhetens tillgång till miljöinformation (miljöinformationsdirektivet). Den sistnämnda artikeln möjliggör avslag på begäran om tillgång till miljöinformation och har tagits in i 7 § lagen (2005:181) om miljöinformation hos vissa enskilda organ med en något annan utformning än i direktivet på grund av anpassning till svensk rätt enligt vad som framgår av prop. 2004/05:65 s. 105.

I lagen om geografisk miljöinformation bör införas en bestämmelse med motsvarande utformning av grunderna för att begränsa tillgången till information med tillhörande metadata. En skillnad som dock bör göras är att "det nationella försvaret" ersätts med "totalförsvaret" enligt vad som ovan redogjorts för. Begreppet "allmän säkerhet" har också behandlats ovan. Enskilda organ får, när de fullgör sitt informationsansvar genom att tillgängliggöra information via informationshanteringstjänster som inte är söktjänster, således enligt lagen endast begränsa tillgången om det

1. kan skada internationella förbindelser, allmän säkerhet eller totalförsvaret,

2. kan medföra skada för en myndighets verksamhet för inspektion, kontroll eller annan tillsyn eller en myndighets möjligheter att förebygga eller beivra brott,

3. avser kommersiell eller industriell information och utlämnandet kan antas medföra att en enskild lider ekonomisk skada,

4. kan skada immateriella rättigheter,

5. avser personuppgifter och ett utlämnande kan innebära men för den som uppgifterna gäller, om denne inte har gett sitt medgivande till att informationen lämnas ut,

6. kan skada en enskilds personliga intressen, om denne tillhandahållit den begärda informationen utan att vara skyldig att göra detta enligt lag eller förordning, såvida inte denna person gett sitt medgivande till att informationen lämnas ut, eller

7. kan medföra negativa följder för skyddet av den miljö som informationen avser.

Immateriella rättigheter enligt punkten 4 behandlas i avsnitt 7.3.

Intresseavvägning vid enskilda organs begränsning av tillgängliggörande

Enligt artikel 13.2 krävs en intresseavvägning vid bedömningen av om viss information ska finnas elektroniskt tillgänglig i det sammanhängande systemet så att den kan sökas, ses, laddas ned eller bearbetas eller om tillgången ska begränsas på ovan angivna grunder. Vid bedömningen ska hänsyn tas till att ”skälen för att begränsa tillgången ska tolkas restriktivt, med hänsyn till allmänhetens intresse av att få tillgång till tjänsten i det enskilda fallet och i varje enskilt fall ska allmänhetens intresse av öppenhet vägas mot intresset av att begränsa eller villkora tillgången.” Uttrycket ”i varje enskilt fall” får främst tolkas som att det avser det enskilda fallet när myndigheten genom förprovning av en specifik informationsmängd gör bedömningen av om informationen ska göras tillgänglig för allmänheten i det sammanhängande systemet eller inte. Det kan naturligtvis även bli fråga om en provning i ett enskilt fall om någon fått tillgång till en träfflista via en söktjänst och vill kunna se den informationen via en visningstjänst – fast informationen inte är tillgänglig via en sådan tjänst – och därför begär att den ska göras tillgänglig hos den informationsansvariga myndigheten via en sådan tjänst. En sådan intresseavvägningsbestämmelse bör tas in i lagen om geografisk miljöinformation och utformas med intresseavvägningsbestämmelserna i 7 § andra stycket lagen om miljöinformation om vissa enskilda organ och 10 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen som förebild. Sistnämnda bestämmelser infördes med anledning av en motsvarande bestämmelse om intresseavvägning i miljöinformationsdirektivet (prop. 2004/05:65 s. 106 f.).

Försvarsmakten har anfört att den sakkunskap som behövs för att göra denna intresseavvägning inte finns hos samtliga de myndigheter, kommuner och enskilda organ som ska tillämpa lagen. Regeringen delar Försvarsmaktens uppfattning om risken för bristande sakkunskap när det gäller att väga intresset av allmän kännedom om den geografiska miljöinformationen gentemot intresset av att hemlighålla uppgifter som kan antas skada totalförsvaret eller allmän säkerhet. Detta gör sig särskilt gällande när det som i det sammanhängande systemet för geografisk miljöinformation gäller tillgängliggörande av viss information tillsammans med mycket stora mängder annan information. Det kan för vissa typer av geografisk miljöinformation, exempelvis avseende s.k. kritisk infrastruktur, vara nödvändigt att de informationsansvariga konsulterar de myndigheter som har sakkunskap i frågan, exempelvis Försvarsmakten eller Säkerhetspolisen, inför bedömningen av om viss information ska tillgängliggöras. Med kritisk infrastruktur avses fysiska installationer och informationsteknik samt nätverk, tjänster och tillgångar som vid driftsstörningar eller förstörelse kan få allvarliga effekter på medborgarnas

hälsa, säkerhet eller ekonomiska välfärd. Eftersom huvudprincipen och syftet med Inspiredirektivet är ökad tillgång till geografisk miljöinformation måste det finnas grundade farhågor för att kunna anta att ett visst tillgängliggörande kan skada något som får skyddas, t.ex. allmän säkerhet. Vid intresseavvägningen bör man också ta hänsyn till nyttan av ökad öppenhet, dvs. att kännedom om vissa anläggningar eller företeelser (vatentäkt, biotoper m.m.) medverkar till att förhindra att dessa påverkas negativt av åtgärder som måste genomföras. Ökad tillgång till information av hög kvalitet som beslutsunderlag ökar även kvaliteten på utredningar som görs, beslut som fattas och åtgärder som vidtas. Regeringen avser att återkomma till frågan vid förordningsarbetet.

Geografisk miljöinformation som avser utsläpp i miljön

Enligt direktivets artikel 13.2 tredje meningen framgår motsatsvis att allmänhetens tillgång via informationshanteringstjänster till information som avser utsläpp i miljön får begränsas endast på vissa av de angivna begränsningsgrunderna.

En bestämmelse som motsvarar direktivets krav bör därför tas in i lagen vad avser enskilda organs tillgängliggörande av information. Enligt den får tillgång till information om utsläpp i miljön endast begränsas om det kan skada internationella förbindelser, allmän säkerhet eller totalförsvaret, kan medföra skada för en myndighets verksamhet för inspektion, kontroll eller annan tillsyn eller en myndighets möjligheter att förebygga eller beivra brott, eller kan skada immateriella rättigheter.

I artikel 4.2 i miljöinformationsdirektivet finns en motsvarande bestämmelse om utsläpp i miljön. Artikeln genomförs med 7 § tredje stycket lagen om miljöinformation hos vissa enskilda organ samt 10 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen. I prop. 2004/05:65 s. 110 f. sägs att i fråga om tolkningen av termen utsläpp finns det i direktivet inget som ger stöd för att det endast skulle avse sådana utsläpp som redan ägt rum. Skrivningen måste i stället anses omfatta alla typer av utsläpp, dvs. även framtida utsläpp. Vidare sägs att för att bestämmelsen ska bli tillämplig krävs emellertid att det rör sig om utsläpp av någon konkret betydelse för miljön. Samma bedömningar gör sig gällande vid tolkningen av "utsläpp" i lagen om geografisk miljöinformation.

Enskilda organs tillgängliggörande inom ramen för samarbetet

När informationsansvariga enskilda organ inom ramen för samarbetet om den geografiska miljöinformationen, ska tillgängliggöra geografisk miljöinformation gentemot andra "offentliga myndigheter", dvs. myndigheter, kommuner och enskilda organ inom Europeiska unionen, får tillgången till information endast begränsas på vissa angivna grunder enligt direktivets artikel 17.7. Det är bara om det enskilda organets tillgängliggörande av geografisk miljöinformation kan skada internationella förbindelser, allmän säkerhet eller totalförsvaret eller kan medföra skada för domstolsförfaranden som det enskilda organet får begränsa tillgängliggörandet. Termen "domstolsförfaranden" ("the course of justice" i den engelska språkversionen) används i både artikel 13.1 andra stycket c och artikel 17.7. Uttrycket "course of justice" (närmast "rättsvisans gång") är ett omfattande begrepp och det som i direktivets artikel 13.1 andra

stycket c anges om personers möjlighet att få en rättvis rättegång eller en offentlig myndighets möjligheter att genomföra en undersökning av straffrättslig eller disciplinär art får närmast anses utgöra en exemplifiering avseende sådana intressen som typiskt sett kan behöva skyddas för att "the course of justice" inte ska påverkas negativt. Bestämmelsen i lagen om geografisk miljöinformation om på vilka grunder ett enskilt organ ska kunna begränsa samarbete om geografisk miljöinformation och informationshanteringstjänster bör därför i den delen utformas på samma sätt som den bestämmelse som motsvarar artikel 13 andra stycket c i direktivet.

Sammantaget bör alltså enskilda organ kunna begränsa samarbete om geografisk miljöinformation och informationshanteringstjänster i den mån samarbetet kan medföra skada för internationella förbindelser, allmän säkerhet, totalförsvaret, en myndighets verksamhet för inspektion, kontroll eller annan tillsyn eller en myndighets möjligheter att förebygga eller beivra brott.

Övriga överväganden

En del remissinstanser har ansett att bestämmelserna om möjligheter att begränsa tillgången till informationen bör utformas på samma sätt oavsett om den mottagande kretsen är allmänheten eller de myndigheter, kommuner eller enskilda organ som ingår i samarbetet. Bl.a. Sveriges lantbruksuniversitet har anfört att samma möjlighet till begränsning borde gälla samarbetet mellan myndigheter, kommuner och enskilda organ så att skyddet för hotade arter kan upprätthållas när informationen hanteras av tredje part, dvs. annan än den myndighet, kommun eller det enskilda organ som tillgängliggör informationen. Som redan sagts har dock direktivet inte samma begränsningar för tillgängliggörandet gentemot allmänheten som gentemot samarbetskretsen. Bestämmelserna i den föreslagna lagen har heller inte utformats på likalydande sätt eftersom de rör olika delar av tillgängliggörande i det sammanhängande systemet och det är angeläget att den sekretess som är möjlig enligt direktivet kan tillämpas. Detta innebär fler begränsningsgrunder gentemot allmänheten men även en intresseavvägningsbestämmelse och speciella regler om utsläpp i miljö i dessa fall. Gentemot dem som omfattas av samarbetet finns det färre möjliga begränsningsgrunder men ingen intresseavvägningsbestämmelse.

7.2 Personuppgifter och säkerhetsfrågor i det sammanhängande systemet

Regeringens förslag: I lagen om geografisk miljöinformation hänvisas till andra lagar som kan få betydelse vid tillämpningen av lagen, nämligen personuppgiftslagen, lagen om fastighetsregister, lagen om skydd för landskapsinformation och säkerhetsskyddslagen. Personuppgiftslagen gäller framför lagen om geografisk miljöinformation.

Lantmäteriets och lagtextpromemorian innehöll inte något sådant förslag.

Skälen för regeringens förslag

Personuppgifter

I direktivets ingress, skäl 24, anges att tillhandahållande av nättjänster bör ske helt i enlighet med principerna om skyddet för personuppgifter enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (dataskyddsdirektivet). Regeringen delar Datainspektionens bedömning att detta får anses innebära att dataskyddsdirektivet ska gälla vid genomförandet av Inspiredirektivet. De nättjänster som avses i skälpunkten kommer att användas, inte bara för tillhandahållande av information till allmänheten, utan även för datadelning mellan bl.a. myndigheter.

Dataskyddsdirektivet genomförs i svensk rätt med personuppgiftslagen (1998:204) och genom särreglering för vissa myndigheter eller verksamheter i så kallade registerförfattningar. Med hänsyn till den bedömning som gjorts om Inspiredirektivets förhållande till dataskyddsdirektivet bör utgångspunkten vara att personuppgiftslagen och registerförfattningar ska gälla vid tillämpningen av lagen om geografisk miljöinformation.

De enda personuppgifter som enligt direktivet och de genomförandebestämmelser som hittills är klara, omfattas av reglerna om geografisk miljöinformation är adresser och fastighetsbeteckningar. Dessa uppgifter kommer att tillgängliggöras genom fastighetsregistret vilket föranleder vissa ändringar i lagen (2000:224) om fastighetsregister, se avsnitt 8. Med hänsyn till vad som hittills framkommit om vilka uppgifter som ska ingå i systemet gör regeringen bedömningen att andra registerförfattningar än lagen om fastighetsregister för närvarande inte påverkas av direktivet. Förhållandet till andra registerförfattningar kommer dock att behöva ses över i samband med att ytterligare genomförandebestämmelser till direktivet beslutas.

I 2 § personuppgiftslagen anges att om det i en annan lag eller förordning finns bestämmelser som avviker från personuppgiftslagen ska de bestämmelserna gälla. Eftersom personuppgiftslagen bör gälla framför lagen om geografisk miljöinformation bör det klargöras att personuppgiftslagen ska ges företräde framför lagen om geografisk miljöinformation i fråga om behandling av personuppgifter. Som *Lagrådet* föreslagit bör detta ske genom att det i lagen om geografisk miljöinformation tas in en bestämmelse som anger att 2 § personuppgiftslagen inte gäller i fråga om behandling av personuppgifter enligt lagen om geografisk miljöinformation.

Skydd för landskapsinformation och säkerhetsskydd

Försvarsmakten har anfört att förslaget till ny lag skulle undergräva det skydd som svensk lagstiftning genom reglerna om sekretess och skydd för landskapsinformation gett olika typer av information som omfattas av den nu föreslagna lagstiftningen. Regeringens bedömning är att skyddet för landskapsinformationen inte undergrävs. Enligt lagen (1993:1742) om

skydd för landskapsinformation ska den som inrättar en databas med landskapsinformation ha tillstånd till sådan verksamhet, om databasen ska föras med hjälp av automatisk databehandling. Ett tillstånd krävs också för spridning av kartor i större skalor än 1:100 000 och andra sammanställningar av landskapsinformation (lägesbestämd information om förhållanden på och under markytan samt på och under sjö- och havsbotten). Merparten av den geografiska miljöinformation som omfattas av lagen utgör landskapsinformation och de informationsansvariga måste därför ha tillstånd enligt den lagen för att få tillgängliggöra sin information enligt lagen om geografisk miljöinformation.

I säkerhetsskyddslagen (1996:627) finns bestämmelser om säkerhetsskydd, med vilket enligt 6 § avses skydd mot brott som kan hota rikets säkerhet, skydd i andra fall av uppgifter som omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen och som rör rikets säkerhet, och skydd mot terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott, även om brotten inte hotar rikets säkerhet. Säkerhetsskyddet ska enligt 7 § säkerhetsskyddslagen bl.a. förebygga att uppgifter som omfattas av sekretess och som rör rikets säkerhet röjs, ändras eller förstörs (informationssäkerhet). Enligt 9 § säkerhetsskyddslagen ska vid utformningen av informationssäkerheten behovet av skydd för automatisk informationsbehandling beaktas särskilt. Innan en myndighet inrättar ett register, som ska föras med hjälp av automatisk databehandling och som kan förutses komma att innehålla sådana uppgifter att utlämnandet av dem var för sig eller sammanställda kan skada totalförsvaret, ska myndigheten samråda med Försvarsmakten och, om uppgifternas natur ger anledning till det, Rikspolisstyrelsen. Detta framgår i 12 § första stycket säkerhetsskyddsförordningen (1996:663). Säkerhetsskyddslagen och säkerhetsskyddsförordningen är tillämpliga på informationsansvariga myndigheter som har information i form av register enligt vad som anges ovan. Lagen om geografisk miljöinformation påverkar inte detta. Som framgår av direktivet får vidare en informationsansvarig myndighet begränsa såväl allmänhetens tillgång till myndighetens geografiska miljöinformation genom informationshanteringstjänster som delningen av information med andra informationsansvariga, om det behövs på grund av sekretess till skydd för internationella förbindelser, det nationella försvaret eller allmän säkerhet (artiklarna 13.1 och 13.2 samt 17.7, se vidare avsnitt 7.4).

I lagen om geografisk miljöinformation bör det därför erinras om att bestämmelser finns i lagen om skydd för landskapsinformation och i säkerhetsskyddslagen.

Säkerhet i övrigt i det sammanhängande systemet

En annan viktig aspekt i det sammanhängande systemet är att säkerställa informationens konfidentialitet, riktighet och tillgänglighet. Direktivets bestämmelser om metadata tar sikte på vilken kvalitet och giltighet informationen har, vilka offentliga myndigheter som har ansvaret för att upprätta, förvalta, underhålla och distribuera informationen och tjänsterna, samt vilka begränsningar som gäller för allmänhetens tillgång till dessa. Det är de informationsansvariga myndigheterna, kommunerna och enskilda organen som själva kommer att ansvara för sin egen informations konfidentialitet och riktighet. De ansvarar även för metadata och infor-

mationshanteringstjänster. Tillgängliggörande sker via deras egna hemsidor men länkas till den svenska Inspireportalen, geodata.se. Det finns ett behov av att kunna styra åtkomsten till och användningen av geografisk miljöinformation och informationshanteringstjänster för olika användare. För att åstadkomma detta sker en utveckling av den svenska portalen för att få ett system som kan styra åtkomsten till viss information eller vissa tjänster utifrån de rättigheter som en viss användare har. Detta säkerhetssystem kommer att medföra att endast de som har rätt, t.ex. enligt beslut eller tecknade avtal eller licenser att använda vissa tjänster och därigenom få tillgång till viss geografisk miljöinformation, också får den möjligheten. Säkerhetssystemet kan användas av alla informationsansvariga myndigheter.

7.3 Immateriella rättigheter i det sammanhängande systemet

Regeringens förslag: Myndigheter, kommuner och enskilda organ får begränsa fullgörandet av informationsansvaret eller deltagandet i samarbetet om det kan skada immateriella rättigheter. I lagen görs en hänvisning till lagen om upphovsrätt till litterära eller konstnärliga verk.

Lantmäteriets och lagtextpromemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens, men i regeringens förslag har det förtydligats att möjligheten att begränsa tillgängliggörandet av geografisk miljöinformation eller informationshanteringstjänster med hänsyn till immateriella rättigheter även avser fullgörandet av deltagande i samarbetet.

Remissinstanserna har inte yttrat sig över förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Som nämns i avsnitt 4.2.1 kan en myndighet ha upphovsrätt till allmänna handlingar (jfr 9 § upphovsrättslagen). Sådana handlingar ska dock oavsett upphovsrätten tillhandahållas enligt 2 kap. tryckfrihetsförordningen (jfr 26 b § upphovsrättslagen). Skyldigheten att tillhandahålla de nättjänster som anges i artikel 11 går dock utöver skyldigheten att lämna ut allmänna handlingar enligt tryckfrihetsförordningen. Enligt artikel 2.2 påverkar direktivet inte förekomsten av eller äganderätten till offentliga myndigheters immateriella rättigheter. Av artikel 13.1, andra stycket, följer att det är möjligt att begränsa tillgängliggörandet via de nättjänster som avses i artikel 11 b–e, dvs. visnings-, nedladdnings-, omvandlings- eller förbindelsetjänster, om det kan inverka negativt på immateriella rättigheter. Detta innebär bl.a. att direktivet, i den mån en myndighet har upphovsrätt till visst material, inte innebär några inskränkningar i de möjligheter som informationsansvariga myndigheter idag har att använda sig av licenslösningar och ta ut avgifter grundade på upphovsrätt för användandet av materialet. En bestämmelse med denna innebörd bör tas in i lagen. Vidare följer av artikel 4.5 att såvitt avser information som innehas av eller förvaras av en offentlig myndighet, men för vilken tredje part har immateriella rättigheter, får åtgärder vidtas endast med den tredje partens samtycke. De redovisade artiklarna i direktivet syftar alltså inte till att ge några nya möjligheter, vare sig för myndighet eller annan, att vidta åtgärder med upphovsrätts-

ligt skyddade verk eller prestationer än de som följer av lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära eller konstnärliga verk (upphovsrättslagen). Någon särskild bestämmelse av motsvarande innehåll behövs inte. En hänvisningsbestämmelse till upphovsrättslagen bör dock tas in i lagen. Prop. 2009/10:224

7.4 Ändringar i offentlighets- och sekretesslagen

7.4.1 Direktivet och sekretessgrunderna i tryckfrihetsförordningen

Direktivet

Som framgår av avsnitt 6.5 kan en myndighet som har sådan geografisk miljöinformation som omfattas av lagen om geografisk miljöinformation komma att åläggas ett informationsansvar. Detta ansvar innebär en skyldighet att elektroniskt, via Internet, tillgängliggöra informationshanteringstjänster som gör det möjligt för bl.a. allmänheten och andra myndigheter att söka, visa, eller ladda ned geografisk miljöinformation.

När det gäller sådan geografisk miljöinformation som en informationsansvarig ska hålla tillgänglig via en informationshanteringstjänst som innebär en möjlighet att söka i metadata om geografisk miljöinformation får, som nämns i avsnitt 7.1, tillgängliggörandet bara begränsas med hänsyn till internationella förbindelser, allmän säkerhet eller nationellt försvar (artikel 13.1 första stycket).

Som nämnts tidigare får vidare en informationsansvarig enligt direktivet begränsa allmänhetens tillgång till geografisk miljöinformation genom sådana informationshanteringstjänster som innebär möjlighet att visa, ladda ned eller omvandla informationen eller sätta sig i förbindelse med datatjänster om tillgången skulle inverka negativt på något av följande:

a) sekretess som omfattar offentliga myndigheters förfaranden, då sådan sekretess föreskrivs enligt lag,

b) internationella förbindelser, allmän säkerhet eller nationellt försvar,

c) domstolsförfaranden, personers möjlighet att få en rättvis rättegång eller en offentlig myndighets möjligheter att genomföra en undersökning av straffrättslig eller disciplinär art,

d) sekretess som omfattar kommersiell eller industriell information, där sådan sekretess föreskrivs i nationell lagstiftning eller gemenskapslagstiftning i syfte att skydda legitima ekonomiska intressen, inbegripet det allmänna intresset att upprätthålla sekretess för statistiska uppgifter och skattesekretess,

e) immateriella rättigheter,

f) sekretess som omfattar personuppgifter och/eller akter om en fysisk person, om denna person inte har gett sitt medgivande till att informationen lämnas ut till allmänheten, om sådan sekretess föreskrivs i nationell lagstiftning eller gemenskapslagstiftning,

g) en persons intressen eller skyddet av en person, om denne frivilligt tillhandahållit den begärda informationen utan att vara skyldig att göra detta enligt lag eller utan att kunna tvingas att göra detta enligt lag, såvida inte denna person gett sitt medgivande till att informationen lämnas ut, och

h) skydd av den miljö som informationen avser, exempelvis lokalisering av sällsynta arter (artikel 13.1 andra stycket).

Enligt direktivet ska skäl som är tillåtna för att begränsa tillgången till geografisk miljöinformation och informationshanteringstjänster tolkas på ett restriktivt sätt, med hänsyn till allmänhetens intresse av att få tillgång till tjänsten i det enskilda fallet. I varje enskilt fall ska allmänhetens intresse av öppenhet vägas mot intresset av begränsa eller villkora tillgången (artikel 13.2).

Vidare framgår av direktivet att allmänhetens tillgång till geografisk miljöinformation som avser uppgifter om utsläpp i miljön inte får begränsas med hänvisning till punkterna a, d, f, g och h ovan (artikel 13.2).

Direktivet innehåller också bestämmelser som innebär att de informationsansvariga ska samarbeta med andra informationsansvariga inom såväl Sverige som EU och dela geografisk miljöinformation med dem samt med EU:s institutioner och organ. Sådan delning av geografisk miljöinformation får bara begränsas med hänsyn till domstolsförfaranden, allmän säkerhet, nationellt försvar eller internationella förbindelser (artikel 17.7).

Tryckfrihetsförordningens sekretessgrunder

Som framgår ovan ska informationsansvariga myndigheter och enskilda organ genom informationshanteringstjänster göra såväl metadata om geografisk miljöinformation och informationshanteringstjänster som geografisk miljöinformation tillgängliga för allmänheten, andra informationsansvariga inom Sverige och EU samt EU:s institutioner och organ. Som nämnts i avsnitt 6.1 och 7.3 går detta informationsansvar längre än den skyldighet att lämna ut allmänna handlingar som följer av tryckfrihetsförordningen.

Enligt direktivet får endast vissa sekretessgrunder åberopas för att begränsa allmänhetens tillgång till informationen genom informationshanteringstjänsterna samt för att begränsa delning av denna information med andra informationsansvariga m.fl. organ. När det är fråga om de myndigheter och enskilda organ som omfattas av offentlighets- och sekretesslagens (2009:400) reglering innebär detta dels att det måste införas sekretessbrytande regler i denna lag, dels att myndigheterna och de enskilda organen måste göra en sekretessprövning innan de gör information tillgänglig för olika mottagare genom informationshanteringstjänsterna.

Sekretessbestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen är uppdelade i kapitel som samlats i lagens fjärde och femte avdelningar. Uppdelningen följer den disposition av sekretessgrunderna som finns i 2 kap. tryckfrihetsförordningen.

Enligt 2 kap. 2 § tryckfrihetsförordningen får rätten att ta del av allmänna handlingar begränsas endast om det är påkallat med hänsyn till

1. rikets säkerhet eller dess förhållande till annan stat eller mellanfolklig organisation,
2. rikets centrala finanspolitik, penningpolitik eller valutapolitik,
3. myndigheters verksamhet för inspektion, kontroll eller annan tillsyn,
4. intresset att förebygga eller beivra brott,
5. det allmännas ekonomiska intresse,
6. skyddet för enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, eller

I offentlighets- och sekretesslagen har sekretessbestämmelser till skydd för allmänna intressen (jfr 2 kap. 2 § första stycket 1–5 och 7 tryckfrihetsförordningen) samlats i lagens fjärde avdelning, dvs. 15–20 kap. Sekretessbestämmelser till skydd för enskildas personliga och ekonomiska förhållanden (jfr 2 kap. 2 § 6 tryckfrihetsförordningen) har samlats i lagens femte avdelning, dvs. 21–40 kap.

Enligt offentlighets- och sekretesslagen gäller sekretess inte bara i förhållande till allmänheten utan även i förhållande till andra myndigheter (8 kap. 1 §) och i förhållande till utländska myndigheter och mellanfolkliga organisationer (8 kap. 3 §). I vissa fall kan sekretess gälla även inom en myndighet, nämligen mellan olika verksamhetsgrenar när de är att anse som självständiga i förhållande till varandra (8 kap 2 §).

De grunder som enligt Inspiredirektivet möjliggör att tillgången till geografisk miljöinformation via de olika slagen av informationshanteringstjänster begränsas överensstämmer med de sekretessgrunder som är angivna i artikel 4 i direktiv 2003/4/EG om allmänhetens tillgång till miljöinformation, det s.k. miljöinformationsdirektivet. Som nämns i avsnitt 7.1 ligger sistnämnda direktiv till grund för lagen (2005:181) om miljöinformation hos vissa enskilda organ och vissa bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen (bl.a. 10 kap. 5 §). I det lagstiftningsärendet konstaterade regeringen att tryckfrihetsförordningens bestämmelser om för vilka syften allmänhetens rätt att ta del av allmänna handlingar får begränsas är förenliga med bestämmelserna i miljöinformationsdirektivet (prop. 2004/05:65 s. 48 f). Regeringen gör på motsvarande sätt bedömningen att sekretessgrunderna i 2 kap. 2 § tryckfrihetsförordningen är förenliga med sekretessgrunderna i artikel 13 i Inspiredirektivet.

Kort kan här sägas följande om de i 2 kap. 2 § första stycket tryckfrihetsförordningen uppräknade punkterna i förhållande till begränsningsgrunderna i artikel 13.1 andra stycket i direktivet. Första punkten kan sägas ha sin motsvarighet i direktivets bestämmelse om rätt att föreskriva sekretess med hänvisning till skydd av internationella förbindelser, det nationella försvaret eller allmän säkerhet. Tredje och fjärde punkterna motsvaras av bestämmelsen i direktivet om sekretess för domstolsförfaranden, myndigheters möjlighet att genomföra undersökning etc. Direktivets bestämmelser om sekretess för myndigheters verksamhet måste anses ha sin motsvarighet i åtminstone andra och femte punkterna. Sjätte punkten motsvaras av direktivets punkt om möjlighet att föreskriva sekretess för personuppgifter, immateriella rättigheter och kommersiell eller industriell information etc. Sjunde punkten måste sägas vara tillåten enligt direktivets bestämmelse om att skydda den miljö informationen avser (jfr prop. 2004/05:65 s. 50).

Som nämnts får dock enligt artikel 13.1 första stycket, 13.2 och 17.7 i direktivet inte samtliga dessa sekretessgrunder, och därmed inte samtliga sekretessbestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen, åberopas beträffande uppgifter som utgör geografisk miljöinformation i samtliga informationstjänster.

7.4.2 Undantag från sekretess för uppgifter som ingår i söktjänster

Regeringens förslag: I offentlighets- och sekretesslagen införs en bestämmelse om att annan sekretess än utrikes- och försvarssekretess samt viss sekretess till skydd för allmän säkerhet inte hindrar att uppgift som utgör metadata om geografisk miljöinformation och informationshanteringstjänster görs tillgängliga i en söktjänst.

Lantmäteriets och lagtextpromemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens, men regeringens förslag har fått en annan lagteknisk utformning då bestämmelsen om undantag från sekretess för söktjänster vad gäller myndigheter – och sådana enskilda organ som omfattas av offentlighets- och sekretesslagen – förs in i sistnämnda lag i stället för i lagen om geografisk miljöinformation.

Remissinstanserna: Se redovisningen av remissinstansernas synpunkter i avsnitt 7.1.

Skälen för regeringens förslag: Genom en sådan informationshanteringstjänst som avses i artikel 11.1 första stycket a i direktivet kan allmänheten söka i metadata om geografisk miljöinformation och informationshanteringstjänster och därmed få tillgång till en träfflista som anger vilken geografisk miljöinformation som finns och hos vilken informationsansvarig den kan återfinnas. Det torde bara undantagsvis vara så att uppgifterna som ingår i en sådan lista omfattas av sekretess.

Medlemsstaterna får enligt direktivet bara begränsa allmänhetens möjlighet att söka efter rumsliga datamängder och datatjänster (geografisk miljöinformation) med utgångspunkt i motsvarande metadata om tillgången skulle få negativa följder för internationella förbindelser, allmän säkerhet eller nationellt försvar (artikel 13.1 första stycket). Enligt regeringens uppfattning motsvarar den första och den sista grunden den sekretess som kan gälla enligt 15 kap. offentlighets- och sekretesslagen (sekretess till skydd för rikets säkerhet eller dess förhållande till andra stater eller mellanfolkliga organisationer). Sekretessgrunden allmän säkerhet motsvarar enligt regeringens bedömning i detta sammanhang sekretessbestämmelserna i 18 kap. 1, 2, 3, 8, 11 och 13 §§ offentlighets- och sekretesslagen. En bestämmelse som innebär att annan sekretess än den som följer av nu nämnda bestämmelser inte hindrar att metadata om geografisk miljöinformation och informationshanteringstjänster görs tillgänglig för allmänheten genom en söktjänst bör därför föras in i offentlighets- och sekretesslagen.

7.4.3 Visningstjänster m.m.

Regeringens bedömning: Det behövs för närvarande inte någon ny sekretessbestämmelse för uppgifter som ingår i informationshanteringstjänster som gör det möjligt att elektroniskt visa, ladda ner eller omvandla geografisk miljöinformation samt tjänster som gör det möjligt att sätta sig i förbindelse med informationstjänster.

Lantmäteriets och lagtextpromemorians förslag innebär att sekretessgrunder motsvarande sekretessgrunderna i direktivet förs in i lagen om geografisk miljöinformation och att dessa grunder är tillämpliga på såväl enskilda organ, kommuner som myndigheter. Regeringens bedömning tar sin utgångspunkt i att eventuella nya sekretessbestämmelser för myndigheter, kommuner och sådana enskilda organ som omfattas av regleringen i offentlighets- och sekretesslagen ska föras in i sistnämnda lag i stället för i lagen om geografisk miljöinformation.

Remissinstanserna: Se redovisningen av remissinstansernas inställning i avsnitt 7.1.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt artikel 13.1 andra stycket i direktivet är det möjligt för en myndighet att begränsa allmänhetens tillgång till geografisk miljöinformation via sådana nättjänster som avses i artikel 11.1 första stycket b–e, dvs. visnings- nedladdnings-, omvandlings- och förbindelsetjänster. En förutsättning för att tillgången ska få begränsas är att allmänhetens tillgång till tjänsten inverkar negativt i något av de avseenden som anges i artikel 13.1 andra stycket. Som framgår av avsnitt 7.4.1 korresponderar de begränsningsgrunder som är tillåtna enligt sistnämnda artikel med de sekretessgrunder som anges i tryckfrihetsförordningen och som anger de ramar som regleringen i offentlighets- och sekretesslagen ska hålla sig inom. Frågan är då vilka bestämmelser i denna lag som kan bli tillämpliga på uppgifter som utgör geografisk miljöinformation i ovan nämnda tjänster.

I förarbetena till bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen sägs att sekretessintresset aldrig ensamt kan bli avgörande för hur starkt sekretessskyddet ska vara utan att detta alltid måste vägas mot insynsintresset samt att insynsintresset kan vara olika stort i olika sammanhang. Därför är huvudregeln att sekretessen för en uppgift inte ska följa med från en myndighet till en annan. Regleringen i offentlighets- och sekretesslagen är i stället utformad på så vis att en sekretessbestämmelse som huvudregel omfattar en viss ärendetyp eller en viss verksamhetstyp som hanteras hos en eller flera myndigheter. Det finns också sekretessbestämmelser som riktar sig direkt till en myndighet eller som omfattar vissa uppgifter, oavsett hos vilken myndighet uppgiften förekommer.

Den infrastruktur av informationshanteringstjänster som ska skapas genom det nya regelverket bygger i allt väsentligt på tanken att geografisk miljöinformation ska hämtas ur de informationsansvarigas reguljära verksamhet och sedan göras tillgänglig för allmänheten och andra informationsansvariga på det sätt som föreskrivs i direktivet. För myndigheters del kan detta innebära att uppgifter kommer att föras över från exempelvis vissa ärenden som myndigheten hanterar eller från en viss angiven verksamhet hos myndigheten, till sådana informationshanteringstjänster som avses i artikel 11.1. Det kan antas att sådana informationshanteringstjänster kan komma att inrättas som en ny verksamhet hos myndigheten, i syfte att uppfylla myndighetens skyldigheter som informationsansvarig. Det kan dock naturligtvis även bli så att informationshanteringstjänster kommer att inrättas inom ramen för befintliga verksamheter där det gäller sekretess enligt vissa sekretessbestämmelser.

I de fall en myndighet kommer att föra över geografisk miljöinformation från ett visst ärende eller från en viss verksamhet till en informationshanteringstjänst kan således följden bli, beroende på i vilken verk-

samhet tillhandahållandet av tjänster anses ingå, att en sekretessbestämelse som specifikt gäller för uppgiften när den förekommer i ärendet eller i den ursprungliga verksamheten, upphör av vara tillämplig på uppgiften när den i stället återfinns i informationshanteringstjänsten. Sekretessbestämmelser som omfattar vissa uppgifter, oavsett hos vilken myndighet uppgiften förekommer, kan dock vara tillämpliga i ett sådant fall.

Bestämmelserna i 15 kap. offentlighets- och sekretesslagen (sekretess till skydd för rikets säkerhet eller dess förhållande till andra stater eller mellanfolkliga organisationer) gäller för uppgifter oavsett var de förekommer inom myndighetssfären. Dessa bestämmelser kommer således att kunna tillämpas både hos den myndighet som svarar för en viss informationshanteringstjänst som hos myndigheter som har direktåtkomst till samma tjänst och uppgifterna i densamma. Motsvarande gäller för vissa bestämmelser som kan ha betydelse i detta sammanhang och som finns i 17 kap. (sekretess till skydd för myndigheters verksamhet för inspektion, kontroll eller annan tillsyn) och 18 kap. (sekretess till skydd främst för intresset av att förebygga eller beivra brott) liksom i 21 kap. (sekretess till skydd för uppgift om enskilda personliga förhållanden oavsett i vilket sammanhang uppgiften förekommer). Sekretessen enligt 20 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (sekretess till skydd för intresset av att bevara djur- eller växtart) är generellt tillämplig hos alla myndigheter.

Sekretessbestämmelserna i övrigt till skydd för enskilda personliga och ekonomiska förhållanden enligt 22–40 kap. offentlighets- och sekretesslagen är i regel utformade på så sätt att de gäller i viss verksamhet hos en myndighet eller i en viss ärendetyp. De kommer alltså i många fall inte att vara tillämpliga på uppgifter som ingår i en informationshanteringstjänst. Flera remissinstanser har gett uttryck för farhågor om att uppgifter som är känsliga och som kan användas vid exempelvis planering av sabotage kan komma att bli offentliga och spridas bland allmänheten genom de informationshanteringstjänster som ska inrättas. Som nämnts i avsnitt 4.2.2 och 7.2 innehåller säkerhetsskyddslagen bestämmelser som innebär att uppgifter som omfattas av sekretess och som rör rikets säkerhet ska ges ett säkerhetsskydd, även då de hanteras i register och databaser. Utöver detta finns bestämmelser i lagen om skydd för landskapsinformation som syftar till att förhindra framställning, lagring och spridning av landskapsinformation som kan antas medföra skada för Sveriges totalförsvär. Sådan framställning och lagring kan dock få ske sedan sådana säkerhetsåtgärder som beslutas med stöd av förordningen om skydd för landskapsinformation har vidtagits. Som nämnts ovan kan myndigheter tillämpa såväl utrikes- som försvarssekretessen för att begränsa allmänhetens tillgång till sådana informationshanteringstjänster som avses i art 11.1 i direktivet. Här kan särskilt 15 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen uppmärksammas. Enligt den bestämmelsen ska, vid tillämpningen av försvarssekretessen, en begäran att få del av en handling som har upprättats av Lantmäteriet eller Sjöfartverket och som innehåller kart- eller flygbildsmaterial av betydelse för totalförsvaret eller uppgift ur myndighetens geodetiska arkiv, prövas av den myndighet som har upprättat handlingen.

Som framgår av avsnitt 7.2 är adresser och fastighetsbeteckningar de enda personuppgifter som för närvarande kan bedömas omfattas av direktivet. Uppgifter om de personer som bor på dessa platser eller äger

fastigheterna el. dyl. omfattas således inte av direktivet. Regeringen konstaterar att uppgifter om adresser och fastighetsbeteckningar utan sådan ytterligare information som nu har nämnts nästan undantagslöst kan betraktas som harmlösa, vilket innebär att det förhållandet att de offentliggörs inte bör kunna anses leda till skada eller men för den enskilde som berörs.

Mot denna bakgrund behöver det inte införas någon ny sekretessbestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen för att skydda sådana uppgifter som myndigheter, kommuner och sådana enskilda organ som omfattas av regleringen i offentlighets- och sekretesslagen gör tillgängliga i informationshanteringstjänsterna.

Som framgår av avsnitt 6.5 och 6.6 kan regeringen meddela föreskrifter om att enskilda organ ska vara informationsansvariga. Uppgifter som myndigheter och sådana enskilda organ som omfattas av offentlighets- och sekretesslagen får tillgång till hos andra enskilda organ genom informationshanteringstjänster kommer att utgöra allmänna handlingar hos de förstnämnda organen. Med tiden ökar kännedomen om vilka enskilda organ som blir informationsansvariga och vilka uppgifter som de kommer att tillgängliggöra genom informationshanteringstjänsterna. Då kan det bli nödvändigt att överväga om nya sekretessbestämmelser behövs som gör det möjligt för myndigheter och enskilda organ som omfattas av offentlighets- och sekretesslagen att hemlighålla känsliga uppgifter som de får tillgång till hos enskilda organ som inte omfattas av den lagen.

7.4.4 Intresseavvägning vid sekretessprövning

Regeringens förslag: I offentlighets- och sekretesslagen införs en bestämmelse som innebär att sekretess inte hindrar att såväl metadata som geografisk miljöinformation görs tillgänglig för allmänheten genom en informationshanteringstjänst om det är uppenbart att uppgiften har sådan betydelse från miljösynpunkt att intresset av allmän kännedom om uppgiften bör ha företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

Lantmäteriets och lagtextpromemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens, men regeringens förslag har fått en annan lagteknisk utformning då bestämmelsen om intresseavvägning vid sekretessprövning som utförs av myndigheter, kommuner och sådana enskilda organ som omfattas av offentlighets- och sekretesslagen förs in i sistnämnda lag i stället för i lagen om geografisk miljöinformation.

Remissinstanserna: Se redovisningen av remissinstansernas synpunkter i avsnitt 7.1.

Skälen för regeringens förslag: Som framgår av avsnitt 7.4.1 ska enligt direktivet grunderna för att begränsa tillgången till såväl metadata som geografisk miljöinformation genom informationshanteringstjänster tolkas restriktivt och med beaktande av allmänhetens intresse av att få del av tjänsten i det enskilda fallet. I varje enskilt fall ska också allmänhetens intresse av öppenhet vägas mot intresset av att begränsa eller villkora tillgången.

När det finns anledning att överväga att föra in en ny sekretessbestämelse i offentlighets- och sekretesslagen ska alltid allmänhetens och medias intresse av insyn i myndigheternas verksamhet vägas mot de intressen som talar för att införa sekretessbestämmelsen (prop. 1979/80:2, Del A, s. 75 f.). När skälen för att införa en sekretessbestämelse anses väga tyngre än insynsintresset kommer avvägningen mellan sekretessintresset och allmänhetens intresse av insyn därutöver i de flesta fall till uttryck genom att sekretessbestämmelsen förses med ett skaderekvisit. Om insynsintresset anses väga tyngst införs en presumtion för offentlighet, vilket innebär att en uppgift som omfattas av bestämmelsens tillämpningsområde får hemlighållas endast om det kan antas att en viss angiven skada inträffar om uppgiften lämnas ut, dvs. bestämmelsen är försedd med ett s.k. rakt skaderekvisit. I de fall sekretessintresset anses väga tyngst införs en presumtion för sekretess. Detta innebär att en uppgift som omfattas av bestämmelsens tillämpningsområde inte får lämnas ut om det inte står klart att uppgiften kan lämnas ut utan att en viss i bestämmelsen angiven skada inträffar. I dessa fall brukar man säga att bestämmelsen är försedd med ett omvänt skaderekvisit.

På vissa områden har sekretessbestämmelserna även försetts med särskilda undantagsbestämmelser. Dessa innebär att sekretessen inte gäller om intresset av allmän kännedom om förhållande som rör människors hälsa, miljön eller redligheten i handeln eller ett liknande allmänintresse har sådan vikt att uppgiften bör lämnas ut (30 kap. 23 § offentlighets- och sekretesslagen jämförd med bl.a. punkterna 27, 29, 40, 44, 57, 82, 107 och 110 i bilagan till offentlighets- och sekretessförordningen [2009:641] samt 30 kap. 27 § offentlighets- och sekretesslagen, jfr även 31 kap. 12 § samma lag). I dessa fall ska således, utöver de intresseavvägningar som redan har gjorts vid ställningstagandet att det överhuvudtaget ska införas en sekretessbestämelse och vid valet av skaderekvisit, det även göras en bedömning i varje enskilt fall av om allmänintresset av geografisk miljöinformation har sådan vikt att uppgiften ska lämnas ut. Om så är fallet ska uppgiften göras tillgänglig genom en informationshanteringstjänst enligt lagen om geografisk miljöinformation.

Det finns dock inte någon generell bestämmelse som gör det möjligt att i varje enskilt fall ta hänsyn till allmänhetens intresse av att ta del av geografisk miljöinformation. Mot bakgrund av regleringen i direktivet är en sådan bestämmelse nödvändig.

En lämplig förebild för en generell intresseavvägningsbestämelse är 10 kap. 5 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen. Den bestämmelsen tar sikte på miljöinformation enligt 2 § lagen (2005:181) om miljöinformation hos vissa enskilda organ och tillkom som en följd av motsvarande krav på intresseavvägning i det enskilda fallet i miljöinformationsdirektivet, se prop. 2004/05:65 s. 106 f.

Försvarsmakten har pekat på att intresseavvägningen kan medföra praktiska svårigheter. Avvägningen mellan intresset av allmän kännedom om miljöinformation och intresset av att ge offentlighet åt uppgifter som kan antas skada totalförsvaret eller rikets säkerhet, kan inte ske utan kunskap om sakförhållanden som de olika intressena avser att skydda. Denna sakkunskap finns inte hos samtliga instanser som kan bli utsedda till informationsansvariga. Försvarsmakten har därför understrukit vikten av

att informationsansvariga instanser konsulterar berörda myndigheter med sakkunskap inom området.

Regeringen konstaterar att huvudregeln inom svensk rätt är att den myndighet som har uppgiften också ska hantera och pröva de sekretessfrågor som kan uppstå kring uppgiften. Som nämnts i avsnitt 7.4.3 gäller dock enligt 15 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen att en begäran att få del av en handling som har upprättats av Lantmäteriet eller Sjöfartsverket och som innehåller kart- eller flygbildsmaterial av betydelse för totalförsvaret eller uppgift ur myndighetens geodetiska arkiv ska prövas av den myndighet som har upprättat handlingen. På motsvarande sätt bör en bedömning av om hela eller delar av en sådan handling ska göras tillgänglig genom en informationshanteringstjänst prövas av den myndigheten. För annan information, t.ex. sådan som gäller s.k. kritisk infrastruktur, kan det vara nödvändigt att de informationsansvariga konsulterar de myndigheter som har sakkunskap i frågan inför bedömningen av om viss information ska göras tillgänglig.

Svensk Energi har framfört vikten av att statistiksekretessen vidmakthålls. Regeringen, som inte har någon annan uppfattning, konstaterar att den intresseavvägning som ska göras enbart avser uppgifter som ska ingå i sådana informationshanteringstjänster som avses i direktivet. Regeringen delar i det här sammanhanget Statistiska centralbyråns (SCB) uppfattning att de uppgifter som kan komma i fråga för SCB:s räkning utgörs av statistiska tal, inte de bakomliggande enskilda uppgifterna. Det är visserligen ännu inte klart vad informationsansvaret beträffande de olika fastställda temana ska omfatta, bl.a. när det är fråga om statistikuppgifter. Av vad som hittills framgått av beskrivningen till temat om hälsa och säkerhet i direktivets bilaga III kan det dock komma att bli fråga om att informationsansvaret omfattar redovisningar av information kring människors hälsa och säkerhet fördelat på administrativa enheter (län, kommun), statistiska enheter (som tätorter eller postnummerområden) och rutor. Vid tillgängliggörandet av informationen ska hänsyn tas till att den administrativa enhet eller liknande som redovisningen sker i förhållande till inte blir så liten eller omfattar så få människor att det blir något problem från integritetssynpunkt. Direktivet tar sikte på befintliga uppgifter som utgör geografisk miljöinformation hos de informationsansvariga organen och ålägger inte myndigheterna att samla in eller skapa nya uppgifter. Av den inventering av vilken information som kan komma att omfattas av informationsansvar som hittills skett har det visat sig att den minsta enhet som information vad gäller människors hälsa finns på är per kommun. Det mesta talar således för att det inte kommer att förekomma känsliga uppgifter om enskildas personliga förhållanden i informationshanteringstjänsterna.

7.4.5 Undantag från sekretess för uppgift om utsläpp i miljön

Regeringens förslag: I offentlighets- och sekretesslagen införs en bestämmelse som innebär att sekretessen enligt 19–40 kap. inte gäller för uppgift om utsläpp i miljön som utgör geografisk miljöinformation eller metadata och som ingår i en informationshanteringstjänst.

Lantmäteriets och lagtextpromemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens, men regeringens förslag har fått en annan lagteknisk utformning då bestämmelsen om undantag från sekretess för uppgift om utsläpp i miljön vad gäller myndigheter, kommuner och enskilda organ som omfattas av offentlighets- och sekretesslagen förs in i sistnämnda lag i stället för i lagen om geografisk miljöinformation.

Remissinstanserna: Se redovisningen av remissinstansernas synpunkter i avsnitt 7.1.

Skälen för regeringens förslag: Tillgången till information om utsläpp i miljön genom sådana informationshanteringstjänster som anges i artikel 11.1 i direktivet får enligt artikel 13.2 inte begränsas med hänvisning till myndigheters verksamhet, skyddet för kommersiell eller industriell information, skyddet för personuppgifter eller akter om en fysisk person, skyddet för tredje part eller skyddet av den miljö som informationen avser.

En begäran om information om utsläpp i miljön får enligt miljöinformationsdirektivet inte avslås på motsvarande grunder. För sådan information har en bestämmelse om undantag från sekretess enligt 19–40 kap. offentlighets- och sekretesslagen införts i 10 kap. 5 § samma lag (prop. 2004/05:65 s. 109 f. och 2008/09:150 s. 324 f.). I offentlighets- och sekretesslagen bör en motsvarande bestämmelse tas in för uppgift om utsläpp i miljön som ingår i en sådan informationshanteringstjänst som avses i artikel 11.1 i Inspiredirektivet.

7.4.6 Sekretessbrytande regel för samarbete om geografisk miljöinformation

Regeringens förslag: I offentlighets- och sekretesslagen införs en bestämmelse som innebär att sekretess enligt 19–40 kap. offentlighets- och sekretesslagen inte hindrar att en myndighet fullgör samarbete om geografisk miljöinformation, informationshanteringstjänster och metadata som en myndighet vid samarbete ska dela med myndigheter, kommuner och enskilda organ inom Europeiska unionen samt med Europeiska unionens institutioner och organ.

Lantmäteriets och lagtextpromemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens, men regeringens förslag har fått en annan lagteknisk utformning då den bestämmelse som begränsar den sekretess myndigheter, kommuner och sådana enskilda organ som omfattas av offentlighets- och sekretesslagen kan återopa vid fullgörande av deltag-

ande i samarbete förs in i sistnämnda lag i stället för i lagen om geografisk miljöinformation.

Remissinstanserna: Se redovisningen av remissinstansernas synpunkter i avsnitt 7.1.

Skälen för regeringens förslag: När en myndighet deltar i samarbete enligt lagen om geografisk miljöinformation och delar information med andra myndigheter, kommuner och enskilda organ inom Europeiska unionen samt med unionens institutioner och organ, får informationsdelningen enligt direktivet bara begränsas för att skydda domstolsförfaranden, allmän säkerhet, nationellt försvar och nationella förbindelser. Som framgår av avsnitt 7.4.2 gör regeringen bedömningen att de tre sistnämnda begränsningsgrunderna motsvarar den sekretess som kan gälla enligt 15 kap. samt 18 kap. 1–3, 8, 11 och 13 §§ offentlighets- och sekretesslagen. Som framgår i avsnitt 7.1 används termen ”domstolsförfaranden” (”the course of justice” i den engelska språkversionen) både i artikel 13.1 andra stycket c och i artikel 17.7. I avsnitt 7.1 anförs vidare att det som i direktivets artikel 13.1 andra stycket c anges om personers möjlighet att få en rättvis rättegång eller en offentlig myndighets möjligheter att genomföra en undersökning av straffrättslig eller disciplinär art närmast får anses utgöra en exemplifiering avseende sådana intressen som typiskt sett kan behöva skyddas för att ”the course of justice” inte ska påverkas negativt. Som framgår i avsnitt 7.4.1 svarar artikel 13.1 andra stycket c mot sekretessgrunderna i 2 kap. 2 § 3 och 4 tryckfrihetsförordningen, dvs. myndigheters verksamhet för inspektion, kontroll eller annan tillsyn, samt intresset att förebygga eller beivra brott. Sekretessbestämmelser som kan hänföras till dessa sekretessgrunder finns i 17 och 18 kap. offentlighets- och sekretesslagen.

Sammantaget anser således regeringen att myndigheter, kommuner och sådana enskilda organ som omfattas av offentlighets- och sekretesslagen ska kunna begränsa samarbete om geografisk miljöinformation och informationshanteringstjänster enbart i den mån någon bestämmelse i 15, 17 eller 18 kap. offentlighets- och sekretesslagen är tillämplig på den aktuella uppgiften. Det torde inte bli aktuellt att tillämpa bestämmelserna i 16 kap. nämnda lag – vilka avser sekretess till skydd för rikets centrala finanspolitik, penningpolitik eller valutapolitik – på uppgifter som utgör geografisk miljöinformation. Sammantaget innebär detta att sekretess enligt 19–40 kap. offentlighets- och sekretesslagen inte bör kunna åberopas vid sådant samarbete.

När en myndighet genom direktåtkomst har tillgång till uppgifter hos andra myndigheter blir följden att uppgifterna blir att betrakta som allmän handling hos den förstnämnda myndigheten. Motsvarande gäller för uppgifter som en myndighet har direktåtkomst till hos ett enskilt organ (jfr avsnitt 6.5 och 6.6). Lantmäteriet har föreslagit att det ska införas en bestämmelse om överföring av sekretess mellan informationsansvariga myndigheter eller andra organ som deltar i samarbetet. Enligt 11 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen gäller att om en myndighet hos en annan myndighet har elektronisk tillgång till en upptagning för automatiserad behandling och en uppgift i denna upptagning är sekretessreglerad, blir sekretessbestämmelsen tillämplig även hos den mottagande myndigheten. Detta gäller dock som huvudregel inte om en sekretessbestämmelse till skydd för samma intresse är tillämplig på uppgiften hos den mot-

tagande myndigheten (11 kap. 8 §). Som framgår ovan är det endast sekretess enligt 15, 17 och 18 kap. offentlighets- och sekretesslagen som kan komma i fråga vid nu aktuellt samarbete. De flesta av bestämmelserna i dessa kapitel är konstruerade så att sekretessen gäller oavsett hos vilken myndighet uppgiften finns. Sammantaget gör regeringen bedömningen att det inte behöver införas någon ny bestämmelse om överföring av sekretess i offentlighets- och sekretesslagen för att skydda uppgifter som myndigheter, kommuner och sådana enskilda organ som omfattas av regleringen i nämnda lag gör tillgängliga i informationshanteringstjänsterna. Det kan dock i det fortsatta arbetet behöva övervägas om det finns skäl att införa en bestämmelse om tystnadsplikt för personer hos sådana enskilda organ som inte omfattas av regleringen i offentlighets- och sekretesslagen och som regeringen kommer att förordna som informationsansvariga. En sådan bestämmelse kan eventuellt behövas eftersom dessa personer genom informationshanteringstjänsterna kommer att få tillgång till fler uppgifter hos de organ som omfattas av offentlighets- och sekretesslagen än vad allmänheten kan få tillgång till.

Datainspektionen, Säkerhetspolisen och Lunds universitet har tagit upp frågan om integritetsskyddet för de personuppgifter som kan förekomma i informationshanteringstjänsterna. Sekretess till skydd för enskilda regleras i 21–40 kap. offentlighets- och sekretesslagen. Som framgått kommer det att saknas möjlighet att åberopa sekretess enligt dessa kapitel vid samarbete mellan informationsansvariga och andra organ som avses i artikel 17.7 i direktivet. Som framgår av avsnitt 7.4.3 förefaller det dock för närvarande vara så att de enda personuppgifter som kommer att ingå i informationshanteringstjänsterna är adresser och fastighetsbeteckningar. Som nämnts tidigare får sådana uppgifter, som inte är kopplade till t.ex. uppgifter om dem som är bosatta på fastigheterna eller adresserna eller äger fastigheterna, i allt väsentligt anses vara harmlösa. I fråga om statistikuppgifter om människors hälsa som kommer att ingå i den geografiska miljöinformationen kan det konstateras, som framgår i avsnitt 7.4.4, att den minsta enhet som sådana uppgifter för närvarande redovisas för är per kommun. Som Statistiska centralbyrån (SCB) framhållit är det beträffande SCB bara statistiska tal, inte de bakomliggande enskilda uppgifterna, som omfattas av åliggandena enligt direktivet. Det mesta talar således för att det inte kommer att förekomma känsliga uppgifter om enskildas personliga förhållanden i informationshanteringstjänsterna.

Sveriges lantbruksuniversitet har påpekat att kan finnas behov av att kunna upprätthålla skyddet för den miljö som informationen avser även vid delning av informationshanteringstjänster mellan myndigheter samt i förhållande till tredje part. Regeringen konstaterar att direktivet enbart medger att ett sådant skydd upprätthålls för informationshanteringstjänster enligt artikel 11.1 första stycket b–e som görs tillgängliga för allmänheten (artikel 13.1 andra stycket h). Det kan dock konstateras att motsvarande sekretessbestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen (20 kap. 1 §) är utformad på ett sådant sätt att den är tillämplig hos alla myndigheter och således gäller fullt ut när det gäller uppgifter som ska ingå i nämnda informationshanteringstjänster som görs tillgängliga för allmänheten. Någon grund för motsvarande begränsning när det gäller samarbete och delning av tjänster mellan informationsansvariga finns emellertid inte i direktivet. Lantmäteriet och Naturvårdsverket har anfört att regler-

na om begränsning i informationsansvaret bör utformas på samma sätt oavsett om informationen tillhandahålls för allmänheten eller för myndigheter. Regeringen konstaterar att en sådan lösning inte är möjlig om man ska uppfylla kraven i direktivet och knappast heller ändamålsenlig. Syftet med samarbetet och delningen av informationshanteringstjänster mellan informationsansvariga är delvis ett annat än syftet som ligger bakom att allmänheten ska ha tillgång till geografiska miljöinformation.

En sekretessbrytande bestämmelse som möjliggör det nu behandlade samarbetet mellan såväl svenska som mellan svenska och utländska organ bör således införas i offentlighets- och sekretesslagen. Bestämmelsen bör ha de begränsningar som behandlats ovan. Av 8 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen framgår att en uppgift för vilken sekretess gäller inte får röjas för enskilda eller andra myndigheter om inte annat anges i den lagen eller i lag eller förordning som den lagen hänvisar till. På motsvarande sätt framgår av 8 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen att en uppgift för vilken sekretess gäller inte får röjas för en utländsk myndighet eller en mellanfolklig organisation annat än under vissa förutsättningar. Så får bl.a. ske om utlämnande sker i enlighet med särskild föreskrift i lag eller förordning. Som nämnts i avsnitt 6.5 och 6.6 bör regeringen få meddela föreskrifter om kommuners och enskilda organs informationsansvar, om hur informationsansvaret ska fördelas mellan dem och om skyldigheter för kommuner och enskilda organ att samarbeta med varandra och andra som deltar i systemet för geografisk miljöinformation. Vidare kommer regeringen, med stöd av 8 kap. 13 § regeringsformen, att meddela föreskrifter om statliga förvaltningsmyndigheters informationsansvar och samarbetsskyldigheter. Med hänsyn till detta och till regleringen i 8 kap. 1 och 3 §§ offentlighets- och sekretesslagen bör den sekretessbrytande bestämmelsen i offentlighets- och sekretesslagen hänvisa till sådant samarbete om geografisk miljöinformation och informationshanteringstjänster som sker med stöd av föreskrifter i en förordning som har meddelats i anslutning till lagen om geografisk miljöinformation.

8 Fastighetsregistrets ändamål

Regeringens förslag: Fastighetsregistret ska i fråga om personuppgifter även ha till ändamål att tillhandahålla uppgifter vid fullgörande av informationsansvar eller samarbete enligt lagen om geografisk miljöinformation, om personuppgifterna utgörs av en fastighets registerbeteckning eller adress. Direktåtkomst ska få medges till sådana personuppgifter. Lagen (2000:224) om fastighetsregister ändras i enlighet med detta.

Lantmäteriets och lagtextpromemorians förslag överensstämmer i stort sett med regeringens förslag. I regeringens förslag har tydliggjorts att även direktåtkomst till personuppgifter som utgörs av adresser och fastighetsbeteckningar får ske för ändamål att tillhandahålla uppgifter enligt lagen om geografisk miljöinformation.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna har tillstyrkt eller inte haft några synpunkter på promemorians förslag. *Lantmäteriet* har dock föreslagit att personuppgifter som utgörs av fastighetsbeteckningar och adresser, vilket får anses vara harmlösa personuppgifter, ska kunna tillhandahållas utan att ändamål behöver anges enligt 2 § lagen om fastighetsregister. *Datainspektionen* har påpekat att det finns begränsningar som måste beaktas, angående direktåtkomst till fastighetsregistret, i 7 § första stycket i lagen (2000:224) om fastighetsregister.

Skälen för regeringens förslag: Enligt Inspiredirektivets bilaga I, tema 5 och tema 6, omfattas geografisk miljöinformation som utgörs av adresser och fastighetsområden av direktivet. I direktivet beskrivs de på följande sätt. Adresser – läge för fastigheter på grundval av adressuppgifter, vanligen i form av gatunamn, gatunummer och postnummer. Fastighetsområden – områden definierade av fastighetsregister eller motsvarande.

En fastighets registerbeteckning och adress kommer att utgöra geografisk miljöinformation enligt lagen om geografisk miljöinformation. Sådan information kan även utgöra personuppgifter enligt personuppgiftslagen (1998:204) exempelvis i de fall det är fråga om en adress eller en fastighetsbeteckning för en fastighet för vilken lagfart har beviljats.

I lagen (2000:224) om fastighetsregister regleras för vilka ändamål fastighetsregistret ska tillhandahålla uppgifter och för vilka ändamål direktåtkomst får medges.

Tillgängliggörandet av geografisk miljöinformation i form av adresser och fastighetsbeteckningar kommer att ske genom direktåtkomst eller genom utlämnande på upptagning för automatiserad behandling. Lagen om fastighetsregister måste därför kompletteras med en ändamålsbestämmelse med innebörden att registret ska ha till ändamål att tillhandahålla uppgifter vid fullgörande av informationsansvar eller samarbete enligt lagen om geografisk miljöinformation. Vidare måste det, såsom *Datainspektionen* har påpekat, i lagen om fastighetsregister anges att direktåtkomst till personuppgifter i form av en fastighets registerbeteckning eller adress får medges även för detta ändamål.

Direktivet kräver att direktåtkomst ska kunna medges för ett flertal användare samtidigt. Sådant medgivande av direktåtkomst ska kunna ske både genom en förprövning gentemot en obestämd krets (t.ex. allmänhetens tillgång till information via visningstjänster) och genom en prövning i det enskilda fallet gentemot en enskild användare eller en krets användare (t.ex. en myndighets eller flera myndigheters tillgång till information via nedladdningstjänster inom ramen för samarbetet om geografisk miljöinformation). För olika typer av geografisk miljöinformation och informationshanteringstjänster kommer det således att medges olika typer av tillgång dels för olika aktörer, dels beroende på förekommande möjligheter att begränsa tillgången, ta ut avgifter och ställa upp andra villkor som t.ex. licenser. I det sammanhängande systemet för geografisk miljöinformation kan detta lösas genom att dessa mottagarkretsar medges olika behörigheter till systemet och därmed också informationen.

Direktivets genomförandebestämmelser är ännu inte klara och det sammanhängande systemet har ännu inte testats eller tagits i drift. Det är därför för tidigt att ta ställning till *Lantmäteriets* förslag om att personuppgifter som utgörs av fastighetsbeteckningar och adresser ska kunna

9 Fastighetsregisterkartan

Regeringens bedömning: Reglerna som medger möjlighet att föra manuell registerkarta bör upphöra att gälla. Regeringen avser att ge Lantmäteriet i uppdrag att genomföra en övergång till rikstäckande digital registerkarta.

Lagtextpromemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens bedömning. Det remitterade förslaget innebar att reglerna om förande av manuell registerkarta ska upphöra att gälla 2011.

Remissinstanserna: Flertalet av de remissinstanser som har kommenterat frågan har tillstyrkt förslaget. *Göteborgs kommun* anför att kommunen behöver god tid på sig att genomföra en fullständig redovisning av exempelvis rättigheter och gemensamhetsanläggningar i registerkartan. *Lantmäteriet* tillstyrker förslaget men anser att det bör finnas en möjlighet för regeringen att, om särskilda skäl föreligger, föreskriva om anstånd för kommunala lantmäterimyndigheter att föra digital registerkarta efter den 15 maj 2011. Ett sådant särskilt skäl kan föreligga om Lantmäteriet inför ett nytt gränssnitt för ajourhållning. Även *Malmö kommun* bedömer att ett dispensförfarande eventuellt kan bli aktuellt för några kommuner. *Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)* anser att Sverige måste ha ett samlat och uppdaterat fastighetsregister. Det är bra att de kommunala lantmäterimyndigheterna (KLM) inte åläggs ett informationsansvar i miljöinformationsförordningen. Den tidsram som föreslås är dock inte realistisk och troligtvis inte ens nödvändig för Inspiredirektivets genomförande i svensk lagstiftning. Förbundet anser att Lantmäteriet bör få i uppdrag att tillsammans med SKL och de kommunala lantmäterimyndigheterna utarbeta en realistisk tidplan. *Motala kommun* är positiv till att Lantmäteriet blir den informationsansvariga myndigheten för information i registerkartan, men avstyrker den föreslagna ändringen. Kommunen anser vidare att konsekvenserna behöver utredas ytterligare.

Skälen för regeringens bedömning: Registerkartan regleras i förordningen (2000:308) om fastighetsregister. I förordningens 3 § anges att den digitala registerkartan ingår i fastighetsregistrets allmänna del. I 37 § regleras vilka uppgifter som ska redovisas på registerkartan.

I 39 § regleras att en uppgift som både ska redovisas på registerkartan och på annat sätt i den allmänna delen ska föras in på kartan i omedelbar anslutning till den övriga registreringen. Varje lantmäterimyndighet svarar för förande av registerkartan inom sitt område. Den information som förs i den digitala registerkartan är sådan information som regleras i bilaga I till Inspiredirektivet (fastighetsområden). Förandet av den digitala registerkartan är ur ett Inspireperspektiv att betrakta som en offentlig arbetsuppgift som är reglerad i författning.

Det finns även regler om fastighetsregistret i 19 kap. fastighetsbildningslagen (1970:988). I kapitlet finns bl.a. uppgifter om innehåll och fel

i fastighetsregistret. Dessutom finns regler om att uppgift om fastighetsbildning och fastighetsbestämning ska föras in i fastighetsregistret snarast möjligt efter att förrättningen avslutats och vunnit laga kraft (19 kap. 3 §). I 19 kap. 6 § regleras att lantmäterimyndigheten svarar för att föra in eller ta bort uppgifter i fastighetsregistrets allmänna del.

Enligt huvudregeln i 2 § första stycket fastighetsregisterförordningen ansvarar Lantmäteriet för drift och förvaltning av fastighetsregistret. Detta innebär också registerkartan i digital form eftersom denna enligt 3 § förordningen utgör en del av registret. I 2 § andra stycket finns dock ett undantag som säger att en kommunal lantmäterimyndighet som inte använder statens system för automatiserad behandling av registerkartor själv ansvarar för drift och förvaltning av sitt system. För att en kommun ska få tillstånd att inrätta en kommunal lantmäterimyndighet ska kommunens informationssystem ha en sådan teknisk standard att det informationsutbyte som behövs mellan stat och kommun inom lantmäteriområdet säkerställs (2 § femte punkten lagen [1995:1393] om kommunal lantmäterimyndighet).

I regeringens proposition Ansvaret för fastighetsbildningsverksamheten m.m. (prop. 1995/96:78) anges att den kommunala lantmäterimyndighetens informationssystem ska ha sådan teknisk standard som säkrar utbyte och information mellan stat och kommun inom lantmäteriområdet. I propositionen anger regeringen också att ett krav för att få inrätta en kommunal lantmäterimyndighet är att kommunen kan visa att den har tillgång till tekniska system som kan leverera och hämta information enligt en viss standard så att utbytet av information mellan stat och kommun garanteras. Viktigast är enligt propositionen en gemensam teknisk standard för registreringen mot fastighetsdatasystemet samt vid uppbyggnad och förvaltning av digital registerkarta.

Innan registerkartan började föras digitalt fördes den helt och hållet manuellt (i pappersform) och hörde då rättsligt till fastighetsregistret men utgjorde inte en del av registret. Eftersom övergången från manuell till digital registerkarta ännu inte fullständigt har genomförts finns det fortfarande bestämmelser om förande av manuell registerkarta i 30 och 31 §§ fastighetsbildningskungörelsen (1971:762). Det är i dagsläget endast kommunala lantmäterimyndigheter som inte har övergått till att föra den i fastighetsregistret ingående digitala registerkartan. Den digitala registerkartan som ingår i fastighetsregistrets allmänna del uppdateras i dagsläget kontinuerligt av 20 kommunala lantmäterimyndigheter vad gäller fastighetsindelningen. Arbete pågår hos ytterligare ett tiotal kommuner, med målsättningen att ha kommit igång med kontinuerlig ajourhållning senast vid halvårsskiftet 2010. Uppbyggnaden av informationen i digital form har kommit olika långt hos de kommunala lantmäterimyndigheterna och ajourhållningen i den digitala registerkartan görs, i de fall den förekommer, oftast periodiskt en gång per månad för planer och oftast kontinuerligt för rättigheter och gemensamhetsanläggningar. Markreglerande bestämmelser ajourförs kontinuerligt av Lantmäteriet, även inom de kommunala lantmäterimyndigheternas verksamhetsområden.

Lagen om kommunal lantmäterimyndighet trädde i kraft den 1 januari 1996. Det har alltså gått mer än 14 år sedan regeringen aviserade de krav på digital teknik för registrering som en kommunal lantmäterimyndighet ska uppfylla. Den anpassningsperiod för teknikutveckling etc. som de

kommunala lantmäterimyndigheterna fick genom möjligheten att även fortsatt föra manuell registerkarta bör nu tas bort. Det åligger lantmäterimyndigheten att föra fastighetsregistret i omedelbar anslutning till exempelvis ett fastighetsbildningsbeslut. Registerkartan utgör inget undantag. Den fördröjning av registreringen som i dag förekommer, i vissa fall upp till en månad eller längre, är inte acceptabel. Detta gäller särskilt med hänsyn till det ökade behovet av tillgänglighet till elektroniskt lagrad information i samhället.

Regeringen anser, i likhet med några av remissinstanserna att Sverige måste ha ett samlat och uppdaterat fastighetsregister och att det inte är ändamålsenligt att ålägga de kommunala lantmäterimyndigheterna ett informationsansvar i enlighet med Inspire. Informationsansvaret bör läggas på den mest lämpliga nivån, dvs. i detta fall på Lantmäteriet. Regeringen har förståelse för att den teknikutveckling som pågår och som det finns behov av gör att samtliga kommuner inte hinner anpassa sin verksamhet och tekniska system till 2011.

Genomförandebestämmelserna för information som omfattas av Inspiredirektivets bilaga I beslutades av Inspire-genomförandekommittén i december 2009. Medlemsstaterna ska inom två år ha anpassat ny och kraftigt omstrukturerad information och tjänster, respektive sju år avseende befintlig information och tjänster, till de specifikationer som regleras i genomförandebestämmelserna. Den information som ingår i den digitala registerkartan bör i förhållande till direktivet anses som befintlig information. Det är därför enligt regeringens uppfattning lämpligt att samtliga kommuner har övergått till att föra den nationella registerkartan när befintlig geografisk information och informationshanteringstjänster ska finnas tillgängliga i det sammanhängande systemet 2017. Regeringen avser att ge Lantmäteriet i uppdrag att efter samråd med Sveriges Kommuner och Landsting genomföra en övergång till rikstäckande digital registerkarta.

10 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Den nya lagen om geografisk miljöinformation samt ändringarna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och lagen (2000:224) om fastighetsregister träder i kraft den 1 januari 2011.

Lantmäteriets och lagtextpromemorians förslag var att lagändringarna skulle träda i kraft under 2009 eftersom Inspiredirektivet skulle ha genomförts i svensk rätt i maj 2009.

Remissinstanserna har inte haft några synpunkter på tidpunkten för ikraftträdandet.

Skälen för regeringens förslag: Den svenska lagstiftning som behövs för att genomföra Inspiredirektivet skulle ha varit i kraft i maj 2009. Genomförandet är försenat och lagändringarna bör därför träda i kraft så snart som möjligt, nämligen den 1 januari 2011.

Skyldigheter enligt lagen om geografisk miljöinformation förutsätter ett utpekande som informationsansvarig för viss geografisk miljöinformation enligt förslaget till förordning.

Direktivet har en förhållandevis komplicerad tidsplan för det faktiska genomförandet. Direktivet sätter ramarna för infrastrukturen. Alla detaljer regleras i ett antal genomförandebestämmelser som ska tas fram under de närmaste åren i enlighet med direktivet. Tidsplanen för framtagandet av genomförandebestämmelserna har beskrivits i avsnitt 5. Själva det praktiska genomförandet, dvs. framtagande av metadata, harmonisering av den geografiska miljöinformationen och tjänsterna, m.m. följer därefter en tidsplan som slagits fast i direktivet.

För metadata gäller att senast två år efter dagen för antagandet av genomförandebestämmelserna ska metadata finnas framtagna för den information och tjänster som motsvarar de teman som förtecknas i bilagorna I och II till direktivet (artikel 6 a). För information och tjänster som motsvarar de teman som förtecknas i bilaga III är tidsfristen 5 år efter antagandet (artikel 6 b). Detta betyder att metadata avseende information och tjänster som omfattas av bilaga I och II ska finnas senast den 3 december 2010 och av bilaga III senast den 3 december 2013.

Själva harmoniseringen av information och tjänster (anpassningen till direktivets och genomförandebestämmelsernas krav på standard och interoperabilitet) ska sedan färdigställas inom olika tidsramar beroende på vilken bilaga i direktivet som berörs samt om informationen är nyinsamlad eller kraftigt omstrukturerad respektive befintlig (artikel 7.3). Nyinsamlad information innebär att hela datamängden är ny, dvs. datamängden existerar inte i dag. Kraftigt omstrukturerad innebär att hela datamängden flyttas till en helt ny struktur. Detta lämnar ett visst tolkningsutrymme. Om endast ett nytt objekt tillförs en datamängd eller att en viss relation förändras innebär detta inte att datamängden är kraftigt omstrukturerad. Inte heller om ett nytt referenssystem införs. Om däremot informations- och datamodeller, dvs. beskrivning av hur data i en datamängd ska struktureras förändras, bör informationen anses som kraftigt omstrukturerad. När det gäller nyinsamlad och kraftigt omstrukturerad information ska denna göras tillgänglig och vara i överensstämmelse med genomförandebestämmelserna inom två år efter antagandet. För befintlig information och tjänster är tidsramen sju år. Detta innebär att nyinsamlad och kraftigt omstrukturerad information som omfattas av bilaga I ska finnas tillgänglig i det sammanhängande systemet i enlighet med dataspecifikationerna senast någon gång under våren 2012 och befintlig information våren 2017 (tidpunkterna är beroende av när genomförandebestämmelserna antas). För information och tjänster som berörs av bilaga II och III gäller senare delen av 2014 respektive 2019 (tidpunkterna är beroende av när genomförandebestämmelserna antas). Det praktiska genomförandet kommer följaktligen att pågå under en lång tidsperiod.

Detta hindrar inte att det sammanhängande systemet ska finnas på plats och kunna användas senast i maj 2011, då söktjänster och visningstjänster enligt genomförandebestämmelserna ska finnas i en preliminär version. När det gäller övervakning och rapportering finns en särskild tidsplan fastslagen i direktivet. Senast den 15 maj 2010 ska medlemsstaterna rapportera uppbyggnad, användning etc. av infrastrukturen till kommissionen. En sådan uppdaterad rapport ska sedan sändas vart tredje år med början senast den 15 maj 2013. Förutom den treåriga rapporteringen ska en årlig utvärdering av indikatorerna genomföras och göras tillgänglig årligen.

På grund av direktivets tidsplan kommer det att finnas behov av detaljerade övergångsbestämmelser till förordningen om geografisk miljöinformation.

Prop. 2009/10:224

11 Ändring i lagen om Statens va-nämnd

Regeringens förslag: I lagen (1976:839) om Statens va-nämnd byts ordet ”miljööverdomstol” ut mot ”mark- och miljööverdomstol”.

Skälen för regeringens förslag: I propositionen Mark- och miljödomstolar har regeringen föreslagit att Miljööverdomstolen byter namn till Mark- och miljööverdomstolen. I 20 § lagen (1976:839) om Statens va-nämnd nämns Miljööverdomstolen. Paragrafen bör följdändras. Ändringen bör träda i kraft den 2 maj 2011.

12 Konsekvenser

Genomförandet av Inspiredirektivet är ett viktigt steg i rättsutvecklingen inom området informationsteknik (IT) och påverkar inte bara regeringens arbete inom miljöpolitiken utan också möjligheten att nå regeringens mål inom e-förvaltning, regelförenkling och en effektiv nationell försörjning med grundläggande geografisk information (geodata). I direktivet tas ett samlat rättsligt grepp om frågor kring elektronisk tillgång till och utbyte av grundläggande delar av samhällets offentliga information vilket kan ses som ett genombrott för den fortsatta utvecklingen av e-samhället. Avsaknaden av sådana sektorsövergripande regler inom området elektroniskt informationsutbyte i svensk rätt har hittills haft en bromsande verkan för utvecklingen, inte minst av svensk e-förvaltning.

Inspiredirektivet ger en rättslig ram för uppbyggnaden av informationsinfrastrukturen genom att den innehåller regler för harmonisering av informationen och för de tjänster som gör informationen tillgänglig liksom av villkoren för tillgång till informationen. Grundläggande offentlig information, inte bara den geografiska som omfattas av Inspiredirektivet, förknippas i dag med ett antal problem som gör det svårt att hitta informationen, bedöma användbarheten, få tillgång till den och att kunna kombinera olika informationsslag. För att lösa problemen krävs det bestämmelser – en rättslig ram – som rör beskrivningar, utbyte, delning, tillgång till och utnyttjande av viss harmoniserad grundläggande offentlig information. Den rättsliga ram som Inspire ger för den geografiska informationen kommer att få stor betydelse för en framgångsrik miljöpolitik för att uppnå EU:s och nationella miljömål. Den är också en nödvändig förutsättning för att uppnå regeringens mål främst i den nationella handlingsplanen för e-förvaltningen men även i regeringens arbete med regelförenkling.

En grundläggande infrastruktur för geografisk information kan användas för många olika syften och i många olika verksamheter, offentliga som privata, och av allmänheten. Ett prioriterat syfte för Inspire är skyddet för miljön och människors hälsa. Betydelsen av ett stöd för miljöpolitiken i form av beskrivningar av tillståndet i och utvecklingen av människors omvärld har förstärkts i EU-lagstiftningen, bl.a. genom antagandet av det sjätte miljöhandlingsprogrammet 2001. I dag finns det ett stort antal miljörelaterade EU-direktiv som ställer krav på medlemsländerna om rapportering i olika miljöfrågor. Miljöhandlingsprogrammet och andra miljödirektiv ställer krav på ökad kunskap om den rumsliga dimensionen när det gäller kartläggning, uppföljning och planering inom miljöområdet i vid bemärkelse. För en sådan kunskap krävs att det dels är möjligt att få tillgång till den geografiska informationen, dels att det är möjligt att använda den som underlag för analyser, genomföranden och uppföljningar. I dag finns stora problem förknippade med tillgången till harmoniserad information och tjänster. För att lösa problemen krävs det bestämmelser som rör utbyte, delning, tillgång till och utnyttjande av harmoniserad geografisk information m.m. Enklare tillgång till geografisk information bidrar till att effektivisera arbetet med miljökonsekvensbeskrivningar, att göra olika miljöbedömningar, att genomföra miljöövervakning och olika åtgärder för att förbättra miljön, samt till att höja kvalitén på analyser, beslutsunderlag m.m.

Stora effektivitets- och besparingsvinster inom miljömålsarbetet finns att hämta i den infrastruktur som nu byggs upp enligt Inspiredirektivet, då en viktig förutsättning för att uppfylla miljökvalitetsmålen är att det finns ett effektivt miljöinformationssystem där relevanta indikatorer om miljön kan fångas upp, analyseras och tjäna som underlag för beslut om åtgärder på alla förvaltningsnivåer. Inspire är också nära sammanlänkat med det s.k. SEIS-systemet; Shared Environmental Information System. SEIS är ett initiativ från kommissionen och Europeiska miljöbyrån (EEA) för att, tillsammans med EEA:s medlemsstater, inrätta ett samlat informationssystem för all miljöinformation, inrätta webbtjänster för tillgång till information och förenkla medlemsländernas rapporterings skyldigheter enligt unionens miljölagstiftning. Genomförs Inspiredirektivet på korrekt sätt, kommer förutsättningarna att förbättras för den nationella uppföljningen av de nationella miljökvalitetsmålen. Den ökade tillgången till geografisk information (och därigenom till geografisk miljöinformation) samt möjligheten att kombinera informationen från olika källor och mellan medlemsländer innebär väsentligt ökade möjligheter när det gäller att planera, genomföra och övervaka europeiska miljöåtgärder.

E-förvaltning

En rationell, resurssnål och hållbar utveckling av samhällets informationsinfrastruktur utgör en grund i en IT-baserad verksamhetsutveckling av den offentliga förvaltningen. EU har enats om en gemensam definition av e-förvaltning; verksamhetsutveckling inom offentlig förvaltning som drar nytta av informations- och kommunikationsteknik kombinerad med organisatoriska förändringar och nya kompetenser. I den nationella handlingsplanen för e-förvaltning lyfts prioriterade insatsområden fram. Ge-

mensamt för dessa är att de lyfter fram behovet av en tydlig struktur för de mjuka delarna i en IT-infrastruktur, vilka främst rör frågor om regelverk, verksamhet, ansvar, samordning, standardisering samt finansiering – samma frågor som regleras i Inspiredirektivet.

I dag saknas det regler i svensk rätt som samlat hanterar frågor kring elektronisk tillgång till och elektroniskt utbyte av samhällets grundläggande informationsresurser. Införandet av Inspiredirektivet innebär ett steg mot ett sådant sammanhållet regelverk inom geodataområdet. Det sammanhållna regelverket innefattar ett antal komponenter som har betydelse för utvecklingen av den nationella e-förvaltningen. Exempelvis när det gäller *rättsutveckling inom området e-förvaltning* medför införandet av Inspiredirektivet rättslig reglering av ett antal e-förvaltningsfrågor, vilket kan nyttjas vid den rättsutveckling som förutskickats i andra förslag (främst e-delegationens betänkande SOU 2009:86 Strategi för myndigheternas arbete med e-förvaltning). Inspiredirektivet introducerar gemensamma regler för myndigheternas ansvar för information (utformning, metadata, tjänster), för samverkan och samarbete mellan myndigheter och andra berörda organ, samt för finansiering och avgifter.

När det gäller *teknisk infrastruktur* betyder genomförandet av Inspiredirektivet att det skapas ett sammanhängande system (en teknisk infrastruktur) där geografisk miljöinformation kan hämtas för nyttjande. Den tekniska infrastrukturen kan utgöra ett mönster för den tekniska infrastrukturen som behövs för en fungerande allmän e-förvaltning och även bygga vidare på den för ett sådant syfte.

Direktivet medverkar också till *effektivare e-förvaltningsprocesser*. Skapandet av Inspire-infrastrukturen kommer att innebära ett effektivare tillhandahållande och ett ökat nyttjande av geografisk miljöinformation. E-förvaltningsprocesser som är beroende av geografisk miljöinformation kommer att effektiviseras. Genomförandet av Inspiredirektivet kommer att utgöra ett gott exempel på hur ökad tillgänglighet av information generellt kan öka effektiviteten i nationella och internationella e-förvaltningsprocesser.

Regelförenkling

Direktivets genomförande har också positiva effekter på arbetet med regelförenkling. Ett företag vars verksamhet på ett direkt eller indirekt sätt bidrar till att öka och bredda användningen av offentlig information (i detta fall geografisk information) i samhället genom att skapa informationstjänster eller produkter, måste i dagsläget ägna både tid och resurser för att först och främst orientera sig i det komplexa regelverket som gäller för informationsförsörjande myndigheter. Företaget måste vända sig till olika myndigheter för att hitta rätt information, och uppfylla olika förutsättningar eller villkor som myndigheterna ställer p.g.a. relevanta författningar för att få tillgång till informationen. Inspiredirektivet innebär att myndigheter måste samarbeta med varandra för att skapa enhetlighet i sina rutiner och tjänster för tillgång till och användning av information. Inspiredirektivet reglerar inte näringslivets tillgång till den geografiska informationen, men arbetet med införandet av harmoniserade tjänster och enkla regler för tillhandahållande mellan myndigheter kommer att ha indirekta positiva effekter också för den privata sektorn.

Direktivet innebär att berörda myndigheter (ca 20 bedöms direkt beröras som informationsansvariga) måste använda betydande resurser för att skapa metadata för sin information och sina tjänster, harmonisera eller standardisera information samt skapa och upprätthålla olika sök-, visnings- och nedladdningstjänster m.m. Allt detta ska ske enligt de genomförandebestämmelser som Europeiska kommissionen tar fram. Direktivet innebär också att dessa insatser samordnas nationellt och att rapportering sker till EU. Kostnaderna för att genomföra direktivet uppskattas för berörda svenska myndigheter under de första åren uppgå till ca 100 miljoner kronor per år. Den största andelen av kostnaderna faller på Lantmäteriet (ca 50 miljoner kronor per år). I budgetpropositionen för 2010 har regeringen avsatt 50 miljoner kronor per år för perioden 2010–2012 för genomförandet av Inspiredirektivet. Medlen ska användas för att samordna genomförandet, för att ta fram den nationella portalen samt för att finansiera vissa andra merkostnader som följer av direktivet. Hur stora kostnader som uppstår i respektive myndighet och hur de särskilt avsatta medlen ska fördelas mellan respektive myndighet kommer att klargöras i ett senare skede av genomförandearbetet. Övriga merkostnader ska finansieras inom myndigheternas befintliga ramar eller inom ramen för utgiftsområde 20, Allmän miljö- och naturvård.

Nyttan av Inspire

Genomförandet av direktivet kommer att innebära en ökad kostnads-effektivitet i hanteringen av geografisk information. Olika analyser som gjorts visar att det är sannolikt att de totala nyttorna för att genomföra direktivet överstiger de totala kostnaderna. Tyngdpunkten för investeringarna ligger i början av perioden, medan resultaten i sin helhet visar sig först på 10–15 års sikt. Kommissionen har genomfört en utvidgad konsekvensanalys för Inspire. Konsekvensanalysen visar att nödvändiga investeringar kommer att belasta den offentliga sektorn med motsvarande ca en procent av dagens totala kostnader för geografisk information. Fördelarna omfattar bl.a. miljövinster, vinster i många andra delar av den offentliga sektorn och vinster för näringslivet.

Nyttan av Inspire uppkommer inom många olika samhällssektorer, bl.a. genom tillgången till bättre beslutsunderlag och minskade arbetsinsatser för att få tillgång till informationen och att anpassa information från olika källor så att den går att kombinera. Effektivitetsvinster kan exempelvis uppkomma inom följande områden:

- informationssökning och tillgång till information för miljökonsekvensbedömningar, fastighetsvärdering, kreditgivning, planläggning, tillståndsförfaranden, planering av infrastruktursatser etc.,
- miljöövervakningsuppgifter och skogsbruksplanering,
- förvärv och planering av exempelvis skyddsvärda naturområden samt övriga naturvårdsuppgifter,
- samverkan mellan olika aktörer för att undvika dubbelarbete vid insamling och förvaltning av informationen,

- förebyggande arbete och eftervård vid miljöskador vid t.ex. Prop. 2009/10:224
översvämningar, stormar och kemikalieutsläpp, samt
- samverkan med andra europeiska länder och EU-rapportering.

Myndigheter och kommuner

Myndigheter och offentliga aktörer på alla nivåer (EU, nationell, regional och lokal) utgör den största användargruppen av den information och de tjänster som omfattas av Inspiredirektivet. Direktivet tillämpas på geografisk information som myndigheter förfogar över och på utbyte av information myndigheterna emellan. Den offentliga informationens tillgänglighet kommer att öka väsentligt och möjligheten att enkelt, både tekniskt och avtalsmässigt, få tillgång till harmoniserad information från flera tillhandahållare kommer att få stor betydelse i olika offentliga verksamheter. Användningen av den digitala informationen bedöms också öka som en följd av direktivet. Direktivet och den nationella infrastrukturen för geografisk information som byggs upp får som effekt att myndigheter som utnyttjar informationen kan göra stora vinster i form av minskade arbetskostnader, minskad tidsåtgång och en högre kvalitet i t.ex. beslutsunderlag inom olika verksamheter. Även forskning och utbildning kommer att dra stor nytta av samlad tillgång till harmoniserad information, vilket i sin tur kommer att ge förutsättningar för effektiviseringar av informationshanteringen inom såväl offentlig som privat verksamhet. Ett genomförande av Inspiredirektivet bidrar till högre effektivitet och kvalitetshöjning i genomförandet av den offentliga verksamheten. Ett problem i sammanhanget är dock att kostnader och nytta i stor utsträckning uppkommer hos olika aktörer, dvs. de myndigheter som har stora kostnader för att anpassa sin information etc. inte är desamma som får del av vinsterna eller nyttan.

I den remiss som Miljödepartementet genomfört beträffande konsekvenser av Inspire (M2008/413/H) har myndigheterna bl.a. pekat på följande nyttor:

- kostnadseffektiv och förenklad tillgång till information och tjänster leder till ökad nytta för alla användare. Åtkomsten till andra myndigheters information förenklas vilket leder till en effektivare verksamhet,
- samverkan med myndigheter i övriga europeiska länder underlättas genom enhetliga specifikationer för olika datateman, enklare åtkomst genom nationella geodataportaler och harmoniserade villkor för användning av information,
- mindre dubbelarbete vid all insamling och förvaltning av information,
- ökad effektivitet i verksamheten genom att metadata kommer att finnas för information och tjänster,
- avtalshantering för användning av geografisk information kommer att underlättas,
- standardisering och harmonisering underlättar utbyte av geografisk information,
- den förbättrade tillgången till information leder till bättre beslut och till kostnadsbesparingar,

- genom samordning och kvalitetssäkring av geografisk information kan rationalisering ske och ekonomiska vinster inhämtas, och
- ärendehantering kan automatiseras och informationskvaliteten förbättras.

Medborgare, forskning och utveckling och det privata näringslivet

Allmänheten kommer i enlighet med direktivet att ha tillgång till informationen genom olika tjänster på Internet. Universitet och högskolor kommer att kunna använda informationen i utbildning och forskning i olika discipliner till bl.a. gränsöverskridande analyser. Privata aktörer kommer att erbjudas avtalad tillgång till information och tjänster via Geodataportalen. Detta skapar också förutsättningar för utveckling av olika typer av medborgartjänster som underlättar kontakterna mellan medborgare, företag och myndigheter.

Den sociopolitiska vinsten av direktivets genomförande inbegriper bl.a. nytta för medborgarna, t.ex. bättre tillgång till information, bättre insyn, större möjlighet att delta och påverka, och nytta för näringslivet, t.ex. grund för fler innovationer, nya affärsmöjligheter, nya tillämpningar som ger fler arbetstillfällen. För forskning och utveckling kommer direktivet att innebära nya och ökade möjligheter till analyser och annan användning av information av hög kvalitet.

Inspire förbättrar möjligheterna för det privata näringslivet att exploatera offentlig information i enlighet med PSI-direktivet, genom en bättre tillgänglighet till harmoniserad information och grundläggande tjänster. Det blir också möjligt för den privata sektorn att publicera sin information tillsammans med offentlig information.

Inspire förbättrar även möjligheterna att uppfylla åtagandena enligt Århuskonventionen (artikel 5–9) om medborgarnas tillgång till offentlig information, särskilt på miljöområdet.

13 Författningskommentar

13.1 Förslaget till lag om geografisk miljöinformation

1 §

I paragrafen anges att det i Sverige ska finnas en infrastruktur med ett sammanhängande system för tillgång till och utbyte av geografisk miljöinformation. Det finns i paragrafen även en definition av geografisk miljöinformation, dvs. geografisk information som har elektronisk form och som är användbar för verksamheter och åtgärder som kan påverka människors hälsa eller miljön. Vilka typer av geografisk miljöinformation som omfattas av lagen framgår av 3 §. Av artikel 4.1 b) i direktivet framgår att det är information i elektronisk form som omfattas. Lagens syfte är således, liksom Inspiredirektivets (artikel 1), att det ska finnas en infrastruktur för tillgång till och utbyte av geografisk miljöinformation. Infrastrukturen och informationen är enligt artikel 1 avsedd att användas för Europeiska unionens miljöpolitik samt för politik och verksamheter som

kan påverka miljön. För att den infrastruktur som lagen syftar till ska fungera, ska det finnas ett sammanhängande system för den geografiska miljöinformationen. Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Överväganden har gjorts i avsnitt 6.1 och 6.2.

2 §

I paragrafens *första stycke* anges, utifrån Inspiredirektivets artikel 1 och mot bakgrund av artikel 15 om Europeiska kommissionens Inspire-geoportal, att det svenska sammanhängande systemet för geografisk miljöinformation ska utgöra en del av det motsvarande europeiska systemet. I *andra stycket* erinras om att regeringen utser den myndighet som ska ansvara för att samordna det svenska sammanhängande systemet och att detta är samordnat med Europeiska unionens system.

Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Överväganden har gjorts i avsnitt 6.2.

3 §

I paragrafen anges vilka typer av geografisk miljöinformation som omfattas av lagen, nämligen sådan geografisk miljöinformation som i fråga om platser eller geografiska områden avser vissa ämnesområden (eller teman) vilka anges i trettiofyra punkter. Den geografiska miljöinformation som omfattas av lagens tillämpning har bestämts utifrån definitionerna av rumsliga data och rumsliga datamängder i Inspire-direktivets artikel 3.2–3.3 och hänvisningen i artikel 4.1 d till temana för rumsliga data i direktivets bilagor I–III. Varje tema har en egen punkt i paragrafen förutom tema 15 och 16 i direktivets bilaga 3 vilka lagts ihop till en punkt, 28.

Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Paragrafen har behandlats i avsnitt 6.3.

4 §

I paragrafen ges en definition av informationshanteringstjänst utifrån definitionen av rumsliga datatjänster i Inspiredirektivets artikel 3.4, bestämmelsen i artikel 4.3, och beskrivningen av nättjänsterna i artikel 11. Det finns ingen skillnad av betydelse mellan direktivets ”rumsliga datatjänster” och ”nättjänster” varför båda uttrycken fått det övergripande namnet informationshanteringstjänst i lagen.

Paragrafen har numrerats om i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Paragrafen har behandlats i avsnitt 6.4.

5 §

I paragrafens *första stycke* som hänför sig till bl.a. artiklarna 3.9, 4.1 a och c, 4.2, 4.3 samt 4.4 anges att myndigheter, kommuner eller enskilda organ som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter, i den omfattning som följer av föreskrifter i anslutning till lagen, ska medverka i det sammanhängande systemet för geografisk miljöinformation genom att hålla sin geografiska miljöinformation och sina informationshanteringstjänster tillgängliga för andra som medverkar i eller använder systemet.

I *andra stycket* anges utifrån direktivets artikel 4.6 att i fråga om kommuner kan informationsansvaret bara avse uppgifter (dvs. geografisk miljöinformation) som kommuner med stöd i annan författning är skyldiga att samla in eller informera om.

Bestämmelser om föreskrifter i anslutning till lagen finns i 8 och 9 §§.

Vilka som utses till informationsansvariga kommer att framgå av den förordning om geografisk miljöinformation som regeringen meddelar i anslutning till lagen.

Paragrafen har behandlats i avsnitt 6.5.

6 §

I paragrafen finns en definition av metadata och anges att informationsansvariga myndigheter, kommuner och enskilda organ som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter ska tillhandahålla metadata (dvs. upplysningar som beskriver den geografiska miljöinformationen och de informationshanteringstjänster som de har informationsansvar för). Bestämmelsen genomför Inspiredirektivets artikel 3.6 och artikel 5 som rör metadata.

Ytterligare bestämmelser om metadata kommer att framgå av den förordningen om geografisk miljöinformation som regeringen meddelar i anslutning till lagen och av genomförandebestämmelser från Europeiska kommissionen.

Paragrafen har behandlats i avsnitt 6.7.

7 §

Enligt Inspiredirektivets artikel 3.10, artikel 4.1 c ii och artikel 12 andra meningen ska medlemsstaterna under vissa förutsättningar tillåta tredje part att medverka i det sammanhängande systemet genom att göra sin geografiska miljöinformation och sina informationshanteringstjänster tillgängliga där. Paragrafen är ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att i det enskilda fallet besluta att någon som inte är informationsansvarig får medverka i det sammanhängande systemet för geografisk miljöinformation.

Av artikel 12 andra meningen framgår att detta förutsätter att deras geografiska miljöinformation och informationshanteringstjänster följer genomförandebestämmelserna, särskilt med avseende på de krav som gäller för metadata, nättjänster och interoperabilitet. Bestämmelser om förutsättningar för frivillig medverkan kommer att framgå av den förordning om geografisk miljöinformation som regeringen meddelar i anslutning till lagen.

Paragrafen har behandlats i avsnitt 6.9.

8 §

Direktivet anger bl.a. i artiklarna 14.1, 14.2, 14.4 och 17.3 vissa förutsättningar för uttag av avgifter och uppställande av andra villkor som exempelvis licenser. Dessa förutsättningar gäller avgifter och villkor för informationsansvariga myndigheters, kommuners och enskilda organs tillgängliggörande av geografisk miljöinformation och informationshanteringstjänster gentemot allmänheten och inom samarbetskretsen. I paragra-

fen anges att den som är informationsansvarig får ta ut avgifter för att tillhandahålla geografisk miljöinformation och informationshanterings-tjänster. Vidare finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om grunder för uttag av avgifter, begränsningar i rätten att ta ut avgifter och andra villkor som kan ställas upp. Kommuner får, om inte annat framgår av föreskrifter om begränsningar och andra villkor, ta ut avgifter enligt de grunder som kommunen själv bestämmer.

Paragrafen har behandlats i avsnitt 6.8.

9 §

I paragrafen finns bestämmelser om bemyndigande till regeringen att meddela de föreskrifter som i övrigt behövs för genomförandet av Inspireredirektivet. *Första punkten* gäller föreskrifter om kommuners och enskilda organs informationsansvar samt hur informationsansvaret ska fördelas mellan dessa (inbegripet frågor om vilken information och vilka informationshanteringstjänster som ska tillgängliggöras elektroniskt i det sammanhängande systemet). *Andra punkten* gäller föreskrifter om skyldigheter för kommuner och enskilda organ att delta i samarbetet i det sammanhängande systemet för geografisk miljöinformation (datadelning enligt direktivets artikel 17). Föreskrifter om samarbete kan komma att träffa även kommuner och organ som inte har något informationsansvar. Samarbetet, som avser tillgängliggörande av geografisk miljöinformation gentemot informationsansvariga i Sverige och EU samt EU:s institutioner och organ samt andra i Sverige och EU som deltar i systemet utan att vara informationsansvariga, har behandlats i avsnitt 6.6.

Bemyndigandet ger inte någon möjlighet för regeringen att överlåta föreskriftsrätten till en myndighet. Med hänsyn till regleringen i 8 kap. 1 och 3 §§ offentlighets- och sekretesslagen och den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen för samarbetet i samma lag måste föreskrifterna meddelas på lägst förordningsnivå. Frågan har behandlats i avsnitt 7.4.6.

Regeringen kommer, med stöd av 8 kap. 13 § regeringsformen, att meddela föreskrifter om statliga förvaltningsmyndigheters informationsansvar och samarbetsskyldigheter.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kommer att meddela tillämpningsföreskrifter t.ex. vad avser hur informationsansvaret och samarbetsskyldigheterna närmare ska fullgöras, samt om metadata enligt 6 § och frivillig medverkan enligt 7 §.

Överväganden har gjorts i avsnitt 6.5, 6.6, 6.7 och 6.9

10 §

I paragrafen erinras om att bestämmelser om sekretess i det allmänna verksamheten och hos vissa enskilda organ finns i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). De enskilda organ som avses är de som anges i 2 kap. 3–5 §§ offentlighets- och sekretesslagen. De sekretessbrytande regler som direktivet ställer krav på vad gäller myndigheter och övriga som omfattas av offentlighets- och sekretesslagen förs in i den lagen. För informationsansvariga enskilda organ som inte faller under offentlighets- och sekretesslagens tillämpningsområde finns bestämmelser om möjligheter att begränsa tillgängliggörandet av information i 11–14 §§ lagen

om geografisk miljöinformation. I 12 § första stycket och 14 § första stycket finns bestämmelser om begränsning av tillgängliggörande på grund immateriella rättigheter som omfattar myndigheter, kommuner och enskilda organ.

11 §

Paragrafen har sitt ursprung i de möjligheter som Inspiredirektivet ger i artikel 13.1 första stycket att begränsa allmänhetens tillgång vid fullgörandet av informationsansvar genom sådana informationshanteringstjänster som gör det möjligt att i metadata söka efter geografisk miljöinformation och informationshanteringstjänster.

Informationsansvariga enskilda organ (som inte faller under offentlighets- och sekretesslagens tillämpningsområde, se 10 § andra stycket) får endast begränsa allmänhetens tillgång till metadata om geografisk miljöinformation och informationshanteringstjänster via s.k. söktjänster, i de fall tillgången kan skada internationella förbindelser, allmän säkerhet eller totalförsvaret. (De sekretessbrytande regler som direktivet ställer krav på avseende allmänhetens tillgång till metadata vad gäller myndigheter och övriga som omfattas av offentlighets- och sekretesslagen förs in i den lagen.)

”Totalförsvaret” motsvarar såväl militär verksamhet (militärt försvar) som civil verksamhet (civilt försvar). Direktivets ”allmän säkerhet” får anses vara vidare än det i svensk rätt använda ”rikets säkerhet” som främst avser frågor om hot mot rikets yttre säkerhet. Med ”allmän säkerhet” kan avses även hot mot den inre säkerheten i ett land, t.ex. mot kritisk infrastruktur. Att en intresseavvägning ska ske med hänsyn till allmänhetens intresse av att informationen är tillgänglig i det sammanhängande systemet framgår av 13 §.

Paragrafen har behandlats i avsnitt 7.1.

12 §

Paragrafen har sitt ursprung i de möjligheter som Inspiredirektivet ger i artikel 13.1 att begränsa fullgörandet av informationsansvar genom övriga informationshanteringstjänster, dvs. allmänhetens tillgång till geografisk miljöinformation och metadata i det sammanhängande systemet för geografisk information via andra informationshanteringstjänster än söktjänster. Utöver frågor om sekretess ger direktivet möjlighet att begränsa tillgängliggörandet av geografisk miljöinformation och metadata gentemot allmänheten om det skulle skada immateriella rättigheter (artiklarna 2.2, 4.5 och 13.1 andra stycket). Denna möjlighet regleras för samtliga informationsansvariga aktörer i lagen om geografisk miljöinformation.

I *första stycket* anges därför att när en myndighet, en kommun eller ett enskilt organ som avses i 5 § fullgör sitt informationsansvar genom en informationshanteringstjänst som gör det möjligt att elektroniskt visa eller ladda ned geografisk miljöinformation eller metadata, att elektroniskt omvandla eller bearbeta informationen eller att elektroniskt koppla ihop olika sådana funktioner med varandra, får allmänhetens tillgång begränsas i den mån som tillgången kan skada immateriella rättigheter. I

fråga om immateriella rättigheter inom ramen för samarbetet hänvisas till 14 §.

I *andra stycket* anges vidare att för informationsansvariga enskilda organ (som inte faller under offentlighets- och sekretesslagens tillämpningsområde, se 10 § *andra stycket*) får det elektroniska tillgängliggörandet av geografisk miljöinformation och metadata via övriga informationshanteringstjänster, begränsas enligt ett antal angivna grunder. I fråga om "totalförsvaret" och "allmän säkerhet" hänvisas till författningskommentaren till 11 §. Att en intresseavvägning alltid ska ske vid bedömningen om geografisk miljöinformation ska tillgängliggöras eller inte framgår av 13 §.

Paragrafens första stycke har behandlats i avsnitt 7.3 och *andra stycket* i avsnitt 7.1.

13 §

Paragrafen har sitt ursprung i direktivets artikel 13.2 och medför att bestämmelserna i 10 och 11 §§ ska tillämpas restriktivt. Därför anges i *punkten 1* att en avvägning ska göras med hänsyn till allmänhetens intresse av att information (och metadata) är tillgängliga i det sammanhängande systemet för geografisk miljöinformation vilket medför att allmänhetens tillgång inte får begränsas om det är uppenbart att uppgiften har sådan betydelse från miljösynpunkt att intresset av allmän kännedom om uppgifterna väger tyngre än de intressen som anges i 10 eller 11 §. Vidare anges i *punkten 2* att allmänhetens tillgång till geografisk miljöinformation och metadata som avser utsläpp i miljön inte får begränsas med stöd av 12 § *andra stycket* 3–6. Med utsläpp avses såväl utsläpp som redan ägt rum som framtida utsläpp. Det krävs dock att det rör sig om utsläpp av någon konkret betydelse för miljön för att paragrafen ska bli tillämplig.

En bestämmelse om intresseavvägning enligt direktivet avseende allmänhetens tillgång till geografisk miljöinformation eller metadata för myndigheter och övriga som omfattas av offentlighets- och sekretesslagen förs in i den lagen.

Paragrafen har behandlats i avsnitt 7.1.

14 §

I paragrafens *första stycke* (som tar sikte på direktivets artikel 2.2 och 4.5) anges att när en myndighet, en kommun eller ett enskilt organ enligt föreskrifter i anslutning till denna lag fullgör en skyldighet att samarbeta om geografisk miljöinformation eller informationshanteringstjänster får fullgörandet begränsas i den mån som fullgörandet kan skada immateriella rättigheter.

Andra stycket har sitt ursprung i de möjligheter som direktivet ger i artikel 17.7 att begränsa fullgörandet av skyldigheten att samarbeta om information och tjänster. Ett enskilt organs fullgörande av deltagande i samarbete genom att elektroniskt tillgängliggöra geografisk miljöinformation för andra deltagande i samarbetet får begränsas endast om det enligt *punkten 1* kan skada internationella förbindelser, allmän säkerhet eller totalförsvaret eller enligt *punkten 2* kan medföra skada för en myn-

dighets verksamhet för inspektion, kontroll eller annan tillsyn eller en myndighets möjligheter att förebygga eller beivra brott. Prop. 2009/10:224

Paragrafen har behandlats i avsnitt 7.1 och 7.3.

15 §

I paragrafens *första stycke* görs hänvisningar till personuppgiftslagen (1998:204), lagen (2000:224) om fastighetsregister, lagen (1993:1742) om skydd för landskapsinformation, säkerhetsskyddslagen (1996:627) samt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, med syfte att uppmärksamma de myndigheter, kommuner och enskilda organ som omfattas av lagen om geografisk miljöinformation på att de kan komma att behöva tillämpa även dessa lagar.

I *andra stycket* anges att vad gäller behandling av personuppgifter enligt lagen om geografisk miljöinformation gäller inte 2 § personuppgiftslagen (1998:204). Bestämmelsen behövs med hänsyn till att det i 2 § personuppgiftslagen anges att om det i en annan lag eller förordning finns bestämmelser som avviker från personuppgiftslagen ska de bestämmelserna gälla. Syftet med bestämmelsen är att klargöra att i fråga om behandling av personuppgifter gäller personuppgiftslagen framför lagen om geografisk miljöinformation. Paragrafens andra stycke har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Hänvisningarna till övriga lagar medför inga förändringar av dessa lagars tillämpningsområden. Exempelvis utgör hänvisningen till upphovsrättslagen en erinran om att upphovsrättsligt skyddat material inte får utnyttjas i strid med bestämmelserna där.

De lagar till vilka hänvisningar görs har behandlats kortfattat i avsnitt 4.2. I fastighetsregisterlagen införs ändringar, se avsnitt 8.

13.2 Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

10 kap. 5 a §

Paragrafen är ny och motsvarar artikel 13.1 första stycket och 13.2 i direktivet.

Av *första stycket* framgår att annan sekretess än som följer av 15 kap. samt 18 kap. 1–3, 8, 11 och 13 §§ inte hindrar att metadata om geografisk miljöinformation eller informationshanteringstjänster görs tillgängliga genom en sådan informationshanteringstjänst som avses i 11 § lagen om geografisk miljöinformation och som tillhandahålls av en myndighet. Det är således fråga om en informationshanteringstjänst som gör det möjligt att söka i metadata om geografisk miljöinformation och informationshanteringstjänster och därmed få tillgång till en träfflista som anger vilken geografisk miljöinformation som finns och hos vilken informationsansvarig den kan återfinnas. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 7.4.2.

Andra stycket innebär att när en informationsansvarig myndighet ska avgöra om en sekretessreglerad uppgift om geografisk miljöinformation eller metadata ska göras tillgänglig via en sådan informationshanteringstjänst som avses i 11 eller 12 § lagen om geografisk miljöinformation

och som tillhandahålls av myndigheten, ska det göras en intresseavvägning mellan sekretessintresset och intresset av allmän kännedom om uppgiften. Om det är uppenbart att uppgiften har sådan betydelse från miljösynpunkt att intresset av allmän kännedom om uppgiften har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda ska uppgiften göras tillgänglig. När det är fråga om tillgängliggörande av metadata genom en sådan informationshanteringstjänst som avses i 11 § lagen om geografisk miljöinformation följer det av första stycket att intresseavvägningen bara kan avse sådana sekretessintressen som skyddas av sekretess enligt 15 kap. och 18 kap. 1–3, 8, 11 och 13 §§ offentlighets- och sekretesslagen.

I tredje stycket anges att sekretessen enligt 19–40 kap. inte gäller för uppgift om utsläpp i miljön. Det kan anmärkas att det finns en liknande bestämmelse i 10 kap. 5 § andra stycket offentlighets- och sekretesslagen vad gäller miljöinformation enligt lagen (2005:181) om miljöinformation hos vissa enskilda organ.

Paragrafen har behandlats i avsnitt 7.4.4.

10 kap. 5 b §

Paragrafen är ny och motsvarar artikel 17.7 i direktivet.

I paragrafen anges att sekretess enligt 19–40 kap. offentlighets- och sekretesslagen inte hindrar att en myndighet fullgör ett sådant samarbete om geografisk miljöinformation och informationshanteringstjänster som sker med stöd av föreskrifter i en förordning som har meddelats i anslutning till lagen om geografisk miljöinformation. Med formuleringen ”i anslutning till” avses såväl sådana föreskrifter som regeringen meddelar med stöd av 9 § lagen om geografisk miljöinformation som sådana föreskrifter som regeringen meddelar med stöd av 8 kap. 13 § regeringsformen (jfr avsnitt 7.4.6 och kommentaren till 9 § lagen om geografisk miljöinformation). Paragrafen innebär att den angivna sekretessen inte hindrar att myndigheten vid fullgörande av ett sådant samarbete delar information med andra informationsansvariga inom Sverige och EU samt EU:s institutioner och organ samt andra organ som kan bli aktuella (jfr artikel 17.5 i direktivet).

Det följer av 2 kap. offentlighets- och sekretesslagen att vissa enskilda organ ska jämsställas med myndigheter vid tillämpning av offentlighets- och sekretesslagen.

Paragrafen har behandlats i avsnitt 7.4.6.

13.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (2000:224) om fastighetsregister

2 §

Sjunde punkten är ny. Den kompletterar de hittillsvarande ändamål som registret ska tillhandahålla personuppgifter för. Enligt den nya punkten tillkommer ändamålet att tillhandahålla uppgifter vid fullgörande av informationsansvar eller samarbete enligt lagen om geografisk miljöinformation. Det gäller dock enbart om de personuppgifter som är i fråga utgörs av fastigheters registerbeteckningar eller adresser.

Övervägandena finns i avsnitt 8.

I *första stycket* görs en ändring med innebörden att direktåtkomst till personuppgifter i form av en fastighets registerbeteckning eller adress kan medges även för det ändamål som finns angivet i 2 § 7.

I det sammanhängande systemet för geografisk miljöinformation (se förslaget till lag om geografisk miljöinformation) kommer det för viss geografisk miljöinformation och vissa informationshanteringstjänster att ges olika långtgående tillgång dels för olika aktörer, dels beroende på förekommande möjligheter att begränsa tillgången, ta ut avgifter och ställa upp andra villkor som t.ex. licenser. Detta kommer att lösas genom att olika behörigheter medges till systemet och informationen.

Genom den prövningsmöjlighet som ligger i att direktåtkomst enligt första stycket kan medges möjliggörs att det ges olika tillgång till information via direktåtkomst för t.ex. allmänheten och för den samarbetande kretsen myndigheter. Det kan vidare finnas ett behov av prövning av direktåtkomstens omfattning i enskilda fall. Detta kan lösas genom att dessa mottagarkretsar ges olika behörigheter till systemet och därmed också informationen.

De begränsningar för direktåtkomsten som framgår av paragrafen i övrigt gäller även vid direktåtkomst för nu aktuella ändamål.

Övervägandena finns i avsnitt 8.

13.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1976:839) om Statens va-nämnd

20 §

Ändringen är en följdändring till förslaget om byte av namn på Miljööverdomstolen till Mark- och miljööverdomstolen (prop. 2009/10:215) och innebär att ordet "miljööverdomstol" byts ut mot "mark- och miljööverdomstol".

I

(Rättsakter som antagits i enlighet med EG- och Euratomfördragen och som skall offentliggöras)

DIREKTIV

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2007/2/EG

av den 14 mars 2007

om upprättande av en infrastruktur för rumslig information i Europeiska gemenskapen (Inspire)

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR
ANTAGIT DETTA DIREKTIVmed beaktande av fördraget om upprättandet av Europeiska
gemenskapen, särskilt artikel 175.1,

med beaktande av kommissionens förslag,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kom-
mitténs yttrande⁽¹⁾,

efter att ha hört Regionkommittén,

i enlighet med förfarandet i artikel 251 i fördraget, på grundval
av det gemensamma utkast som förlikningskommittén godkände
den 17 januari 2007⁽²⁾, och

av följande skäl:

(1) Gemenskapens miljöpolitik måste syfta till hög skyddsnivå
med beaktande av de olikartade förhållandena inom
gemenskapens olika regioner. Information, inbegripet
rumslig information, behövs också för utformning och
genomförande av denna politik och annan gemenskapspo-
litik där miljöskyddskrav skall integreras enligt artikel 6 i
fördraget. För att få till stånd en sådan integrering är det
nödvändigt att inrätta någon form av samordning mellananvändare och leverantörer av informationen så att
information och kunskaper från olika sektorer kan
kombineras.(2) I sjätte miljöhandlingsprogrammet, som antogs genom
Europaparlamentets och rådets beslut nr 1600/2002/EG av
den 22 juli 2002⁽³⁾, krävs att allt skall göras för att
säkerställa att gemenskapens miljöpolitik genomförs på ett
integrerat sätt, med hänsyn till regionala och lokala
olikheter. Det finns en del problem med tillgängligheten,
kvaliteten, organisationen, åtkomligheten och delningen när
det gäller den rumsliga information som krävs för att nå de
mål som ställs upp i det programmet.(3) De problem som rör den rumsliga informationens till-
gänglighet, kvalitet, organisation, åtkomlighet samt del-
ningen av denna är gemensamma för ett stort antal politik-
och informationsområden och är märkbara inom offentliga
myndigheter på alla nivåer. För att lösa dessa problem krävs
åtgärder som rör utbyte, delning, tillgång och utnyttjande
av interoperabla rumsliga data och rumsliga datatjänster
avseende offentliga myndigheter på alla nivåer och avseende
alla olika sektorer. Det bör därför uppehållas en infrastruktur
för rumslig information i gemenskapen.(4) Infrastrukturen för rumslig information i Europeiska
gemenskapen, Inspire, bör stödja strategarbetet när det
gäller politik och verksamhet som direkt eller indirekt kan
påverka miljön.(5) Inspire bör grundas på de infrastrukturer för rumslig
information som byggs upp av medlemsstaterna, och som
görs kompatibla med hjälp av gemensamma genom-
förandeåtgärder och kompletteras med åtgärder på gemen-
skapsnivå. Dessa åtgärder bör säkerställa att de
infrastrukturer för rumslig information som skapas av
medlemsstaterna är kompatibla och möjliga att använda på
gemenskapsnivå och i gränsöverskridande sammanhang.⁽¹⁾ EUT C 221, 8.9.2005, s. 33.⁽²⁾ Europaparlamentets yttrande av den 7 juni 2005 (EUT C 124 E,
25.5.2006, s. 116), rådets gemensamma ståndpunkt av den
23 januari 2006 (EUT C 126 E, 30.5.2006, s. 16) och Europa-
parlamentets ståndpunkt av den 13 juni 2006 (ännu ej offentliggjord
i EUT). Rådets beslut av den 29 januari 2007 och Europa-
parlamentets lagstiftningsresolution av den 13 februari 2007 (ännu
ej offentliggjord i EUT).⁽³⁾ EGT L 242, 10.9.2002, s. 1.

- (6) Infrastrukturer för rumslig information i medlemsstaterna bör utformas i syfte att säkerställa att rumsliga data lagras, görs tillgängliga och underhålls på den mest lämpliga nivån. Rumsliga data från olika källor inom gemenskapen bör kunna kombineras på enhetligt sätt och delas mellan flera användare och tillämpningar. Rumsliga data som samlas in av en offentlig myndighet på en nivå bör kunna delas av offentliga myndigheter på andra nivåer. Rumsliga data bör göras tillgängliga på villkor som inte i onödan begränsar utökad användning. Det bör vara lätt att hitta tillgängliga rumsliga data, att avgöra om de kan användas för ett visst syfte och få reda på vilka villkor som gäller för utnyttjandet.
- (7) Den rumsliga information som omfattas av detta direktiv överlappar i viss mån den information som omfattas av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/4/EG av den 28 januari 2003 om allmänhetens tillgång till miljöinformation^(*). Detta direktiv bör inte påverka tillämpningen av direktiv 2003/4/EG.
- (8) Detta direktiv bör inte påverka tillämpningen av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/98/EG av den 17 november 2003 om vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn^(*), vars mål kompletteras mellan i det här direktivet.
- (9) Detta direktiv bör inte påverka förekomsten av eller ägarerätten till offentliga myndigheters immateriella rättigheter.
- (10) Upprättandet av Inspire kommer att ge betydande mervärde för – och kommer också att dra nytta av – andra gemenskapsinitiativ såsom rådets förordning (EG) nr 876/2002 av den 21 maj 2002 om bildande av det gemensamma företaget Galileo^(*) och kommissionens meddelande till Europaparlamentet och rådet, GMES (Global övervakning av miljö och säkerhet): Upprättande av en GMES-kapacitet senast 2008 (handlingsplan [2004–2008]). Medlemsstaterna bör överväga att använda de data och tjänster som uppkommer till följd av Galileo och GMES när de blir tillgängliga, särskilt de som hänger samman med tids- och rumreferenser från Galileo.
- (11) Det pågår flera projekt, både på nationell nivå och på gemenskapsnivå, för att samla in, harmonisera eller organisera spridningen eller utnyttjandet av rumslig information. Sådana projekt kan komma till stånd genom gemenskapslagstiftning, exempelvis kommissionens beslut 2000/479/EG av den 17 juli 2000 om upprättandet av ett europeiskt register över förorenande utsläpp (EPER) i enlighet med artikel 15 i rådets direktiv 96/61/EG om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar (IPPC)^(*). Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2152/2003 av den 17 november 2003 om övervakning av skogar och miljösamspel i gemenskapen (Forest Focus)^(*), inom ramen för gemenskapsfinansierade program (exempelvis Corine land cover och det europeiska informationssystemet på transportområdet) eller genom initiativ som tas på nationell eller regional nivå. Detta direktiv kommer att komplettera dessa projekt genom att skapa en ram som gör det möjligt för dem att bli interoperabla, och det kommer också att bygga vidare på befintliga erfarenheter och projekt snarare än att göra om arbete som redan har utförts.
- (12) Detta direktiv bör tillämpas på rumsliga data som innehåller av eller förvaras för offentliga myndigheter samt för offentliga myndigheters utnyttjande av rumsliga data när de utför sina offentliga uppgifter. Under vissa förhållanden bör det dock också tillämpas på rumsliga data som innehåller av fysiska eller juridiska personer som inte är offentliga myndigheter, förutsatt att dessa fysiska eller juridiska personer begär detta.
- (13) Detta direktiv bör inte innehålla bestämmelser om krav på insamling av nya data eller på rapportering av sådan information till kommissionen, eftersom dessa frågor regleras i annan lagstiftning som rör miljö.
- (14) Uppbyggnaden av de nationella infrastrukturerna bör ske successivt och därför bör de olika teman för rumsliga data som omfattas av detta direktiv ges olika prioritet. Vid uppbyggnaden bör hänsyn tas till behovet av rumsliga data för ett stort antal tillämpningar inom olika politikområden, till prioriteringen av gemenskapspolitiska åtgärder där det finns behov av harmoniserade rumsliga data och till de framsteg som redan gjorts genom harmoniseringsinsatser i medlemsstaterna.
- (15) Det slöseri med tid och resurser som det innebär att söka efter befintliga rumsliga data och avgöra om de kan användas för ett visst syfte är ett betydande hinder för att utnyttja befintliga data till fullo. Medlemsstaterna bör därför tillhandahålla beskrivningar av tillgängliga rumsliga datamängder och datatjänster i form av metadata.
- (16) Den mångfald av format och strukturer som används för att organisera och få tillgång till rumsliga data i gemenskapen gör det svårt att på ett effektivt sätt utforma, genomföra, övervaka och utvärdera gemenskapslagstiftning som direkt eller indirekt rör miljö. Det behövs därför genom-

(*) EUT L 41, 14.2.2003, s. 26.

(*) EUT L 345, 31.12.2003, s. 90.

(*) EGT L 138, 28.5.2002, s. 1.

(*) EGT L 192, 28.7.2000, s. 36.

(*) EUT L 324, 11.12.2003, s. 1. Förordningen ändrad genom förordning (EG) nr 788/2004 (EUT L 138, 30.4.2004, s. 17).

förändelagärder som underlättar utnyttjandet av rumsliga data från olika källor i medlemsstaterna. Åtgärderna bör utformas så att rumsliga datamängder blir interoperabla och medlemsstaterna bör se till att de data och den information som behövs för att uppnå interoperabilitet är tillgänglig på villkor som inte begränsar dess användning för detta ändamål. Genomförandebestämmelser bör när det är möjligt grunda sig på internationella standarder och bör inte leda till alltför stora kostnader för medlemsstaterna.

(17) Nätjänster är nödvändiga för att rumsliga data skall kunna delas mellan offentliga myndigheter på olika nivåer inom gemenskapen. Dessa nätjänster bör göra det möjligt att söka, omvandla, visa och ladda ned rumsliga data och sätta sig i förbindelse med rumsliga datatjänster och e-handelstjänster. Nätjänsterna bör fungera i enlighet med gemensamt överenskomna specifikationer och minimikriterier för prestanda så att de infrastrukturer som inrättas av medlemsstaterna blir interoperabla. Tjänsten bör också omfatta den tekniska möjligheten för offentliga myndigheter att göra sina rumsliga datamängder tillgängliga.

(18) Vissa rumsliga datamängder och datatjänster som är av betydelse för gemenskapspolitik som direkt eller indirekt rör miljön innehåller och drivs av tredje part. Medlemsstaterna bör därför ge tredje parter möjlighet att bidra till de nationella infrastrukturerna, förutsatt att det inte medför större samstämmighet och användarvänlighet hos de rumsliga data och datatjänster som omfattas av dessa infrastrukturer.

(19) Erfarenheter i medlemsstaterna har visat att det är viktigt att ett visst antal tjänster görs tillgängliga kostnadsfritt för allmänheten om en infrastruktur för rumslig information skall kunna införas med framgång. Medlemsstaterna bör därför, som ett minimum och utan kostnad, tillhandahålla tjänster för att söka och på vissa specifika villkor visa rumsliga datamängder.

(20) För att göra det lättare att integrera de nationella infrastrukturerna i Inspire bör medlemsstaterna ge tillgång till sina infrastrukturer via en geoportal för gemenskapen som drivs av kommissionen samt via andra ingångar som de själva beslutar att driva.

(21) För att göra information från offentliga myndigheter på olika nivåer tillgängliga bör medlemsstaterna avlägsna de praktiska hinder som de offentliga myndigheterna på nationell, regional och lokal nivå möter när de utför offentliga uppgifter som direkt eller indirekt kan påverka miljön.

(22) Offentliga myndigheter måste lätt kunna få tillgång till relevanta rumsliga datamängder och datatjänster när de

utför sina offentliga arbetsuppgifter. Åtkomsten kan hindras om den styrs av enskilda ad hoc-förhandlingar mellan offentliga myndigheter varje gång sådan åtkomst begärs. Medlemsstaterna bör vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga sådana praktiska hinder mot datadelning genom att till exempel använda sig av på förhand ingångna avtal mellan offentliga myndigheter.

(23) Om en offentlig myndighet tillhandahåller rumsliga datamängder och datatjänster till en annan offentlig myndighet i samma medlemsstat för att fylla rapporteringskyldigheter enligt gemenskapens miljölagstiftning bör den berörda medlemsstaten kunna besluta att sådana rumsliga datamängder och datatjänster inte skall avgiftsbeläggas. Mekanismerna för delning av rumsliga datamängder och datatjänster mellan regeringar och annan offentlig förvaltning samt andra fysiska eller juridiska personer som utför offentliga förvaltningsuppgifter enligt nationell lagstiftning bör ta hänsyn till behovet av att skydda den ekonomiska bärkraften hos offentliga myndigheter, särskilt de som är skyldiga att generera inkomster. Eventuella avgifter bör under inga omständigheter överstiga kostnaden för insamling, framställning, reproduktion och spridning, tillsammans med en rimlig avkastning på investeringar.

(24) Tillhandahållandet av nätjänster bör ske helt i enlighet med principerna om skyddet av personuppgifter enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter⁽¹⁾.

(25) Ramarna för att dela rumsliga data mellan sådana offentliga myndigheter som i direktivet läggs delningskyldighet bör vara neutrala både i förhållande till offentliga myndigheter i en medlemsstat och till offentliga myndigheter i andra medlemsstater och gemenskapens institutioner. Eftersom gemenskapens institutioner och organ ofta behöver sammanställa och bedöma rumslig information från alla medlemsstater bör de kunna få tillgång till och utnyttja rumsliga data och rumsliga datatjänster på harmoniserade villkor.

(26) För att stimulera tredje part att utveckla mervärdetjänster, till nytta för både offentliga myndigheter och allmänheten, är det nödvändigt att underlätta tillgången till rumsliga data som sträcker sig över administrativa eller nationella gränser.

(27) Ett effektivt införande av infrastrukturer för rumslig information kräver samordning av alla som har intresse av att sådana infrastrukturer upprättas, vare sig de är bidragsgivare eller användare. Lämpliga samordningsstruk-

⁽¹⁾ EGT L 281, 23.11.1995, s. 31. Direktivet ändras genom förordning (EG) nr 1832/2003 (EUT L 284, 31.10.2003, s. 1).

turer bör därför fastställas och de bör omfatta olika förvaltningsnivåer och ta hänsyn till behörighets- och ansvarsfördelningen inom medlemsstaterna.

- (28) För att dra nytta av den senaste utvecklingen och de faktiska erfarenheterna från infrastrukturerna för information bör de åtgärder som krävs för att genomföra detta direktiv stödjas av internationella standarder som antagits av europeiska standardiseringsorgan i enlighet med det förfarande som föreskrivs i Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG av den 22 juni 1998 om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter och beträffande föreskrifter för informations-samhällets tjänster (*).

- (29) Europeiska miljöbyrån inrättades genom rådets förordning (EEG) nr 1210/90 av den 7 maj 1990 om inrättande av Europeiska miljöbyrån och Europeiska nätverket för miljöinformation och miljöövervakning (*). Den har till uppgift att förse gemenskapen med objektiv, tillförlitlig och jämförbar miljöinformation på gemenskapsnivå och har bland annat som mål att förbättra flödet av politiskt relevant miljöinformation mellan medlemsstaterna och gemenskapsinstitutionerna. Den bör därför bidra aktivt till genomförandet av detta direktiv.

- (30) I enlighet med punkt 34 i det interinstitutionella avtalet om bättre lagstiftning (*) uppmanas medlemsstaterna att för egen del och i gemenskapens intresse upprätta egna tabeller som så länge det är möjligt visar överensstämmelsen mellan detta direktiv och införlivandeförordningarna samt att offentliggöra dessa tabeller.

- (31) De åtgärder som är nödvändiga för att genomföra detta direktiv bör antas i enlighet med rådets beslut 1999/468/EG av den 28 juni 1999 om de förfaranden som skall tillämpas vid utövandet av kommissionens genomförandebefogenheter (*).

- (32) Kommissionen bör särskilt ges behörighet att anpassa beskrivningarna av befintliga databaserna som avses i bilagorna I, II och III. Eftersom sådana åtgärder har allmän räckvidd och avser att ändra icke väsentliga delar av detta direktiv bör de antas i enlighet med det föreskrivande förfarandet med kontroll i artikel 5a i beslut 1999/468/EG.

- (33) Kommissionen bör även ges behörighet att anta genomförandebestämmelser för tekniska arrangemang för interoperabilitet och harmonisering av rumsliga datamängder och datatjänster, bestämmelser om villkoren för åtkomst till sådana datamängder och datatjänster samt bestämmelser om tekniska specifikationer och skyldigheter avseende

nätverktjänster. Eftersom sådana åtgärder har allmän räckvidd och avser att komplettera detta direktiv genom tillägg av nya icke väsentliga delar bör de antas i enlighet med det föreskrivande förfarandet med kontroll i artikel 5a i beslut 1999/468/EG.

- (34) För det förberedande arbetet för beslut om genomförandet av detta direktiv och för den framtida utvecklingen av Inspire krävs en fortlöpande övervakning av genomförandet av direktivet och en regelbunden rapportering.

- (35) Eftersom målet för detta direktiv, nämligen inrättandet av Inspire, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna på grund av de transnationella aspekterna och det allmänna behovet inom gemenskapen att samordna villkoren för tillgång till, utbyte och delning av rumslig information, och det därför bättre kan uppnås på gemenskapsnivå, kan gemenskapen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 1

1. Syftet med detta direktiv är att fastställa allmänna bestämmelser för att inrätta infrastrukturen för rumslig information i Europeiska gemenskapen (nedan kallad "Inspire"), avsedd att användas för gemenskapens miljöpolitik samt för politik och verksamheter som kan påverka miljön.

2. Inspire skall grundas på infrastruktur för rumslig information som inrättats och drivs av medlemsstaterna.

Artikel 2

1. Detta direktiv skall inte påverka tillämpningen av direktiven 2003/4/EG och 2003/98/EG.

2. Detta direktiv skall inte påverka förekomsten av eller äganderätten till offentliga myndigheters immateriella rättigheter.

Artikel 3

I detta direktiv gäller följande definitioner:

1. *infrastruktur för rumslig information*: metadata, rumsliga datamängder och rumsliga datatjänster, nättjänster och näteknik, avtal om delning, tillgång och utnyttjande, samt

(*) EGT L 204, 21.7.1998, s. 37. Direktivet senast ändrat genom 2003 års anslutningsakt.

(*) EGT L 120, 11.5.1990, s. 1. Förordningen senast ändrad genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1641/2003 (EUT L 245, 29.9.2003, s. 1).

(*) EUT C 321, 31.12.2003, s. 1.

(*) EGT L 184, 17.7.1999, s. 23. Beslutet ändrat genom beslut 2006/512/EG (EUT L 200, 22.7.2006, s. 11).

mekanism, processer och förfaranden för samordning och övervakning som är fastställda, i drift eller görs tillgängliga i enlighet med detta direktiv.

2. *rumsliga data*: data som direkt eller indirekt avser en viss plats eller ett visst geografiskt område.

3. *rumsliga datamängder*: identifierbara samlingar av rumsliga data.

4. *rumsliga datatjänster*: operationer som med hjälp av ett datorprogram kan utföras på de rumsliga data som ingår i rumsliga datamängder eller tillhörande metadata.

5. *rumsligt objekt*: en abstrakt representation av ett fysiskt fenomen med anknytning till en särskild plats eller ett visst geografiskt område.

6. *metadata*: information som beskriver rumsliga datamängder och rumsliga datatjänster och gör det möjligt att finna, inventera och utnyttja dem.

7. *interoperabilitet*: möjlighet att kombinera rumsliga datamängder och få tjänster att samverka, utan regelbundet återkommande manuellt ingripande, så att resultatet blir sammanhängande och så att mervärdet hos dessa datamängder och datatjänster ökar.

8. *inspirationsportal*: en portal på Internet, eller liknande, som ger tillträde till de tjänster som avses i artikel 11.1.

9. *offentlig myndighet*:

a) statlig eller annan offentlig förvaltning, inbegripet offentliga rådgivande organ på nationell, regional eller lokal nivå.

b) fysiska eller juridiska personer som har offentliga förvaltningsuppgifter enligt nationell lag, inbegripet särskilda uppdrag, verksamheter eller tjänster som rör miljön.

c) fysiska eller juridiska personer med offentligt ansvar eller offentliga uppgifter, eller som tillhandahåller offentliga tjänster som har samband med miljön under övervakning av ett sådant organ eller en sådan person som anges i a eller b.

Medlemsstaterna får föreskriva att organ eller institutioner som handlar i egenskap av dömande eller lagstiftande myndighet inte skall anses vara offentliga myndigheter i den mening som avses i detta direktiv.

10. *tredje part*: en fysisk eller juridisk person som inte är en offentlig myndighet.

Artikel 4

1. Detta direktiv skall omfattas rumsliga datamängder som uppfyller följande villkor:

a) De har anknytning till ett område där en medlemsstat har och/eller utövar jurisdiktion.

b) De är i elektroniskt format.

c) De innehas av eller förvaras för

i) en offentlig myndighet, har framställts eller tagits emot av en offentlig myndighet, eller underhålls och uppdateras av den myndigheten, och faller inom ramen för dess offentliga arbetsuppgifter,

ii) en tredje part som har fått tillgång till nätet i enlighet med artikel 12.

d) De rör ett eller flera av de teman som förtecknas i bilaga I, II eller III.

2. Om flera identiska kopior av samma rumsliga datamängder innehas av eller på uppdrag av olika offentliga myndigheter, skall detta direktiv tillämpas endast på den referensversion från vilken de olika kopiorna härstammar.

3. Detta direktiv skall även omfattas de rumsliga datatjänster som rör uppgifter i de rumsliga datamängder som avses i punkt 1.

4. Detta direktiv innebär inte ett krav på insamling av nya rumsliga data.

5. När det gäller rumsliga datamängder som uppfyller villkoret i punkt 1 c, men för vilka en tredje part har immateriella rättigheter, får den offentliga myndigheten vidta åtgärder enligt detta direktiv endast med den tredje partens samtycke.

6. Utan hinder av punkt 1 skall detta direktiv omfattas rumsliga datamängder som innehas av eller förvaras för en offentlig myndighet som verkar på den lägsta förvaltningsnivån i en medlemsstat endast om medlemsstaten har lagar eller bestämmelser som innebär krav på att de skall samlas in eller spridas.

7. Beskrivningen av de befintliga datateman som avses i bilagorna I, II och III får anpassas i enlighet med det föreskrivande förfarandet med kontroll i artikel 22.3 för att ta hänsyn till ändrade behov av rumsliga data till stöd för gemenskapspolitik som påverkar miljön.

KAPITEL II

METADATA

Artikel 5

1. Medlemsstaterna skall se till att metadata skapas för rumsliga datamängder och datatjänster som motsvarar de teman som förtecknas i bilagorna I, II och III och att dessa metadata hålls uppdaterade.

2. Metadata skall innehålla information om följande:

- Rumsliga datamängders överensstämmelse med de genomförandebestämmelser som avses i artikel 7.1.
- Villkor för tillgång till och utnyttjande av rumsliga datamängder och datatjänster och i förekommande fall motsvarande avgifter.
- Kvalitet och validitet hos rumsliga datamängder.
- Offentliga myndigheter som har ansvaret för att upprätta, förvalta, underhålla och distribuera rumsliga datamängder och datatjänster.
- Begränsad tillgång för allmänheten och skälen till en sådan begränsning i enlighet med artikel 13.

3. Medlemsstaterna skall vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa att metadata är fullständiga och håller så hög kvalitet att de uppfyller syftet enligt artikel 3 punkt 6.

4. Genomförandebestämmelser för denna artikel skall antas senast den 15 maj 2008 i enlighet med det föreskrivande förfarandet i artikel 22.2. Dessa bestämmelser skall ta hänsyn till tillämpliga, befintliga internationella standarder och användningskrav särskilt i fråga om metadata för validering.

Artikel 6

Medlemsstaterna skall skapa de metadata som avses i artikel 5 enligt följande tidsplan:

- Senast två år efter dagen för antagandet av genomförandebestämmelser i enlighet med artikel 5.4, när det gäller rumsliga datamängder som motsvarar de teman som förtecknas i bilagorna I och II.
- Senast fem år efter dagen för antagandet av genomförandebestämmelser i enlighet med artikel 5.4, när det gäller rumsliga datamängder som motsvarar de teman som förtecknas i bilaga III.

KAPITEL III

INTEROPERABILITET HOS RUMSLIGA DATAMÄNGDER OCH DATATJÄNSTER

Artikel 7

1. Genomförandebestämmelser för tekniska arrangemang för interoperabilitet och, när så är möjligt, harmonisering av rumsliga datamängder och datatjänster, som avser att ändra icke väsentliga delar av detta direktiv genom att komplettera det, skall antas i enlighet med det föreskrivande förfarandet med kontroll i artikel 22.3. Relevanta användningskrav, befintliga initiativ och internationella standarder för att harmonisera rumsliga datamängder samt överväganden avseende genomförbarhet och kostnad-nytta skall beaktas vid utformningen av genomförandebestämmelserna. Om organisationer som inrättats enligt internationell rätt har antagit tillämpliga standarder för att sörja för interoperabilitet eller harmonisering av rumsliga datamängder och datatjänster, skall dessa standarder integreras och en hänvisning till befintliga tekniska model i lämpliga fall ingå i genomförandebestämmelserna enligt denna punkt.

2. Som en utgångspunkt vid utarbetandet av de genomförandebestämmelser som anges i punkt 1 skall kommissionen göra analyser för att säkerställa att bestämmelserna är genomförbara och står i proportion till de kostnader och den nytta de sannolikt medför och skall meddela resultaten av sådana analyser till den kommitté som avses i artikel 22.1. Medlemsstaterna skall på begäran från kommissionen med den information som den behöver för att utarbeta denna analys.

3. Medlemsstaterna skall se till att alla myndigheter och kraftigt ostrukturiserade rumsliga datamängder samt motsvarande rumsliga datatjänster görs tillgängliga och bringas i överensstämmelse med de genomförandebestämmelser som avses i punkt 1 inom två år efter det att de har antagits, och att andra rumsliga datamängder och datatjänster som fortfarande används är tillgängliga i överensstämmelse med genomförandebestämmelserna inom sju år efter det att de har antagits. Rumsliga datamängder skall göras tillgängliga i överensstämmelse med genomförandebestämmelserna antingen genom anpassning av befintliga rumsliga datamängder eller genom de omvandlingstjänster som avses i artikel 11.1 d.

4. De genomförandebestämmelser som avses i punkt 1 skall omfattas definition och klassificering av rumsliga objekt som är relevanta för rumsliga datamängder som avser de teman som anges i bilaga I, II eller III samt det sätt på vilket dessa rumsliga data georefereras.

5. Nationella, regionala eller lokala företrädare för medlemsstaterna och andra fysiska eller juridiska personer som har intresse av berörda rumsliga data genom sin roll i infrastrukturen för rumslig information, inbegripet användare, producenter, leverantörer av mervärdetjänster eller eventuella samordnings-

organ, skall ges möjlighet att delta i de förberedande diskussionerna om innehållet i de genomförandebestämmelser som avses i punkt 1, före behandling i den kommitté som avses i artikel 22.1.

Artikel 8

1. När det gäller rumsliga datamängder som motsvarar en eller flera av de teman som förtecknas i bilaga I eller II skall de genomförandebestämmelser som avses i artikel 7.1 uppfylla villkoren i punkterna 2, 3 och 4 i den här artikeln.

2. Genomförandebestämmelserna skall behandla följande aspekter av rumsliga data:

- a) En gemensam ram för unik identifiering av rumsliga objekt med användning av identifieringsuppgifter i nationella system för att säkerställa interoperabilitet.
- b) Förhållandet mellan rumsliga objekt.
- c) Viktiga attribut och motsvarande flerspråkiga tesaussar som krävs för politikområdet som kan ha en påverkan på miljön.
- d) Information om tidsdimensionen för rumsliga data.
- e) Uppdatering av data.

3. Genomförandebestämmelserna skall utformas på ett sådant sätt att det skapas överensstämmelse mellan information som avser en och samma plats och mellan information som avser samma objekt i olika skalar.

4. Genomförandebestämmelserna skall utformas på ett sådant sätt att information från olika rumsliga datamängder är jämförbara när det gäller de aspekter som avses i artikel 7.4 och i punkt 2 i den här artikeln.

Artikel 9

De genomförandebestämmelser som avses i artikel 7.1 skall antas enligt följande tidsplan:

- a) Senast den 15 maj 2009 när det gäller rumsliga datamängder som motsvarar de teman som förtecknas i bilaga I.
- b) Senast den 15 maj 2012 när det gäller rumsliga datamängder som motsvarar de teman som förtecknas i bilaga II eller III.

Artikel 10

1. Medlemsstaterna skall se till att all information, inklusive data, koder och tekniska klassificeringar som krävs för att följa

genomförandebestämmelserna i artikel 7.1 görs tillgänglig för offentliga myndigheter eller tredje parter på villkor som inte begränsar dess användning för detta ändamål.

2. För att skapa sammanhang i rumsliga data som avser en geografisk förekomst som sträcker sig över gränsen mellan två eller flera medlemsstater, skall medlemsstaterna i tillämpliga fall i samförstånd besluta om beskrivning och lägesbestämning av dessa gemensamma förekomster.

KAPITEL IV

NÄTTJÄNSTER

Artikel 11

1. Medlemsstaterna skall inrätta och driva ett nät med följande tjänster för de rumsliga datamängder och datatjänster för vilka metadata har skapats i enlighet med detta direktiv:

- a) Söktjänster som gör det möjligt att söka efter rumsliga datamängder och datatjänster med utgångspunkt i innehållet i motsvarande metadata samt att visa innehållet i metadata.
- b) Visningstjänster som åtminstone gör det möjligt att visa, navigera, zooma in/ut, panorera och överlagra visningsbara rumsliga datamängder samt att visa förklarande information och relevant innehåll i metadata.
- c) Nedladdningstjänster som gör det möjligt att ladda ned och, när så är möjligt, få direkt åtkomst till kopior av rumsliga datamängder eller delar av dessa.
- d) Omvandlingstjänster som gör det möjligt att omvandla rumsliga datamängder i syfte att uppnå interoperabilitet.
- e) Tjänster som gör det möjligt att sätta sig i förbindelse med datatjänster.

Dessa tjänster skall beakta relevanta användarkrav och skall vara lättåtkända, tillgängliga för allmänheten och åtkomliga via Internet eller något annat lämpligt telekommunikationsmedel.

2. För de tjänster som avses i punkt 1 a skall minst följande kombination av sökkriterier kunna användas:

- a) Nyckelord.
- b) Klassificering av rumsliga data och datatjänster.
- c) Kvalitet och validitet hos rumsliga datamängder.

- d) Grad av överensstämmelse med genomförandebestämmelserna i artikel 7.1.
- e) Geografiskt läge.
- f) Villkor för tillgång till och utnyttjande av rumsliga datamängder och datatjänster.
- g) Offentliga myndigheter som har ansvar för att upprätta, förvalta, underhålla och distribuera rumsliga datamängder och datatjänster.

3. De omvandlingstjänster som avses i punkt 1 d skall kombineras med de övriga tjänster som avses i den punkten på ett sådant sätt att det är möjligt att driva tjänsterna i överensstämmelse med genomförandebestämmelserna i artikel 7.1.

Artikel 12

Medlemsstaterna skall se till att de offentliga myndigheterna har teknisk möjlighet att sammanlänka sina rumsliga datamängder och datatjänster med det nät som avses i artikel 11.1. Denna tjänst skall också på begäran göras tillgänglig för tredje parter förutsatt att deras rumsliga datamängder och datatjänster följer genomförandebestämmelserna, särskilt med avseende på de krav som gäller för metadata, nättjänster och interoperabilitet.

Artikel 13

1. Utan hinder av artikel 11.1 får medlemsstaterna begränsa allmänhetens tillgång till rumsliga datamängder och datatjänster genom de tjänster som avses i artikel 11.1 a om sådan tillgång skulle få negativa följder för internationella förbindelser, allmän säkerhet eller nationellt försvar.

Utan hinder av artikel 11.1 får medlemsstaterna begränsa allmänhetens tillgång till rumsliga datamängder och datatjänster genom de tjänster som avses i artikel 11.1 b-e eller till de e-handeltjänster som avses i artikel 14.3, om tillgången skulle inverka negativt på något av följande:

- a) Sekretess som omfattar offentliga myndigheters förfaranden, då sådan sekretess föreskrivs enligt lag.
- b) Internationella förbindelser, allmän säkerhet eller nationellt försvar.
- c) Domstolsförfaranden, personers möjlighet att få en rättvis rättegång eller en offentlig myndighets möjligheter att genomföra en undersökning av straffrättslig eller disciplinär art.
- d) Sekretess som omfattar kommersiell eller industriell information, där sådan sekretess föreskrivs i nationell lagstiftning eller gemenskapslagstiftning i syfte att skydda

legitima ekonomiska intressen, inbegripet det allmänna intresset att upprätthålla sekretess för statistiska uppgifter och skattesekretess.

e) Immateriella rättigheter.

f) Sekretess som omfattar personuppgifter och/eller akter om en fysisk person, om denna person inte har gett sitt medgivande till att informationen lämnas ut till allmänheten, om sådan sekretess föreskrivs i nationell lagstiftning eller gemenskapslagstiftning.

g) En persons intressen eller skyddet av en person, om denne frivilligt tillhandahållit den begärda informationen utan att vara skyldig att göra detta enligt lag eller utan att kunna tvingas att göra detta enligt lag, såvida inte denna person gett sitt medgivande till att informationen lämnas ut.

h) Skydd av den miljö som informationen avser, exempelvis lokalisering av sällsynta arter.

2. De skäl för att begränsa den tillgång som avses i punkt 1 skall tolkas restriktivt, med hänsyn till allmänhetens intresse av att få tillgång till tjänsten i det enskilda fallet. I varje enskilt fall skall allmänhetens intresse av öppenhet vägas mot intresset av att begränsa eller vilkora tillgången. Medlemsstaterna får inte med hänvisning till punkt 1 a, d, f, g och h begränsa tillgången till information om utsläpp till miljön.

3. Inom dessa ramar och vid tillämpning av punkt 1 f skall medlemsstaterna se till att kraven uppfylls enligt direktiv 95/46/EG.

Artikel 14

1. Medlemsstaterna skall se till att de tjänster som avses i artikel 11.1 a och 11.1 b är tillgängliga kostnadsfritt för allmänheten.

2. Utan hinder av punkt 1 får medlemsstaterna ge en myndighet som tillhandahåller en tjänst enligt artikel 11.1 b tillstånd att tillämpa sådana avgifter som avser att säkra underhåll av rumsliga datamängder och motsvarande datatjänster, särskilt när det rör sig om mycket stora volymer av data som uppdateras regelbundet.

3. Data som görs tillgängliga genom de visningstjänster som anges i artikel 11.1 b får vara utformade på ett sätt som hindrar dem från att vidareutnyttjas för kommersiella ändamål.

4. Om en offentlig myndighet tar ut avgifter för de tjänster som avses i artikel 11.1 b, c eller e, skall medlemsstaten se till att e-handeltjänster är tillgängliga. Sådana tjänster får omfattas av friskrivning, klicklicenser eller vid behov licenser.

Artikel 15

1. Kommissionen skall inrätta och driva en Inspire-geoportal på gemenskapsnivå.

2. Medlemsstaterna skall ge tillgång till de tjänster som avses i artikel 11.1 via den Inspire-geoportal som avses i punkt 1. Medlemsstaterna får också ge tillgång till dessa tjänster via sina egna anslutningspunkter.

Artikel 16

Genomförandebestämmelser som avser att ändra icke väsentliga delar i detta kapitel genom att komplettera det skall antas i enlighet med det föreskrivande förfarandet med kontroll i artikel 22.3, och skall särskilt fastställa följande:

a) Tekniska specifikationer för de tjänster som avses i artiklarna 11 och 12 och minimikriterier för prestanda hos dessa tjänster, med beaktande av befintliga rapporteringskrav och rekommendationer som antagits inom ramen för gemenskapens miljölagstiftning, befintliga e-handelstjänster och tekniska framsteg.

b) De krav som avses i artikel 12.

KAPITEL V

DATABÄRNING

Artikel 17

1. Varje medlemsstat skall anta åtgärder avseende delning av rumsliga datamängder och datatjänster mellan sina offentliga myndigheter enligt artikel 3.9 a och b. Dessa åtgärder skall göra det möjligt för dessa offentliga myndigheter att få tillgång till rumsliga datamängder och datatjänster samt att utbyta och utnyttja dessa datamängder och datatjänster vid utförandet av offentliga uppgifter som kan påverka miljön.

2. De åtgärder som avses i punkt 1 får inte medföra begränsningar som vid tidpunkten för utnyttjandet kan leda till praktiska hinder mot delningen av rumsliga datamängder och datatjänster.

3. Medlemsstaterna får tillåta offentliga myndigheter som tillhandahåller rumsliga datamängder och datatjänster att licensiera till, och/eller kräva betalning från, de offentliga myndigheter eller gemenskapsinstitutioner och gemenskapsorgan som använder dessa rumsliga datamängder och datatjänster. Sådana avgifter och licenser måste vara till fullo förenliga med det allmänna syftet att underlätta delning av rumsliga datamängder och datatjänster mellan offentliga myndigheter. Om avgifter tas ut skall dessa hållas på den lägsta nivå som krävs för att skydda den ekonomiska bärkraften hos de myndigheter som tillhandahåller rumsliga datamängder och datatjänster, tillsammans med en rimlig avkastning på investeringar, samtidigt som

kravet på självfinansiering för offentliga myndigheter som tillhandahåller rumsliga datamängder och datatjänster iaktas i tillämpliga fall. Rumsliga datamängder och datatjänster som medlemsstater tillhandahåller gemenskapens institutioner och organ för att fullgöra rapporteringskyldigheter enligt gemenskapens miljölagstiftning får inte avgiftobeläggas.

4. Andra medlemsstaters offentliga myndigheter enligt artikel 3.9 a och b och gemenskapens institutioner och organ skall ha möjlighet att utnyttja system för delning av rumsliga datamängder och datatjänster i enlighet med punkterna 1-3 för utförandet av offentliga uppgifter som kan påverka miljön.

5. Organ som inrättas genom internationella avtal där gemenskapen och medlemsstaterna är parter skall ömsesidigt och på lika villkor ha möjlighet att utnyttja system för delning av rumsliga datamängder och datatjänster i enlighet med punkterna 1-3 för utförandet av uppgifter som kan påverka miljön.

6. Om systemen för delning av rumsliga datamängder och datatjänster i enlighet med punkterna 1-3 görs tillgängliga enligt punkterna 4 och 5 får dessa system vara knutna till villkor för användningen enligt nationell lagstiftning.

7. Med avvikelse från bestämmelserna i denna artikel får medlemsstaterna begränsa delning om detta skulle äventyra domnsäkerheten, allmän säkerhet, nationellt försvar eller internationella förbindelser.

8. Medlemsstaterna skall ge gemenskapens institutioner och organ tillgång till rumsliga datamängder och datatjänster enligt harmoniserade villkor. Genomförandebestämmelser för dessa villkor som avser att ändra icke väsentliga delar i detta direktiv genom att komplettera det skall antas i enlighet med det föreskrivande förfarandet med kontroll i artikel 22.3. Dessa genomförandebestämmelser skall till fullo följa principerna i punkterna 1-3.

KAPITEL VI

SAMORDNING OCH KOMPLETTERANDE ÅTGÄRDER

Artikel 18

Medlemsstaterna skall se till att det på olika förvaltningsnivåer inrättas lämpliga strukturer och mekanismer för att samordna bidragen från alla dem som har intresse av deras infrastrukturer för rumslig information.

Dessa strukturer skall samordna bidragen från bland annat användare, producenter, leverantörer av mervärdstjänster och samordningsorgan när det gäller identifiering av relevanta datamängder, användarbehov, information om nuvarande praxis och rapportering om genomförandet av dessa direktiv.

Artikel 19

1. Kommissionen skall ha ansvaret för att samordna inspire på gemenskapsnivå och skall för detta syfte bistås av berörda organisationer, särskilt Europeiska miljöbyrån.
2. Varje medlemsstat skall utse en kontaktpunkt, i normalfallet en offentlig myndighet, som skall ha ansvaret för kontakter med kommissionen med avseende på detta direktiv. Denna kontaktpunkt skall stödjas av en samordningsstruktur, med hänsyn till behörighets- och ansvarsfördelningen inom medlemsstaterna.

Artikel 20

I de genomförandebestämmelser som avses i detta direktiv skall vederbörlig hänsyn tas till standarder som antagits av europeiska standardiseringsorgan i enlighet med det förfarande som anges i direktiv 98/34/EG samt internationella standarder.

KAPITEL VII

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 21

1. Medlemsstaterna skall övervaka uppbyggnaden och utnyttjandet av sina infrastrukturer för rumslig information. De skall göra resultatet av denna övervakning permanent tillgänglig för kommissionen och allmänheten.
2. Senast den 15 maj 2010 skall medlemsstaterna till kommissionen sända en rapport med kortfattade beskrivningar av
 - a) hur den offentliga sektorns leverantörer och användare av rumsliga datamängder och datatjänster och förmedlande organ är samordnade, av förhållandet till tredje parter och av hur kvalitetssäkringen är organiserad,
 - b) hur offentliga myndigheter och tredje parter har bidragit till samordning av infrastrukturen för rumslig information och till dess funktion,
 - c) information om utnyttjandet av infrastrukturen för rumslig information,
 - d) avtal om dataöverdelning av data mellan offentliga myndigheter,
 - e) kostnader och vinster med genomförandet av detta direktiv.
3. Vart tredje år, och med början senast den 15 maj 2013, skall medlemsstaterna till kommissionen överlämna en rapport med uppdaterad information om de frågor som anges i punkt 2.
4. Detaljerade genomförandebestämmelser för denna artikel skall antas i enlighet med det föreskrivande förfarandet i artikel 22.2.

Artikel 22

1. Kommissionen skall biträddas av en kommitté.
2. När det hänvisas till denna punkt skall artiklarna 5 och 7 i beslut 1999/468/EG tillämpas, med beaktande av bestämmelserna i artikel 8 i det beslutet.
- Den tid som avses i artikel 5.6 i beslut 1999/468/EG skall vara tre månader.
3. När det hänvisas till denna punkt skall artikel 5a.1 – 5a.4 samt artikel 7 i beslut 1999/468/EG tillämpas, med beaktande av bestämmelserna i artikel 8 i det beslutet.

Artikel 23

Senast den 15 maj 2014 och därefter vart sjätte år skall kommissionen lämna en rapport om genomförandet av detta direktiv till Europaparlamentet och rådet på grundval av bland annat medlemsstaternas rapporter enligt artikel 21.2 och 21.3.

Vid behov skall rapporten åtföljas av förslag till gemenskapslagstiftning.

Artikel 24

1. Medlemsstaterna skall sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv före den 15 maj 2009.

När medlemsstaterna antar dessa bestämmelser skall de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen skall göras skall varje medlemsstat själv utfärda.

2. Medlemsstaterna skall till kommissionen överlämna texten till de centrala bestämmelser i nationell lagstiftning som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Artikel 25

Detta direktiv träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning.

Artikel 26

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Strasbourg den 14 mars 2007.

På Europaparlamentets vägnar

H.-G. PÖTTERING

Ordförande

På rådets vägnar

G. GLOSER

Ordförande

BILAGA I

TEMAN FÖR RUMSLIGA DATA SOM ANSES I ARTIKEL 6 A, ARTIKEL 8.1 OCH ARTIKEL 9 A

1. Referenskoordinatsystem

System för att entydigt lägesbestämma rumslig information i rummet som en uppsättning koordinater (x, y, z) och/eller som latitud, longitud och höjd, på grundval av en geodetiskt horisontellt och vertikalt datum.

2. Geografiska ruttnätssystem

Harmoniserade ruttnät med flera upplösningar, gemensamt utgångspunkt och standardiserad placering och storlek på rutorna.

3. Geografiska namn

Namn på områden, regioner, platser, städer, förorter, tätorter och annan bebyggelse, samt andra geografiska och topografiska företeelser av allmänt eller historiskt intresse.

4. Administrativa enheter

Administrativa enheter, som delar upp områden där medlemsstater har och/eller utövar jurisdiktion, på lokal, regional och nationell nivå, åtskilda av administrativa gränser.

5. Adresser

Läge för fastigheter på grundval av adressuppgifter, vanligen i form av gatunamn, gatunummer och postnummer.

6. Fastighetsområden

Områden definierade av fastighetsregister eller motsvarande.

7. Transportnät

Väg-, järnvägs-, luft- och sjötransportnät och tillhörande infrastruktur. Innefattar länkar mellan olika nät. Innefattar också det transeuropeiska transportnät som definieras i Europaparlamentets och rådets beslut nr 1691/96/EG av den 23 juli 1996 om gemenskapens riktlinjer för utbyggnad av det transeuropeiska transportnätet (*) samt framtida ändringar av det beslutet.

8. Hydrografi

Hydrografiska element, inbegripet havsområden och alla andra vattenförekomster och därtill hörande inslag, inbegripet avrinningsområden och delavrinningsområden. I förekommande fall i enlighet med definitionerna i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område (**) och i form av nät.

9. Skyddade områden

Områden som är utsedda eller förklarats inom ramen för internationell lagstiftning, gemenskapslagstiftning och medlemsstaternas lagstiftning för att uppnå specifika miljövärden.

(*) EGT L 218, 9.9.1996, s. 1. Beslutet senast ändrat genom rådets förordning (EG) nr 1791/2006 (EUT L 363, 20.12.2006, s. 4).

(**) EGT L 312, 22.12.2000, s. 1. Direktivet ändrat genom beslut nr 2455/2001/EG (EGT L 311, 15.12.2001, s. 1).

BILAGA II

TEMAN FÖR RUMSLIGA DATA SOM AVSES I ARTIKEL 6 A, ARTIKEL 8.1 OCH ARTIKEL 9 B

1. Höjd

Digitala höjdmodeller för mark, is- och havsyta. Inbegriper höjdförhållanden på land, batymetri samt kustlinje.

2. Landskäde

Fysiskt och biologiskt landskäde på jordytan, inbegriper artificiella ytor, jordbruksmark, skogar, (delvis) naturliga områden, våtmarker, vattenförlämnader.

3. Ortofoto

Georefererade bilddata över jordytan, antingen från satelliter eller från flygburna sensorer.

4. Geologi

Geologiska förhållanden indelade efter sammansättning och struktur. Innefattar berggrund, alluvier och geomorfologi.

BELAGA III

TEMAN FÖR RUMSLIGA DATA SOM AVSES I ARTIKLARNA 6 B OCH 9 B

1. Statistiska enheter

Enheter för spridning och användning av statistisk information.

2. Byggnader

Geografiskt läge för byggnader.

3. Mark

Jordmålar och jordarters klassificering efter djup, textur, struktur och innehåll av partiklar och organiskt material, stenighet, erosion, vid behov genomskedd lutning och beskuggad vattenbärande förmåga.

4. Markanvändning

Territorium indelat efter nuvarande och framtida planerade funktion eller socioekonomisk användning (t.ex. bostadsmark, industrimark, handel, jordbruk, skogsbruk, friluftsliv).

5. Människors hälsa och säkerhet

Geografisk fördelning av dominansen av patologier (allergier, cancer, sjukdomar i andningsorganen osv.), all information om de effekter på människors hälsa (biomarkörer, minskad fertilitet, epidemier osv.) eller välbefinnande (trötthet, stress osv.) som har en direkt (luftföroreningar, kemikalier, utsläpp av ozonskiktet, buller osv.) eller en indirekt (livsstil, genetiskt modifierade organismer osv.) samband med miljöns kvalitet.

6. Allmännyttiga och offentliga tjänster

Inbegripet anläggningar för allmännyttiga tjänster, exempelvis för hantering av avloppsvatten, avfallshantering, energiförsörjning och vattenförsörjning, administrativa och sociala offentliga tjänster såsom offentliga förvaltningar, utbildningstjänster, anläggningar, skolor och sjukhus.

7. Anläggningar för miljöövervakning

Placering och användning av anläggningar för miljöövervakning inbegripet iakttagelse och mätning av utsläpp, av situationen när det gäller miljömedel och av andra parametrar för ekosystemet (biologisk mångfald, ekologiska villkor för växtligheten etc.) som genomförs av offentliga myndigheter eller för deras räkning.

8. Produktions- och industrianläggningar

Industriella produktionsanläggningar, inbegripet anläggningar som omfattas av rådets direktiv 96/61/EG av den 24 september 1996 om samordnande åtgärder för att förbygga och begränsa föroreningar (*) samt vattenverk, gruvor och utsläppsplatser.

9. Jordbruks- och vattenbruksanläggningar

Jordbruksutrustning och produktionsanläggningar (inbegripet bevattningsystem, växthus och djurstallar).

10. Befolkningsfördelning – demografi

Geografisk fördelning av människor, inbegripet befolkningskarakteristiska och sysselsättningsgrader, i naturområden, administrativa enheter eller andra analysenheter.

11. Områden med särskild förvaltning/begränsningar/reglering samt enheter för rapportering

Områden som förvaltas, regleras eller används för rapportering på internationell, europeisk, nationell, regional och lokal nivå. Innefattar avfallsdeponier, skyddsområden runt dricksvattenkällor, områden som är känsliga för nitratbelastning, reglerade farleder till havet och i större inlandsvatten, områden för dumpning av avfall, områden med bullerrestriktioner, områden med tillstånd för prospektering och gruvbrytning, avrinningsdistrikt, relevanta enheter för rapportering och områden med kustförvaltning.

(*) EGT L 257, 18.10.1996, s. 26. Direktivet senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 146/2004 (EUT L 31, 4.2.2004, s. 1).

12. Naturliga riskområden

Sårbara områden klassificerade efter naturliga risker (alla atmosfäriska, hydrologiska, seismiska och vulkaniska fenomen samt bränder som på grund av läge, omfattning och frekvens har potential att allvarligt påverka samhället), exempelvis översvämningar, jordbävningar, laviner, skogsbränder, jordhävningar, vulkanutbrott.

13. Atmosfäriska förhållanden

Fysikaliska förhållanden i atmosfären. Inbegriper rumsliga data baserade på mätningar, modeller eller en kombination av dessa, samt mätpunkternas läge.

14. Geografiska meteorologiska förhållanden

Väderförhållanden och mätningar av dessa; nederbörd, temperatur, evapotranspiration, vindhastighet och vindriktning.

15. Geografiska oceanografiska förhållanden

Fysikaliska förhållanden i oceanerna (strömmar, salthalt, viktighet osv.).

16. Havsområden

Fysikaliska förhållanden i hav och saltjöar indelade i områden och delområden med likartade egenskaper.

17. Biogeografiska regioner

Områden som har relativt homogena ekologiska förhållanden med likartade egenskaper.

18. Natutryper och biotoper

Geografiska områden som kännetecknas av särskilda ekologiska förhållanden, processer, strukturer och (livstödande) funktioner och som är fysiska livsmiljöer för organismer som lever där. Inbegriper land- och vattenområden med särskilda geografiska, abiotiska och biotiska egenskaper, oavsett om de är naturliga eller delvis naturliga.

19. Arters utbredning

Geografisk fördelning av djur- och växtarters förekomst i rutnät, regioner, administrativa enheter eller andra analytiska enheter.

20. Energiresurser

Energiresurser, inbegriper kolbäns, vattenkraft, bioenergi, sol, vind osv., i tillämpliga fall med djup-/höjdsinformation om resursens omfattning.

21. Mineralfyndigheter

Mineralfyndigheter, bland annat malen, industrimineraler osv., i tillämpliga fall med djup-/höjdsinformation om resursens omfattning.

Lagtextpromemorians lagförslag

Förslag till miljöinformationslag

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Bestämmelserna i denna lag syftar till att

1. det i Sverige ska finnas en fungerande infrastruktur för utbyte och tillgång till rumslig information som kan ha betydelse för skyddet för människors hälsa eller miljön, och

2. allmänheten ska ha rätt att ta del av miljöinformation hos vissa enskilda organ.

2 § Med *miljöinformation* avses i denna lag information om

1. miljön och faktorer som kan påverka miljön, och

2. hur människors hälsa, säkerhet och livsvillkor samt kulturmiljöer och byggnadsverk kan påverkas av miljön eller av sådana faktorer som kan påverka miljön. /2 § (2005:181)/

3 § Med *rumslig information* avses i denna lag en enskild uppgift eller en samling av uppgifter i elektroniskt format som är användbar för det syfte som avses i 1 § 1 och som i fråga om platser eller geografiska områden avser

1. system för att med koordinater göra en lägesbestämning,

2. system med rutnät,

3. namn,

4. administrativa indelningar,

5. adresser,

6. fastighetsområden,

7. infrastruktur för transport,

8. vattenområden och avrinningsområden för vatten,

9. områdesskydd enligt miljöbalken,

10. höjdförhållanden,

11. landtäcket,

12. bilder på jordytan,

13. geologiska förhållanden,

14. statistiska enheter,

15. byggnaders läge,

16. markens sammansättning,

17. markanvändning,

18. förhållandet mellan miljön och människors hälsa,

19. allmännyttiga och offentliga tjänster,

20. miljöövervakning,

21. anläggningar eller verksamheter som avses i 9, 11 eller 12 kap. miljöbalken,

22. anläggningar i jordbruk eller vattenbruk,

23. befolkningsfördelning,

24. förhållanden som motiverar en särskild reglering eller förvaltning,

25. översvämningar, jordskred, sättningar, laviner, skogsbränder eller andra naturliga risker,
26. atmosfäriska förhållanden,
27. meteorologiska förhållanden,
28. fysikaliska förhållanden i hav och annat saltvatten,
29. ekologiska förhållanden som förenar platser och områden med varandra,
30. naturtyper och biotoper,
31. arters utbredning,
32. energiresurser, eller
33. mineralfyndigheter.

4 § Med *informationshanteringstjänst* avses i denna lag en metod för att elektroniskt söka, visa eller ladda ned rumslig information, att elektroniskt omvandla eller bearbeta informationen eller att elektroniskt koppla ihop olika sådana metoder med varandra.

5 § Bestämmelser om sekretess i det allmännas verksamhet finns i sekretesslagen (1980:100). Om det i denna lag finns någon bestämmelse som avviker från sekretesslagen gäller den bestämmelsen.

2 kap. Infrastruktur för rumslig information

1 § För det syfte som anges i 1 kap. 1 § ska det i Sverige finnas ett sammanhängande system för rumslig information. Det svenska systemet ska vara en del av det system för rumslig information som finns inom Europeiska unionen.

Regeringen ska utse en myndighet som ska ansvara för att det svenska systemet är samordnat och hänger samman med det europeiska systemet.

Informationsansvar

2 § Regeringen får meddela föreskrifter om att myndigheter och kommuner som har rumslig information eller informationshanteringstjänster ska medverka i det sammanhängande systemet för rumslig information genom att göra informationen och hanteringstjänsterna tillgängliga för dem som medverkar i eller använder systemet (informationsansvar). Sådana föreskrifter om informationsansvar får också avse enskilda organ som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter.

I fråga om kommuner får föreskrifterna endast avse information och tjänster som kommunerna är skyldiga att samla in eller hålla tillgängliga enligt annan lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av annan lag eller till följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

3 § Den som är informationsansvarig enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 2 § ska tillhandahålla upplysningar som beskriver informationen och de informationshanteringstjänster som hör samman med informationen. Upplysningarna ska avse informationens och tjänsternas innehåll, uppkomst och aktualitet, hur man kan finna och använda dem samt hur de presenteras och fungerar eller är avsedda att fungera i det sammanhängande informa-

tionssystemet. Upplysningarna ska vara integrerade med informationen och tjänsterna så att det underlättar sökningen och användningen.

Prop. 2009/10:224
Bilaga 2

Frivillig medverkan

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i det enskilda fallet tillåta att någon som inte är informationsansvarig enligt 2 § får medverka i det sammanhängande systemet för rumslig information.

Föreskrifter om informationsansvaret och om samarbete

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. hur informationsansvaret enligt 2 § ska fullgöras och fördelas mellan de informationsansvariga,
2. sådana upplysningar som avses i 3 §,
3. förutsättningar för frivillig medverkan enligt 4 §,
4. avgifter för att enligt bestämmelserna i detta kapitel göra information och informationshanteringstjänster tillgängliga, och
5. skyldigheter för myndigheter, kommuner och sådana enskilda organ som avses i 2 § andra meningen att samarbeta om rumslig information.

Begränsningar av informationsansvarigas skyldigheter

6 § När en myndighet, en kommun eller ett enskilt organ som avses i 2 § fullgör sitt informationsansvar genom en informationshanteringstjänst som gör det möjligt att elektroniskt söka rumslig information och informationshanteringstjänster får fullgörandet begränsas endast i den mån som fullgörandet kan skada internationella förbindelser, allmän säkerhet eller det nationella försvaret.

Om en informationshanteringstjänst gör det möjligt att elektroniskt visa eller ladda ned rumslig information, att elektroniskt omvandla eller bearbeta informationen eller att elektroniskt koppla ihop olika sådana metoder med varandra, får fullgörandet också begränsas i den mån som fullgörandet

1. kan medföra skada för en myndighets verksamhet för inspektion, kontroll eller annan tillsyn eller en myndighets möjligheter att förebygga eller beivra brott,
2. avser kommersiell eller industriell information och utlämnandet kan antas medföra att en enskild lider ekonomisk skada,
3. kan skada immateriella rättigheter,
4. avser personuppgifter och ett utlämnande kan innebära men för den som uppgifterna gäller, om denne inte har gett sitt medgivande till att informationen lämnas ut,
5. kan skada en enskilds personliga intressen, om denne tillhandahållit den begärda informationen utan att vara skyldig att göra detta enligt lag eller förordning, såvida inte denna person gett sitt medgivande till att informationen lämnas ut, eller
6. kan medföra negativa följder för skyddet av den miljö som informationen avser.

7 § Fullgörandet av informationsansvaret får inte begränsas

1. med stöd av 6 § om uppgifterna har så stor betydelse från miljösynpunkt att intresset av allmän kännedom om uppgifterna väger tyngre än de intressen som anges i 6 §, eller

2. med stöd av 6 § första stycket eller andra stycket 1, 3, 5 eller 6 om informationen avser utsläpp i miljön.

8 § När en myndighet, en kommun eller ett enskilt organ som avses i 2 § fullgör sitt deltagande i sådant samarbete som avses i 5 § 5 får fullgörandet begränsas endast i den mån som fullgörandet

1. kan medföra skada för en myndighets verksamhet för inspektion, kontroll eller annan tillsyn eller en myndighets möjligheter att förebygga eller beivra brott, eller

2. kan skada internationella förbindelser, allmän säkerhet eller det nationella försvaret.

3 kap. Rätt att ta del av information hos vissa enskilda organ

1 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller rätt att ta del av miljöinformation hos fiskevårds- och viltvårdsområdesföreningar, vattenförbund och andra enskilda organ, om informationen avser sådan av det enskilda organet bedriven verksamhet som innebär fullgörande av offentlig förvaltningsuppgift.

Bestämmelserna gäller dock inte för sådana enskilda organ som avses i 1 kap. 8 eller 9 § sekretesslagen (1980:100). /1 § (2005:181)/

2 § Var och en har rätt att ta del av miljöinformation som innehas av eller förvaras för den som bedriver sådan verksamhet som avses i 1 § första stycket. Den som begär att få ta del av sådan information behöver inte uppge sitt namn eller ange skälen för sin begäran i större utsträckning än vad som behövs för att det ska vara möjligt att pröva om det finns hinder enligt 5 eller 6 § mot att informationen lämnas ut.

När miljöinformation lämnas ut enligt detta kapitel, ska den lämnas i den form som begärs, utom när informationen redan finns tillgänglig i annan form eller det är rimligt att den görs tillgänglig i en annan form. Om informationen lämnas i annan form än som begärts, ska skälen för detta anges.

Den som lämnar miljöinformation enligt detta kapitel får ta ut skälig ersättning för de kostnader som är förenade med utlämnandet. Ersättningens storlek och eventuella betalningsvillkor ska framgå av en i förväg fastställd taxa. /3 § (2005:181)/

3 § Miljöinformationen ska lämnas så snart som möjligt, dock senast en månad efter det att informationen begärts. Om informationen är så omfattande eller komplicerad att tidsfristen behöver förlängas, får den förlängas till högst två månader. Den som begärt informationen ska underrättas om förlängningen och skälen för denna.

Om en begäran är alltför allmänt formulerad ska den som begärt informationen inom den tid som anges i första stycket uppmanas att precisera sin begäran. Den som innehar eller förvarar informationen bör bistå med upplysningar om hur begäran kan preciseras. /4 § (2005:181)/

4 § Den som innehar eller förvarar miljöinformation som omfattas av detta kapitel ska hålla informationen ordnad på ett överskådligt sätt.

Om den begärda informationen inte finns hos den som begäran riktats till bör denne om möjligt upplysa om var den önskade informationen kan finnas. /5 § (2005:181)/

5 § En begäran om miljöinformation får avslås om

1. informationen inte finns hos den som begäran riktats till,
2. begäran är uppenbart orimlig eller för allmänt hållen,
3. begäran avser material som inte har färdigställts, eller
4. begäran avser interna meddelanden och hänsynen till allmänhetens intresse av att få ta del av informationen inte medför att informationen bör lämnas ut. /6 § (2005:181)/

6 § En begäran om miljöinformation får avslås helt eller delvis om ett utlämnande

1. kan medföra skada för en myndighets verksamhet för inspektion, kontroll eller annan tillsyn eller en myndighets möjligheter att förebygga eller beivra brott,
2. kan skada internationella förbindelser, allmän säkerhet eller det nationella försvaret,
3. avser kommersiell eller industriell information och utlämnandet kan antas medföra att en enskild lider ekonomisk skada,
4. kan skada immateriella rättigheter,
5. avser personuppgifter och ett utlämnande kan innebära men för den som uppgifterna gäller, om denne inte har gett sitt medgivande till att informationen lämnas ut,
6. kan skada en enskilds personliga intressen, om denne tillhandahållit den begärda informationen utan att vara skyldig att göra detta enligt lag eller förordning, såvida inte denna person gett sitt medgivande till att informationen lämnas ut, eller
7. kan medföra negativa följder för skyddet av den miljö som informationen avser.

Begäran ska inte avslås om uppgifterna har så stor betydelse från miljösynpunkt att intresset av allmän kännedom om uppgifterna väger över de intressen som anges i första stycket 1–7.

Om en begäran avser uppgift om utsläpp i miljön får den inte avslås av skäl som anges i första stycket 1, 3, 5, 6 eller 7. /7 § (2005:181)/

7 § Ett beslut om avslag på en begäran om miljöinformation ska vara skriftligt, om begäran är skriftlig eller om sökanden begär det. Beslutet ska innehålla en motivering till avslaget och upplysning om hur det kan överklagas. För beslut om avslag på en begäran om miljöinformation gäller samma tidsfrister som i fråga om att lämna ut miljöinformation enligt 3 §. Om sökanden efter det att beslutet har meddelats muntligt anger att han eller hon avser att överklaga beslutet ska beslutet meddelas skriftligt. /8 § (2005:181)/

8 § Ett beslut varigenom en begäran om miljöinformation helt eller delvis har avslagits får överklagas av sökanden. Beslutet överklagas hos kammarrätten. /9 § (2005:181)/

Denna lag träder i kraft den xx 2009 då lagen (2005:181) om miljöinformation hos vissa enskilda organ ska upphöra att gälla.

Förslag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

14 kap.

11 § Om uppgift som omfattas av sekretess utgör sådan miljöinformation som avses i 1 kap. 2 § ~~lagen (2005:181) om miljöinformation hos vissa enskilda organ~~ miljöinformationslagen (2009:xx) gäller sekretessen inte, om det är uppenbart att uppgiften har sådan betydelse från miljösynpunkt att intresset av allmän kännedom om uppgiften har företräde framför det intresse som sekretessen skall skydda.

Sekretess enligt 6 och 8–10 kap. gäller inte för uppgift om utsläpp i miljön.

Denna lag träder i kraft xx 2009.

Förslag om ändring i lagen (2000:224) om fastighetsregister

2 § I fråga om personuppgifter ska registret ha till ändamål att tillhandahålla uppgifter för

1. verksamhet för vilken staten eller en kommun ansvarar enligt lag eller annan författning och

a) som avser sådan egendom som registreras i fastighetsregistret,

b) som för att kunna utföras förutsätter tillgång till fastighetsanknuten information, eller

c) som avser fullgörande av underrättelseskyldighet,

2. omsättning av sådan egendom som registreras i fastighetsregistret,

3. kreditgivning, försäkringsgivning eller annan allmän eller enskild verksamhet där fastighetsanknuten information utgör underlag för prövningar eller beslut,

4. fastighetsförvaltning, byggande eller annan liknande åtgärd,

5. aktualisering, komplettering eller kontroll av fastighetsanknuten information som finns i kund- eller medlemsregister eller liknande register, eller

6. uttag av urval av personuppgifter för direkt marknadsföring, dock med den begränsning som följer av 11 § personuppgiftslagen (1998:204).

I fråga om personuppgifter som utgörs av en fastighets registerbeteckning eller adress ska registret ha till ändamål att tillhandahålla uppgifter vid fullgörande av informationsansvar eller samarbete enligt miljöinformationslagen (2009:000).

Denna lag träder i kraft xx 2009.

Remissinstanserna

Säkerhetspolisen, Datainspektionen, Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Krisberedskapsmyndigheten, Statens räddningsverk, Kustbevakningen, Försäkringskassan, Ekonomistyrningsverket, Skatteverket, Kammarkollegiet, Statskontoret, Statistiska centralbyrån, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Vetenskapsrådet, Kungliga tekniska högskolan, Högskolan i Gävle, Lunds universitet (GIS-centrum), Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk, Fiskeriverket, Sveriges lantbruksuniversitet, Naturvårdsverket, Statens geotekniska institut, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, Boverket, Lantmäteriet, Formas, Post- och telestyrelsen, Banverket, Vägverket, Sjöfartsverket, Luftfartsverket, Luftfartsstyrelsen, Sveriges geologiska undersökning, Rymdstyrelsen, Vinnova, Affärsverket Svenska Kraftnät, Statens energimyndighet, Transportstyrelseutredningen, SOS Alarm, Riksantikvarieämbetet, Huddinge kommun, Nacka kommun, Stockholms kommun, Södertälje kommun, Täby kommun, Uppsala kommun, Linköpings kommun, Motala kommun, Norrköpings kommun, Ydre kommun, Jönköpings kommun, Växjö kommun, Kalmar kommun, Karlskrona kommun, Helsingborgs kommun, Hässleholms kommun, Kristianstads kommun, Landskrona kommun, Lunds kommun, Malmö kommun, Perstorps kommun, Halmstads kommun, Varbergs kommun, Borås kommun, Göteborgs kommun, Hälaryda kommun, Mölndals kommun, Skövde kommun, Trollhättans kommun, Uddevalla kommun, Vänersborgs kommun, Grums kommun, Karlstads kommun, Kristinehamns kommun, Karlskoga kommun, Örebro kommun, Västerås kommun, Falu kommun, Gävle kommun, Ljusdals kommun, Sandvikens kommun, Sundsvalls kommun, Örnsköldsviks kommun, Östersunds kommun, Skellefteå kommun, Umeå kommun, Vännäs kommun, Kiruna kommun, Piteå kommun, Stockholms läns landsting, Skåne läns landsting, Sveriges Kommuner och Landsting, Svenska Naturskyddsföreningen, Kartografiska sällskapet, Svenskt Näringsliv, Lantbrukarnas Riksförbund, LRF Skogsägarna, Svensk Energi, Näringslivets regel-nämnd, Miljöförbundet Jordens vänner, SIS Stanli, Sveriges Lantmätare-förening, Sveriges Ornitologiska Förening, Utvecklingsrådet för land-skapsinformation, Världsnaturfonden i Sverige.

Lagrådsremissens lagförslag

Lag om geografisk miljöinformation

Syfte, tillämpning och definitioner

1 § Bestämmelserna i denna lag syftar till att det i Sverige ska finnas en fungerande infrastruktur för tillgång till och utbyte av geografisk information som är användbar för verksamheter och åtgärder som kan påverka människors hälsa eller miljön (*geografisk miljöinformation*).

2 § Denna lag ska tillämpas på uppgifter i elektroniskt format som utgör geografisk miljöinformation genom att i fråga om platser eller geografiska områden avse

1. koordinatbaserade referenssystem för lägesbestämning,
2. geografiska rutnätssystem,
3. ortnamn och andra geografiska namn,
4. administrativa indelningar,
5. adresser,
6. fastighetsområden,
7. infrastruktur för transport,
8. vattenområden, avrinningsområden och annan hydrografi,
9. skyddade områden,
10. höjd- och djupförhållanden,
11. marktäcket,
12. bilder på jordytan (ortofoto),
13. geologiska förhållanden,
14. statistiska enheter,
15. byggnaders läge,
16. markens sammansättning,
17. mark- och vattenanvändning,
18. förhållandet mellan miljön och människors hälsa,
19. allmännyttiga och offentliga tjänster,
20. anläggningar och platser för miljöövervakning,
21. produktions- och industrianläggningar samt upplagsplatser,
22. anläggningar i jordbruk eller vattenbruk,
23. befolkningsfördelning,
24. förhållanden som motiverar en särskild förvaltning, reglering eller rapportering,
25. översvämningar, jordskred, erosion, laviner, skogsbränder eller andra naturliga risker,
26. atmosfäriska förhållanden,
27. meteorologiska och hydrologiska förhållanden,
28. fysikaliska förhållanden i hav och annat saltvatten,
29. områden som har relativt homogena ekologiska förhållanden med likartade egenskaper (biogeografiska regioner),
30. livsmiljöer och naturtyper,
31. arters utbredning,

- 32. energiresurser, eller
- 33. mineralfyndigheter.

Prop. 2009/10:224
Bilaga 4

3 § Med *informationshanteringstjänst* avses i denna lag en funktion för att elektroniskt söka, visa eller ladda ned information, att elektroniskt omvandla eller bearbeta informationen eller att elektroniskt koppla ihop olika sådana funktioner med varandra.

Infrastruktur för geografisk miljöinformation

4 § För den infrastruktur som avses i 1 § ska det i Sverige finnas ett sammanhängande system för geografisk miljöinformation. Det svenska systemet ska vara en del av det motsvarande informationssystem som finns i Europeiska unionen.

Regeringen ska utse en myndighet som ska ansvara för att det svenska systemet är samordnat och hänger samman med det europeiska systemet.

Informationsansvar

5 § I den omfattning som följer av föreskrifter i anslutning till denna lag ska myndigheter, kommuner och enskilda organ som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter och som har geografisk miljöinformation eller informationshanteringstjänster medverka i det sammanhängande systemet för geografisk miljöinformation genom att hålla informationen och hanteringstjänsterna tillgängliga för andra som medverkar i eller använder systemet (informationsansvar).

I fråga om kommuners informationsansvar får föreskrifter enligt första stycket endast avse uppgifter som kommunerna är skyldiga att samla in eller informera om enligt annan lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av annan lag eller till följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

6 § Den som är informationsansvarig ska ta fram och tillhandahålla upplysningar i elektroniskt format som beskriver den geografiska miljöinformation och de informationshanteringstjänster som hör samman med informationen (*metadata*).

Metadata ska avse informationens och tjänsternas innehåll, uppkomst och aktualitet, hur man kan finna och använda dem samt hur de presenteras och fungerar eller är avsedda att fungera i det sammanhängande informationssystemet.

Metadata ska vara integrerade med informationen och tjänsterna så att det underlättar sökningen och användningen.

Frivillig medverkan

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i det enskilda fallet besluta att någon som inte är informationsansvarig enligt föreskrifter i anslutning till denna lag får medverka i det sammanhängande systemet för geografisk miljöinformation.

8 § Den som är informationsansvarig får ta ut avgifter för att tillhandahålla geografisk miljöinformation och informationshanteringstjänster.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. grunder för uttag av avgifterna, och
2. begränsningar i rätten att ta ut avgifter och andra villkor för tillhandahållandet.

En kommun får ta ut avgifterna enligt de grunder som kommunen själv bestämmer, om inte annat följer av föreskrifter som avses i andra stycket 2.

Föreskrifter om informationsansvaret och om samarbete

9 § Regeringen får meddela föreskrifter om

1. vilka kommuner och sådana enskilda organ som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter som ska ha informationsansvar enligt 5 § samt hur informationsansvaret ska fördelas mellan dem, och

2. skyldigheter för kommuner och enskilda organ som fullgör förvaltningsuppgifter att i fråga om geografisk miljöinformation och informationshanteringstjänster samarbeta med varandra samt med andra som deltar i systemet för geografisk miljöinformation.

Begränsningar av informationsansvarigas skyldigheter

10 § Bestämmelser om sekretess i det allmännas verksamhet och hos vissa enskilda organ finns i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Bestämmelserna i 11 §, 12 § andra stycket, 13 § och 14 § andra stycket denna lag gäller inte sådana enskilda organ som avses i första stycket.

11 § När ett enskilt organ som avses i 5 § fullgör sitt informationsansvar genom en informationshanteringstjänst som gör det möjligt att elektroniskt söka i metadata om geografisk miljöinformation och informationshanteringstjänster, får allmänhetens tillgång till metadata begränsas endast i den mån som tillgången kan skada internationella förbindelser, allmän säkerhet eller totalförsvaret.

12 § När en myndighet, en kommun eller ett enskilt organ som avses i 5 § fullgör sitt informationsansvar genom en informationshanteringstjänst som gör det möjligt att elektroniskt visa eller ladda ned metadata som avses i 6 § eller geografisk miljöinformation, att elektroniskt omvandla eller bearbeta informationen eller att elektroniskt koppla ihop olika sådana funktioner med varandra, får allmänhetens tillgång till metadata och information begränsas i den mån som tillgången kan skada immateriella rättigheter.

När ett enskilt organ som avses i 5 § fullgör sitt informationsansvar genom sådana informationshanteringstjänster som anges i första stycket, får allmänhetens tillgång till metadata och information också begränsas i den mån som tillgången

1. kan skada internationella förbindelser, allmän säkerhet eller totalförsvaret,

2. kan medföra skada för en myndighets verksamhet för inspektion, kontroll eller annan tillsyn eller en myndighets möjligheter att förebygga eller beivra brott,

3. avser kommersiell eller industriell information och utlämnandet kan antas medföra att en enskild lider ekonomisk skada,

4. avser personuppgifter och ett utlämnande kan innebära men för den som uppgifterna gäller, om denne inte har gett sitt medgivande till att informationen lämnas ut,

5. kan skada en enskilds personliga intressen, om denne tillhandahållit den begärda informationen utan att vara skyldig att göra detta enligt lag eller förordning, såvida inte denna person gett sitt medgivande till att informationen lämnas ut, eller

6. kan medföra negativa följder för skyddet av den miljö som informationen avser.

13 § Allmänhetens tillgång till metadata och geografisk miljöinformation får inte begränsas

1. med stöd av 11 eller 12 §, om det är uppenbart att uppgiften har sådan betydelse från miljösynpunkt att intresset av allmän kännedom om uppgifterna väger tyngre än de intressen som anges i 11 eller 12 §, eller

2. med stöd av 12 § andra stycket 3–6, om uppgiften avser utsläpp i miljön.

14 § När en myndighet, en kommun eller ett enskilt organ enligt föreskrifter i anslutning till denna lag fullgör en skyldighet att samarbeta om geografisk miljöinformation eller informationshanteringstjänster, får fullgörandet begränsas gentemot den samarbetande myndigheten, kommunen eller organet i den mån som fullgörandet kan skada immateriella rättigheter.

När ett enskilt organ fullgör en skyldighet att samarbeta, får fullgörandet begränsas utöver det som anges i första stycket gentemot den samarbetande myndigheten, kommunen eller organet endast i den mån som fullgörandet

1. kan medföra skada för en myndighets verksamhet för inspektion, kontroll eller annan tillsyn eller en myndighets möjligheter att förebygga eller beivra brott, eller

2. kan skada internationella förbindelser, allmän säkerhet eller totalförsvaret.

15 § Bestämmelser om

1. behandling av personuppgifter finns i personuppgiftslagen (1998:204),

2. behandling av personuppgifter i fastighetsregistret finns i lagen (2000:224) om fastighetsregister,

3. krav på tillstånd för upprättande av databaser med landskapsinformation samt för spridning av kartor och andra sammanställningar av landskapsinformation finns i lagen (1993:1742) om skydd för landskapsinformation,

4. säkerhetsskydd finns i säkerhetsskyddslagen (1996:627), och

5. upphovsrätt finns i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk.

Om det i personuppgiftslagen finns bestämmelser som avviker från denna lag, ska de bestämmelserna gälla.

Prop. 2009/10:224
Bilaga 4

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2010.

Lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att det i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska införas två nya paragrafer, 10 kap. 5 a och 5 b §§, samt närmast före 10 kap. 5 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

Geografisk miljöinformation

5 a §

Annan sekretess än den som följer av 15 kap. samt 18 kap. 1–3, 8, 11 och 13 §§ hindrar inte att en uppgift som utgör metadata om geografisk miljöinformation eller informationshanteringstjänster enligt 6 § lagen (2010:000) om geografisk miljöinformation görs tillgänglig genom en sådan informationshanteringstjänst, som avses i 11 § samma lag och som tillhandahålls av en myndighet.

Sekretess hindrar vidare inte att en uppgift som utgör metadata som avses i första stycket eller geografisk miljöinformation görs tillgänglig genom en sådan informationshanteringstjänst som avses i 11 eller 12 § lagen om geografisk miljöinformation och som tillhandahålls av en myndighet, om det är uppenbart att uppgiften har sådan betydelse från miljösynpunkt att intresset av allmän kännedom om uppgiften har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

För uppgift om utsläpp i miljö gäller 5 § andra stycket.

5 b §

Sekretess enligt 19–40 kap. hindrar inte att en myndighet fullgör sådant samarbete om geografisk

*miljöinformation och informations-
hanteringstjänster som sker med
stöd av föreskrifter i en förordning
som har meddelats i anslutning till
lagen (2010:000) om geografisk
miljöinformation.*

Prop. 2009/10:224
Bilaga 4

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2010.

Lag om ändring i lagen (2000:224) om fastighetsregister

Härigenom föreskrivs att 2 och 7 §§ lagen (2000:224) om fastighetsregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

I fråga om personuppgifter *skall* registret ha till ändamål att tillhandahålla uppgifter för

1. verksamhet för vilken staten eller en kommun ansvarar enligt lag eller annan författning och

a) som avser sådan egendom som registreras i fastighetsregistret,

b) som för att kunna utföras förutsätter tillgång till fastighetsanknuten information, eller

c) som avser fullgörande av underrättelseskyldighet,

2. omsättning av sådan egendom som registreras i fastighetsregistret,

3. kreditgivning, försäkringsgivning eller annan allmän eller enskild verksamhet där fastighetsanknuten information utgör underlag för prövningar eller beslut,

4. fastighetsförvaltning, byggande eller annan liknande åtgärd,

5. aktualisering, komplettering eller kontroll av fastighetsanknuten information som finns i kund- eller medlemsregister eller liknande register, *eller*

6. uttag av urval av personuppgifter för direkt marknadsföring, dock med den begränsning som följer av 11 § personuppgiftslagen (1998:204).

I fråga om personuppgifter *ska* registret ha till ändamål att tillhandahålla uppgifter för

1. verksamhet för vilken staten eller en kommun ansvarar enligt lag eller annan författning och

a) som avser sådan egendom som registreras i fastighetsregistret,

b) som för att kunna utföras förutsätter tillgång till fastighetsanknuten information, eller

c) som avser fullgörande av underrättelseskyldighet,

2. omsättning av sådan egendom som registreras i fastighetsregistret,

3. kreditgivning, försäkringsgivning eller annan allmän eller enskild verksamhet där fastighetsanknuten information utgör underlag för prövningar eller beslut,

4. fastighetsförvaltning, byggande eller annan liknande åtgärd,

5. aktualisering, komplettering eller kontroll av fastighetsanknuten information som finns i kund- eller medlemsregister eller liknande register,

6. uttag av urval av personuppgifter för direkt marknadsföring, dock med den begränsning som följer av 11 § personuppgiftslagen (1998:204), *eller*

7. fullgörande av informationsansvar eller samarbete enligt lagen (2010:000) om geografisk miljöinformation om en personuppgift utgörs av en fastighets registerbe-teckning eller adress.

7 §⁶

Direktåtkomst till personuppgifter får medges endast för sådana ändamål som anges i 2 § 1–4.

Direktåtkomst till personuppgifter får medges endast för sådana ändamål som anges i 2 § 1–4 och 7.

⁶ Senaste lydelse 2008:548.

Direktåtkomst får inte medges så att det är möjligt att använda namn, personnummer eller del av personnummer som sökbegrepp.

Prop. 2009/10:224
Bilaga 4

Direktåtkomst får medges för sökningar endast på en fastighet, tomt-rätt, samfällighet eller byggnad i taget. Om det finns särskilda skäl, får dock den statliga lantmäterimyndigheten i enskilda fall medge att sökningar sker på fler än en fastighet, tomträtt, samfällighet eller byggnad i taget.

Begränsningarna i andra och tredje styckena gäller inte för

1. verksamhet där det ingår att föra in uppgifter i registret,
2. verksamhet som avser förrättning enligt fastighetsbildningslagen (1970:988) eller motsvarande lag.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2010.

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2010-04-29

Närvarande: F.d. justitierådet Staffan Magnusson, f.d. regeringsrådet Lars Wennerström och regeringsrådet Eskil Nord.

Ett sammanhängande system för geografisk miljöinformation

Enligt en lagrådsremiss den 19 mars 2010 (Miljödepartementet) har regeringen beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om geografisk miljöinformation,
2. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),
3. lag om ändring i lagen (2000:224) om fastighetsregister.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunniga Susanne Gerland, biträdd av kanslirådet Monica Lagerqvist Nilsson.

Förslagen föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

Förslaget till lag om geografisk miljöinformation

Genom den föreslagna lagen genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/2/EG av den 14 mars 2007 om upprättande av en infrastruktur för rumslig information i Europeiska gemenskapen (Inspire). I lagen har uttrycket ”rumslig information” bytts ut mot ”geografisk miljöinformation”.

I 1 § anges syftet med lagen. Dessutom definieras begreppet ”geografisk miljöinformation”. I 2 § har tagits in en uppräkningslista av olika informationsteman, medan 3 § innehåller en definition av begreppet ”informationshanteringstjänst”. I 4 § anges bl.a. att det svenska informationssystemet ska vara en del av det motsvarande informationssystem som finns i Europeiska unionen.

Enligt Lagrådets mening bör de angivna paragraferna redigeras om och förenklas, så att innehållet blir mera överskådligt och lättillgängligt.

Lagrådet föreslår till en början att 1 – 4 §§ samlas i ett särskilt avsnitt med rubriken ”Inledande bestämmelser”.

När det gäller 1 § bör den ges följande lydelse:

Det ska i Sverige finnas en infrastruktur med ett sammanhängande system för tillgång till och utbyte av geografisk information som har elektronisk form och som är användbar för verksamheter och åtgärder som kan påverka människors hälsa eller miljön (*geografisk miljöinformation*).

2 § bör ha ett innehåll som motsvarar delar av lagförslaget 4 §. Paragrafen bör utformas på följande sätt:

Prop. 2009/10:224
Bilaga 5

Det svenska systemet för geografisk miljöinformation ska vara en del av det motsvarande informationssystem som finns i Europeiska unionen.

Regeringen utser en myndighet som ska ansvara för att det svenska systemet är samordnat och hänger samman med unionens system.

Uppräkningen av informationsteman bör tas in i 3 §. Paragrafen bör inledas på följande sätt:

Den geografiska miljöinformationen ska i fråga om platser eller geografiska områden avse - - -.

I 4 § bör tas in den definition av begreppet "informationshanterings-tjänst" som finns i 3 § i remissförslaget.

I 15 § andra stycket sägs att, om det i personuppgiftslagen (1998:204) finns bestämmelser som avviker från förevarande lag, ska de bestämmelserna gälla. Det är emellertid att märka att 2 § personuppgiftslagen innehåller en regel av innebörd att personuppgiftslagen viker för bestämmelser i en annan lag eller i en förordning. Tanken är att den nu diskuterade lagen inte ska sätta personuppgiftslagen ur spel. För att detta syfte ska uppnås bör 15 § andra stycket formuleras på följande sätt:

I fråga om behandling av personuppgifter enligt denna lag gäller inte 2 § personuppgiftslagen (1998:204).

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Miljödepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 27 maj 2010

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, ordförande, och statsråden Olofsson, Odell, Ask, Larsson, Erlandsson, Hägglund, Björklund, Carlsson, Littorin, Borg, Sabuni, Billström, Adelsohn Liljeroth, Björling, Ohlsson.

Föredragande: Statsrådet Erlandsson

Regeringen beslutar proposition 2009/10:224 Ett sammanhängande system för geografisk miljöinformation.

Rättsdatablad

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EU-regler
Lag om geografisk miljöinformation	8 och 9 §§	32007L0002

Foto: Hans Berggren/Johnér